

RECENZIE

OROSOVÁ, Martina – ŽAŽOVÁ, Henrieta. *KOŠICKÁ CITADELA*. Bratislava : A21, s. r. o., 2011, 192 s., ISBN 978-80-970831-4-4.

Nie je bežným javom, žeby vedľajším produktom projektu výstavby nákupného a zábavného centra, či iného, širokou verejnosťou využívaného spoločenského stánku, bola aj odborne fundovaná a dizajnovovo prítlačivá publikácia historického charakteru. V prípade recenzovanej knihy tomu však tak je, čo už samo osebe treba kladne kvitovať. Monografia venovaná výstavbe, osudu, historickým súvislostiam viažucim sa na košickú citadelu a spektrum ďalších otázok súvisiacich s touto unikátnou stavbou na našom území, vznikla práve v súvislosti s projektom výstavby Nákupno-zábavného centra Aupark Košice, ktorý bol postavený v tesnej blízkosti historického jadra mesta. Pri výbere autorov mali objednávateľia šťastnú ruku. Obe autorky majú zodpovedajúce historické vzdelanie (archivárka a historička) a pracujú v Archíve Pamiatkového úradu Slovenskej republiky v Bratislave. Ich pracovné zadelenie ich priam predurčuje na vzájomnú spoluprácu na diele podobného charakteru, kde historický výskum treba spájať nielen so štúdiom dobovej i súčasnej historickej literatúry a archívnym výskumom, ale aj s podrobnými znalosťami z dejín architektúry (špeciálne z vývoja a techniky výstavby pevností, vojenských dejín, a samozrejme, v neposlednom rade), so znalosťou výsledkov archeologického bádania v danej lokalite. Ide teda o široký komplex bádateľského záujmu, ktorého výsledný efekt pre jeho zložitost' a širokospektrálnost' nemusí byť vždy adekvátny vynaloženému úsiliu. Už v úvode však môžem konštatovať, že autorky túto neľahkú úlohu zvládli na požadovanej úrovni a pri-niesli viacero zaujímavých a miestami aj objavných konštatovaní.

Pri spracovávaní témy sa núkalo viacero prístupových možností. Autorky si, zrejme, aj vzhľadom na očakávaný širší okruh záujemcov, zvolili chronologický postup v rámci samostatných tematických celkov. V kapitolách, členených na podkapitoly, sledujú danú problematiku v širokom spektre dobových diania, od výsledkov archeologického a architektonickohistorického výskumu cez dejiny mesta a jeho blízkeho okolia od najstaršej písomnej zmienky z roku 1230 po súčasnosť, stručný prehľad vojenských dejín od tridsaťročnej vojny do konca 17. storočia, cez exkurz do vývoja staviteľstva bastiónových pevností v Európe a Uhorsku, až po výstavbu a zánik samotnej citadely v Košiciach. Domnievam sa, že voľba dôslednejšieho chronologického postupu v rámci diela ako celku by bola dielu viac pomohla. Dalo sa vyhnúť niektorým opakovaniam a návratom k už predtým sledovanej téme, ktoré pri danej voľbe logicky museli vzniknúť. Plynulejší tok historických diania v širšom chronologickom rámci by umožnil kompaktnejší pohľad aj na celkový, v práci sledovaný vývoj vzniku myšlienky výstavby, jej realizácie a osudov, vrátane archeologického výskumu košickej citadely. Je to, samozrejme, iba osobný dojem, publikácia svoj vytýčený cieľ plní aj v predloženej podobe.

Pri spracovávaní diela sa autorky opierajú predovšetkým o odbornú literatúru slovenskej, českej, maďarskej a nemeckej (rakúskej) proveniencie, ktorú dopĺňujú využitím materiálov z fondov Archívu mesta Košice, Maďarského krajinského archívu v Budapešti (Magyar Országos Levéltár), Rakúskeho štátneho archívu – Vojnový archív vo Viedni (Österreichisches Staatsarchiv – Kriegsarchiv) a Slovenského národného archívu v Bratislave. Neobišli

ani dnes stále častejšie využívané elektronické zdroje. Škoda, že ponechali bez povšimnutia Vojenský historický archív v Budapešti (Magyar Hadtörténelmi Levéltár), respektíve jeho oddelenie historických máp, kde by sa mohli nachádzať materiály využiteľné aj pre túto monografiu. Pri eventuálnej ďalšej práci na danej téme by som odporúčal venovať pozornosť aj tu uloženým možným prameňom.

Práca je okrem úvodu, záveru, zoznamu literatúry a prameňov, poznámkového aparátu, anglického a maďarského resumé a poďakovania za odbornú pomoc zo strany viacerých inštitúcií členená na päť kapitol. Prvá kapitola s poetickým názvom *Odkryté letokruhy vekov* je venovaná trom etapám archeologického výskumu prebiehajúcim na predpokladanom mieste výskytu pozostatkov niekdajšej citadely od februára 2008 s prestávkami do začiatku roka 2011. Výskum potvrdil existenciu, tvar a skutočný rozsah protitureckej bastiónovej pevnosti a v rámci neho boli objavené mnohé architektonické články, stavebné detaily, dobová keramika, fragmenty úžitkových predmetov a pod. Tento výskum priniesol výnimočné objavy nielen z hľadiska histórie Košíc, ale aj v kontexte celého stredoeurópskeho regiónu. V kapitole *Južné predmestie proti prúdu času* autorky v stručnom prehľade mapujú dejiny Košíc, predovšetkým jeho stavebný vývoj a potvrdzujú, že do konca stredoveku sa mesto stalo vďaka svojej polohe, rozvinutému obchodu a remeslám metropolou východného Uhorska. Podrobnejšiu pozornosť venujú vývoju predmestí, špitálu a kostolu sv. Ducha, v ktorom sa podľa dobových záznamov z roku 1664 mala konať dvakrát týždenne svätá omša aj v slovenskom jazyku, sporom okolo nich atď. Z hľadiska vojenských dejín sú zaujímavé podkapitoly o Hornouhorskom hlavnom kapitanáte, v ktorom sú menovite uvedení muži zastupujúci túto funkciu až do jeho zrušenia, o Hornouhorskom obvodnom vojenskom stavebnom úrade, o úlohe mesta v časoch protihabsburských povstaní, ako aj krátka štúdia mapujúca komplikovaný vzťah armády a mesta v 17. a začiatkom 18. storočia.

Stručná kapitola venovaná vývoju žoldnierstva v uhorských podmienkach a opierajúca sa o novšiu odbornú literatúru zhrňuje doterajšie výsledky výskumu v tejto oblasti bádania a neprináša novšie či objavné poznatky. Preto sa na prvý pohľad v daných súvislostiach javí ako samoúčelná. Jej začlenenie sa však stáva pochopiteľným, keď zvážime relatívne široké spektrum okruhu možných konzumentov daného diela, ako aj, žiaľ, mimoriadne slabú znalosť vývoja dejín vojenstva na našom území. Dobrú výpovednú hodnotu k danej problematike v tomto smere majú najmä vhodne vybrané dobové ilustrácie.

Gros práce tvoria jej posledné dva kapitoly. Prvá z nich sa zaoberá vývojom fortifikačného staviteľstva, špeciálne bastiónovými pevnosťami, ku ktorým patrila aj košická citadela, a ich staviteľom. Druhá, rozsahom najväčšia a z hľadiska zvolenej témy najprínosnejšia, je venovaná výstavbe, funkcii, strategickému významu košickej citadely a jej osudom, respektíve dejinám. Slabo rozvinutú slovenskú terminológiu jednotlivých fortifikačných prvkov autorky pre dokonalejšiu orientáciu doplnili o príslušné pojmy v nemeckom, francúzskom i anglickom jazyku a dokazujú, že interpretácia historických prameňov k problematike bastiónových pevností, najmä v špecifických podmienkach vývoja Uhorska, nie je jednoznačná. Prehľadným a zrozumiteľným spôsobom zasvecujú čitateľa do vývoja a premien bastiónových pevností v Európe i Uhorsku od konca éry stredovekých hradieb koncom 15. storočia až po zánik tzv. novopruskej a rakúskej inžinierskej školy koncom 19. storočia. V rámci vývoja a rozmanitosti bastiónových pevností venujú pozornosť staro i novotalianskej inžinierskej škole a ich uplatneniu v Habsburskej monarchii zvlášť v Uhorsku, prinášajú základné údaje o výsledkoch španielskej, staroholandskej, staronemeckej, novoholandskej inžinierskej školy a hodnotia prínos francúzskej inžinierskej školy a, predovšetkým, jeho najvýznamnejšieho predstaviteľa, autora viacerých pamätných spisov o stavbe pevností (aj

keď sa sám bránil spisovaniu teoretických prác o budovaní svojich pevností), geniálneho staviteľa i obrancu a dobyvateľa pevností Sébastiena le Pestre Vaubana. V krátkej podkapitole upozorňujú na najvýraznejšie prvky tzv. novopruskej a rakúskej inžinierskej školy vo vývoji bastiónových opevnení. Kapitola je ilustrovaná vhodne volenými dobovými náčrtmi rôznych druhov pevností s vysokou výpovednou hodnotou.

Samotnej košickej citadele v širšom ponímaní (aj keď, samozrejme, v rôznych súvislostiach aj v iných kapitolách) je venovaná posledná kapitola. V podkapitolách autorky zasväcujú čitateľa do obsahu pojmu citadela, načrtávajú prehľad najznámejších citadel v Európe, vysvetľujú ich dvojčedinú, tzn. obrannú i policajnú funkciu nielen vo všeobecnosti, ale aj v súvislosti s budovaním citadely ako strategického vojenského centra v Košiciach. Načrtávajú príčiny vedúce k výstavbe citadely, miesto výstavby i vznik a realizáciu samotného projektu od Jakuba von Holsta, ktorý ako cisársky špecialista na bastiónové opevnenia poznal už z minulosti pomery v Košiciach a okolí. Oboznamujú nás s plánom citadely z roku 1671, ktorý sa zachoval v Österreichisches Staatsarchiv, Kriegesarchiv Viedeň a o rozbor ktorého sa pokúšal vo viacerých článkoch aj Jozef Duchoň, ale zároveň upozorňujú, že napriek výsledkom doterajšieho archeologického bádania nemôžeme dať jednoznačnú odpoveď na otázku, čo sa z Holstovho plánu skutočne zrealizovalo. Prikláňajú sa k myšlienke, že v košickej citadele sme svedkami originálneho riešenia, kde namiesto spodného zemného valu Holst vybudoval murovaný *fausse braye*, akúsi spomienku na stredoveký parkan, ktorý slúžil na ochranu narmovanej bastiónovej fronty a opatril ho delovými strieľňami, zaručujúcimi relatívne spoľahlivú obranu priekopy, narmovanej kontreskarpy a krytej cesty. Pre použitie tohto zriedkavého prvku mohol byť inšpirovaný aj staršími návrhmi samotného Vaubana.

V ďalších častiach kapitoly nás autorky zasväcujú do prípravných prác spojených s výstavbou citadely, do tajov spôsobu dobového vymeriavania výstavby v teréne, približujú život v samotnej citadele, ktoré žilo vlastným životom a vlastnými zákonitosťami ako viac-menej samostatné opevnené mestečko. Rozborom ďalších historických plánov od Lucasa Geoga Sicha, ktorý po Holstovi prevzal zodpovednosť za výstavbu citadely, ako aj písomných materiálov a výsledkov bádania Jozefa Duchoňa, hodnoverne načrtávajú a hodnotia stavebné i obranné prvky citadely a predstavujú celkový obraz rozostavanej citadely. Opisujú prvý známy bojový krst citadely ako pevnosti spojenej s menom Imricha Thökölyho, jej obsadenie kurucmi, vzájomné ostreľovanie medzi mestom a citadelou, ktoré spolu s obavou pred útokom zo strany tureckých vojsk sa skončilo kapituláciou Košíc a obsadením mesta „kuruckým kráľom“. Ten z obavy, že by citadela v budúcnosti mohla zohrať úlohu strategického významu zo strany cisárskych vojsk, nechal väčšiu časť pevnosti budovanej deväť rokov zdemolovať (predovšetkým Leopoldov a Claudiov bastión a celú severnú kurtinu spolu s bránou). Aj keď začiatkom 18. storočia vznikali úvahy o sfunkčnení citadely, v praxi sa nerealizovalo a materiál z bývalej pevnosti bol využitý na rôzne iné účely vrátane spevnenia mestských hradieb. Pozostatky citadely roku 2010 boli vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku.

Škoda, že sa do textu napriek jazykovej korektúre dostali ojedinele aj pravopisné chyby, aj keď, žiaľ, pri dnešnom uponáhľanom štýle tvorby v porovnaní s inými publikáciami historického charakteru to nie je jav výnimočný. Snáď by publikácii pridalo na atraktivnosti, ak by v záverečnej časti bola vybavená stručným slovníkom odborných pojmov, týkajúcich sa predovšetkým bastiónových pevností. Autorky tieto pojmy síce v texte vysvetľujú, ale ich usporiadanie v abecednom poradí by nesporne urýchlilo orientáciu v texte. A opäť pripomínam, v prípade možného ďalšieho vydania, zvážiť možnosť dôslednejšieho chronologického princípu.

Už z náčrtu obsahového zamerania publikácie je zrejmé, že ide o záslužný čin, ktorý za iných podmienok a v iných súvislostiach neplánovane, ale predsa len do istej miery nadväzuje na pokus bývalého Ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody z konca šesťdesiatych rokov minulého storočia postupne vydať monografiu o všetkých významnejších národných kultúrnych pamiatkach na našom území (aj keď pojem národnej kultúrnej pamiatky sa v tom období chápal odlišne). Práca o košickej citadele prináša cenné poznatky využiteľné aj pre dejiny vojenstva na našom území a rozširuje obzor poznania pre tých, ktorí majú záujem o rozvíjanie svojich znalostí z národných dejín i dejín umenia. Je napísaná kultivovaným štýlom, čitateľná aj pre širokú verejnosť a aj po výtvarnej stránke je mimoriadne vydarená. Zaslúžene dostala cenu Slovenskej historickej spoločnosti za rok 2011.

Vojtech Dangl

ŠTAIGL, Jan a kol. *GENERÁLI – SLOVENSKÁ VOJENSKÁ GENERALITA 1918 – 2012*. Bratislava : Magnet Press, Slovakia s. r. o. 2012, 231 s., ISBN 978-80-89169-25-2.

Publikáciu vydalo vydavateľstvo Magnet Press, Slovakia s. r. o. v spolupráci s Vojenským historickým ústavom Bratislava v rámci Zlatej edície: Ozbrojené sily Slovenskej republiky. Ide o druhé, aktualizované a spresnené vydanie (prvé vydanie vyšlo roku 2009 s údajmi do 31. augusta 2009), pričom údaje o slovenskej vojenskej generalite sú teraz sledované do 30. septembra 2012. Široký okruh autorov publikácie, vedeckých pracovníkov Vojenského historického ústavu a ich externých spolupracovníkov, pod pojmom slovenská vojenská generalita v čiastkových časových etapách sledovaného obdobia, rovnako ako v prípade prvého vydania, rozumie: po prvé, v rokoch 1918 – 1939 a 1944 – 1992 osoby slovenskej národnosti, ktoré dosiahli generálsku hodnosť ako príslušníci československej armády v aktívnej službe (respektíve v čase jej výkonu mimo tejto zložky), v zálohe, vo výslužbe a in memoriam; po druhé, v rokoch 1939 – 1945 generálov brannej moci vtedajšieho slovenského štátu; po tretie, v rokoch 1993 – 2012 občanov Slovenskej republiky v generálskej hodnosti alebo vymenovaných do nej v aktívnej službe v Armáde Slovenskej republiky a Ozbrojených silách Slovenskej republiky, v zálohe, vo výslužbe a in memoriam.

Biografické portréty sú zoradené v abecednom poradí. Z hľadiska podmienok, za ktorých sa uvedené osobnosti stali generálmi, sú portréty odlišené na stránkach publikácie farebne, a to podľa piatich skupín: 1. generáli vymenovaní v aktívnej službe, 2. vymenovaní v zálohe, 3. vymenovaní vo výslužbe, 4. vymenovaní in memoriam a 5. prepožičaná hodnosť. Pri menách konkrétnych osôb je však uvedená posledná, respektíve najvyššia dosiahnutá generálska hodnosť. Na stránkach publikácie sa tak stretli „slovenskí“ generáli armád (brannej moci, ozbrojených síl) troch štátov – Československej republiky (Československej socialistickej republiky, respektíve Českej a Slovenskej Federatívnej republiky), Slovenskej republiky 1939 – 1945 a Slovenskej republiky 1993 – 2012, štyroch národností – slovenskej, českej, maďarskej a ukrajinskej (národnosť nie je v portréte uvedená), rôzneho vojenského pôvodu a rôznych spoločenských a politických názorov. Symbolicky si tu akoby podávajú ruky už nebohí i žijúci generáli, z ktorých časť, a to zo staršej i mladšej generácie, má dnes svoj domov v zahraničí.

Druhé, aktualizované a spresnené vydanie obsahuje 270 biografických portrétov, čo je o 12 viac, ako to bolo v prípade prvého vydania. Z tohto počtu bolo vtedy opomenutých

deväť generálov – Antušák Emil, Doboš Jozef, Fedorko Jozef, Choma Michal, Jamárik Milan, Kašička Zdeněk, Kováčik Jaroslav, Krajčovič Pavel a Vajcík Antonín. Do druhého aktualizovaného a spresneného vydania boli zaradené aj tri osoby, povýšené do generálskej hodnosti po roku 2009, a to Ďurkech Boris, Joch Jindřich a Pokorný Josef. Boli spresnené životopisné dáta, u niektorých generálov pribudli dátumy úmrtia a u žijúcich, najmä tých, ktorí sú v aktívnej službe, boli doplnené zmeny vo funkciách a získané nové vyznamenania. Viaceré fotografie z vydania v roku 2009, kde príslušné osobnosti neboli v generálskej uniforme, autori nahradili fotografiami v generálskej uniforme. Nie vždy sa to celkom podarilo, no z tohto hľadiska je to evidentný posun evidentný. Veľmi pozitívne treba hodnotiť, že sa podarilo získať všetkých 270 fotografií príslušníkov vojenskej generality, a to vďaka úsiliu ich vyhľadávania v širokom okruhu archívov, ako aj získavaním zo súkromných zbierok jednotlivých autorov. Publikácia je vybavená abecedným registrom generálov s uvedením príslušnej „farebnej“ skupiny a tiež roka, v ktorom získali prvú generálsku hodnosť. Nechýba ani prehľad skratiek použitých v biografických portrétoch.

Biografický prehľad slovenskej vojenskej generality nemá charakter klasického biografického zborníka. Textové časti biografických portrétov sú spracované voľnejším slovným štýlom, bez odkazov na súvisiace skutočnosti a bez zoznamov literatúry o konkrétnych ľuďoch. Obsah ich portrétov je zameraný predovšetkým na vojenskú kariéru, tzn. na výkon vojenskej základnej služby, spôsob prijatia za vojaka z povolania a nasledujúci priebeh služby, s dôrazom na vykonávané funkcie, postup v hodnostiach, dosiahnutú vojensko-odbornú kvalifikáciu, na prípadné bojové nasadenie, odbojovú činnosť alebo činnosť v mierových misiách a udelené vyznamenania. Autori neobišli ani politickú a súdnu perzekúciu niektorých osobností, respektíve ich prípadnú rehabilitáciu. V podstatne menšej miere sa venovali spoločenským a verejným funkciám, ktoré jednotlivé osoby, väčšinou z titulu svojej vojenskej pozície, zastávali. Až na výnimky sa nezaoberali otázkami ich straníckej príslušnosti a spoločensko-politických aktivít, neriešia ani osobné a rodinné otázky. Rozhodujúca časť biografických portrétov je spracovaná na základe štúdia osobných spisov generálov, ktoré sú uložené vo vojenských archívoch v Slovenskej republike a Českej republike a u personálnych orgánov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. V prípade žijúcich osôb v generálskej hodnosti si autori vopred vyžiadali ich súhlas so sprístupnením a využitím týchto spisov.

Publikácia je nepochybne prínosná, podnetná a užitočná. Rozširuje úroveň poznania slovenského národného faktora vo vyšších a najvyšších funkciách velenia československej armády v jednotlivých časových úsekoch jej existencie, dopĺňa faktografické údaje o vojenskej elite Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1945 a obohacuje ľudskú dimenziu informácií o vrcholovom manažmente Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Oceniť treba tiež skutočnosť, že bola pripravená k 20. výročiu vzniku samostatnej Slovenskej republiky a jej ozbrojených síl. Na rozdiel od prvého vydania sa dostala, aj keď v obmedzenom rozsahu, na knižný trh, čo umožňuje, aby sa s ňou oboznámili nielen príslušníci rezortu ministerstva obrany, ale aj širšia verejnosť. Vedúci autorského kolektívu a všetci autori si zasluhujú uznanie a ocenenie a vydavateľstvo Magnet Press, Slovakia s. r. o. poďakovanie.

Jan Pešek

MASKALÍK, Alex: *ELITA ARMÁDY. ČESKOSLOVENSKÁ VOJENSKÁ GENERALITA 1918 – 1992*. Banská Bystrica : HWSK, 2012, 1 030 s., ISBN 978-80-970941-0-2.

Prvá samostatná knižná publikácia Alexa Maskalíka pod názvom *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918 – 1992* predstavuje dlho očakávanú prácu, ktorá by mala zaplniť doteraz neprebádané oblasti personálnej výstavby čs. armády v priebehu existencie spoločného štátu Čechov a Slovákov (1918 – 1992). Autor si z tejto veľmi širokej témy vybral preňho najsignifikantnejšiu skupinu, ktorú nesporne tvorí vojenský zbor generálov. Napriek tomuto zúženiu výberu ide stále o pomerne impozantnú skupinu, v ktorej sa podľa autorových jasne špecifikovaných kritérií ocitlo dovedna až 1 059 osôb nosiacich čs. vojenské generálske výložky. Kniha (ktorá je kombináciou vedeckej monografie a biografického slovníka) vznikla za úzkej spolupráce Vojenského historického ústavu Bratislava a občianskeho združenia Pro Militaria Historica. Ponúka základné profily kompletnej čs. vojenskej generality v horizonte našich spoločných dejín a stručnú analýzu hlavných trendov a mechanizmov výstavby čs. armádnej elity všeobecne.¹ Navzdory vyjadreniu autora, že dielo si napriek rozsahu a špecifickej štruktúre „*nekladie za cieľ kompletné spracovanie vymedzenej problematiky – a to či už z hľadiska analýzy výstavby a formovania čs. vojenskej generality, alebo spracovania osobnostných profilov jej jednotlivých predstaviteľov*“ (s. 8), možno so všetkou vážnosťou konštatovať, že ide o doposiaľ najkomplexnejšie dielo svojho druhu. Medzi jeho obrovské klady patrí skutočnosť, že za jeho vznikom stálo evidentné množstvo časovo náročnej práce s veľkým množstvom originálnych archívnych dokumentov. Mnohé z nich boli za vedeckým účelom použité vôbec prvýkrát.

Členenie publikácie je prehľadné a logické; celkovo sa delí na tri relatívne samostatné časti. Prvú predstavuje monografická časť s názvom *Analýza výstavby čs. armádnej elity* (s. 11-69 vrátane anglického resumé). Pozostáva zo štyroch podkapitol, ktoré majú charakter vedeckých štúdií opatrených rozsiahlym poznámkovým aparátom. Tie odrzkadľujú zložitý dejinný vývoj čs. štátu v priebehu 20. storočia a odhaľujú aj jeho logický dopad na čs. vojenskú generalitu: 1.) *Prvorepubliková armádna elita (1918 – 1939)*, 2.) *Predfebruárová armádna elita (1945 – 1948)*, 3.) *Komunistická armádna elita (1948 – 1989)*, 4.) *Ponovembrová armádna elita (1989 – 1992)*. Pri spracovaní danej problematiky autor zvolil chronologicko-problémový prístup, pričom vnútorne sú jednotlivé podkapitoly

¹ Napriek svojej atraktivite táto téma dlho patrila v čs. historiografii k najmenej objasneným súčasťam personálnej výstavby čs. armády, aj preto bolo odosobnenie čs. vojenských dejín donedávna tvrdou realitou. Po novembri 1989 síce nastala istá zmena, avšak väčšina postkomunistických prác sústredovala pozornosť len na úzku skupinu najvýznamnejších osôb, prípadne osoby vyberané podľa konkrétneho kľúča. Zo všetkých spomeňme aspoň FIDLER, J. – HAVEL, P. – HOFMAN, P. – PILÁT, V. – ROMAŇÁK, A. – STEHLÍK, E. *Československá generalita: Biografie. Armádní generálové 1918 – 1938*. Praha 1995; FIDLER, J. *Generálové legionáři*. Brno 1999; *Zabudnutí velitelia. Životné osudy generálov – veliteľov taktických skupín 1. čs. armády na Slovensku*. Bratislava 1990; STEHLÍK, E. – LACH, I. *Vlast a čest byli jim dražší nežli život*. Dvůr Králové n/Labem 2000; *Vojenské osobnosti československého odboje 1939 – 1945*. Praha 2005; STEHLÍK, E. *Muži s lipovou ratolestí*. Praha 2009. Najväčší posun v poznaní sa spája s knihami „*Encyklopédie branné moci Republiky Československé*“, stručne približujúcou profily generality predmníchovského Československa, a „*Generáli. Slovenská vojenská generalita 1918 – 2009*“, obsahujúcou, okrem iného, aj profily čs. generality slovenskej národnosti. Pozri: FIDLER, J. – SLUKA, V. *Encyklopédie branné moci Republiky československé 1920 – 1938*. Praha 2006; ŠTAIGL, J. a kol. *Generáli. Slovenská vojenská generalita 1918 – 2009*. Bratislava 2009.

(s výnimkou poslednej) členené tematicky. V stručnej podobe sú v nich zhrnuté poznatky o vojensko-politických aspektoch výstavby elity čs. armády, ktoré ju v tom-ktorom časovom úseku determinovali, v ďalších konkrétne podmienky, ktoré jeho vývoj sprevádzali s vymedzením dominantných faktorov. Osobitne je riešený vývoj generálskeho hodnostného systému a zásad povyšovania do najvyšších dôstojníckych a generálskych hodností. Táto textová časť je všeobecným úvodom do problematiky, v ktorom autor ponúka vlastné hodnotenie najhlavnejších problémov, vždy s prihliadnutím na základné charakteristiky každého dejinného obdobia.

Analytická štúdia výstavby čs. vojenskej generality v celom období 1918 – 1992 má v čs. historiografii svoju premiéru.² Pri jej koncipovaní autor preukázal schopnosť vyrovnat' sa s nepreberným množstvom údajov, pomerne prehľadne ich sumarizovať a priblížiť čitateľovi prístupnou formou. Autorove historické hodnotenia niektorých, prirodzene, nadschnú, iných zasa pobúria. Poznávam, že autor prijal historické fakty a ich väzby ako nezadržateľný vývojový proces. Z tohto pohľadu aj jeho súdy a výroky sú tiež procesom – procesom poznávania historickej skutočnosti. Vzhľadom na nedostatok relevantných archívnych militárií a publikácií k danej problematike je však daňou za originalitu a vysoký prínos na vedeckom poli o niečo nižší stupeň syntetického spracovania nových údajov a zistených skutočností. Autor koniec-koncov sám v úvode publikácie priznáva, že „*klúčovým zdrojom pri zovšeobecňovaní boli (...) štatistické schematizmy*“, a že „*charakter textovej časti (...) často nadobúda podobu komentárov k nim*“ (s. 8). Priaznivci problematiky i historici zaoberajúci sa dejinami Československa si však napriek strohým faktografickým údajom nájdu mnohé zaujímavé zovšeobecnenia (či už štatistické, alebo textové), ktoré plasticky vypovedajú o komplikovanom procese výstavby čs. generality.

Spomínaný proces autor hodnotí vo viacerých rovinách, pričom si všima praktické dôsledky postoja vládnucej špičky aj celkové možnosti pri výstavbe armádnej elity. Proces mali najvýraznejšie poznačiť vojensko-doktrínálne východiská, ktoré, prirodzene, diferencovali celý proces na dve kvalitatívne odlišné obdobia. Prvé obdobie ohraničujú roky 1918 a 1939, v rámci ktorého bol „alfou a omegou“ armádnej personálnej politiky fenomén legionárstva, uprednostňujúci legionárov na úkor dôstojníkov prevzatých z niekdajšej rakúsko-uhorskej brannej moci (tzn. „*austriákov*“). Druhé obdobie je vymedzené rokmi 1948 – 1989, v ktorom legionársku tradíciu vystriedala tradícia „*svobodovcov*“ zvýhodňujúca príslušníkov čs. východnej jednotky bojujúcej na východnom fronte po boku ZSSR (tentoraz na úkor príslušníkov čs. jednotiek zo Západu). Nevyhnutný prirodzený úbytok tohto zdroja bol neskôr vyvážený postupným prechodom na vychované komunistické kádre. V rámci generálskej elity sa ich dominancia stala zrejmom najmä od 70. rokov. Vojnová a povojnová fáza 1939 – 1948, respektíve vývoj po novembri 1989, sa pre autora stali len prechodnými obdobiami, ktoré v prvom prípade proces výstavby komunistickej armádnej elity svojim konfrontačným rázom v podstate len poznamenávali a v druhom prípade uzatvárali. Geopolitické postavenie Československa a úlohy z toho plynúce takisto spoluutvárali formovanie čs. armádnej generality. Prvé obdobie sa nieslo v znamení nezávislého postavenia štátu, pri vyvázenej vojensko-politickej orientácii na Francúzsko, druhé, naopak, výrazne ovplyvňovala hegemonia ZSSR a z nej vyplývajúca zákonitá degradácia krajiny do úlohy poslušného satelitného štátu.

² Vojenský historik Jiří Fidler stručne hodnotil len osudy čs. predmnichovskej generality po 2. svetovej vojne a legionársky živel medzi čs. predmnichovskou generalitou. FIDLER, J. *Čs. generalita 1938 – 1948*. In *Destrukce čs. důstojníckeho sboru po únore 1948*. Praha 1993, s. 20-23; FIDLER, J. *Generalove legionáři*. Brno 1999, s. 10-22.

Možno skonštatovať, že autor sa usiluje ukázať súvislosti v čo najkomplexnejšej (do dnešnej doby zatiaľ žiadnou inou prácou neponúkanej) perspektíve. Základ podkapitol tvorí rozsiahly faktografický materiál prinášajúci množstvo doteraz neznámych údajov. Je evidentná snaha autora o jeho prehľadné spracovanie a zoradenie v kontexte ostatných javov a väzieb (na druhej strane to však na niektorých miestach podstatne zaťažuje výklad, v dôsledku čoho sú texty viac náročné na čítanie). Je potrebné oceniť aj pozornosť, akú autor venoval nielen vojensko-politickým aspektom formovania armádnej elity s načrtnutím konfrontácie jednotlivých záujmových skupín, ale aj otázke vývoja generálskeho hodnostného systému, zásadám povyšovania v jeho rámci či vývoju slovenského národného prvku v skupine vyšších dôstojníkov a generálov. Tieto fenomény totiž doterajšia vojensko-historická produkcia nerefletovala. Rovnako prínosnou je aj autorova analýza privilegovanosti vybraných skupín v tom-ktorom období založená na komparácii časového úseku v postupe za generálskou hodnosťou a následne neskoršieho zotrvania v nej.

Ako najprepracovanejšie sa javia pasáže o kvalitatívnych aspektoch výstavby čs. generality. Nechýbajú viaceré postrehy a zhrňujúce závery, ktoré autor predstavuje s potrebným nadhľadom. Aj v tomto prípade sa väčšina z nich v doterajšej literatúre objavuje po prvý raz. Prehľadné štatistické údaje (týkajúce sa vekovej, národnostnej, vzdelanostnej či stavovskej štruktúry, respektíve vojenského pôvodu a politickej identity príslušníkov čs. generality v rôznych obdobiach) umožňujú autorovi nielen formulovať rôzne závery, ale ich aj verifikovať a potvrdiť konkrétnymi dobovými dokumentmi. Konfrontácia dejinných faktov a súvislostí s rozsiahlou pramennou bázou je tak zdrojom mimoriadnej objektívnosti autorových zistení.³ Celkový záver predstavuje výstižné vyjadrenie hlavných vývojových tendencií a výsledkov praktickej realizácie personálnej výstavby čs. armádnej elity.

Z hľadiska prínosu monografickej časti je nutné zdôrazniť aj význam postihnutia zmien vo vnímaní celej problematiky. Zaujímavo pôsobí najmä autorovo výstižné hodnotenie samotného procesu, v ktorom v rámci časového horizontu takmer 70 rokov vyvstávali rôzne špecifiká i paralely: *„Prvou sa ukázal fenomén Veľkej armády, ktorý vyžadoval aj zodpovedajúci zbor vojakov z povolania a osobitne „vyšších šarží“. A ich počty sa počas existencie čs. armády radili v prepočte na obyvateľov krajiny nielen v Európe, ale aj vo svete, medzi jedny z najvyššie. Kým však početný nárast dôstojníkov a generálov prebiehal do roku 1939 kontrolovane a najmä v intenciách možnosti štátu, potom po roku 1948 podľahol živelnosti, ktorá presiahla únosnú hranicu a viedla k obrovskému zaťaženiu krajiny i jej obyvateľstva. Druhou paralelou bol vojensko-politický aspekt armády ako mocenského nástroja, zohľadňujúci predovšetkým záujmy vládnucej garnitúry (...) Avšak kým v období prvej republiky nemal na vojensko-odbornú úroveň elity viditeľný vplyv, potom za komunistickej totality bol tento dopad extrémny. Účelová regulácia znamenala stály tlak na povyšovanie do najvyšších dôstojníckych hodností a ustanovovanie do najexponovanejších armádných*

³ Zo zoznamu použitých prameňov (s. 1013-1015) je zjavné, že autor svoj archívny výskum realizoval tak v Českej, ako i Slovenskej republike. Medzi archívnymi ustanovizňami sa objavujú napríklad: Vojenský ústredný archív – Vojenský historický archív Praha, Vojenský ústredný archív – Správny archív Praha, Archív Riaditeľstva personálnej podpory Ministerstva obrany ČR Praha, Národný archív Praha, Archív Ústavu T. G. Masaryka Praha, Archív Kancelárie prezidenta republiky ČR Praha, Archív bezpečnostných zložiek ČR Praha, Archív bezpečnostných zložiek ČR Kanice, Správny archív Armády ČR Olomouc, Archív Ministerstva zahraničných vecí Praha či Vojenský historický archív Bratislava a Vojenský archív – Centrálna registratúra Trnava.

funkcií. V oboch prípadoch nebola kľúčová početnosť „prijateľného“ zdroja, ale funkčné zaradenie, zrýchlený hodnostný postup za generálskou hodnosťou a životnosť jeho príslušníkov v nej. Tieto ukazovatele boli dokladom protekcionizmu vybraných skupín a súviseli s upevňovaním pozícií „vládnucich garnitúr“ budovaním vlastnej elity.“ (s. 65-66). Je nutné podčiarknuť, že takáto zhrňujúca charakteristika sa v existujúcich historiografických prácach zatiaľ nevyskytuje a autor s ňou prišiel ako prvý.

Vlastný biografický slovník s abecedne zoradenými profilmi jednotlivých čs. generálov tvorí hlavnú a najrozsiahlejšiu časť publikácie (s. 73-681). Kritériami pre zaradenie adeptov do databázy sa stala služba vo vojenskej hodnosti čs. generála (tzn. nie generála žandárstva či ZNB) a pôsobenie v tejto generálskej hodnosti v činnej službe (tzn. nie v zálohe, výslužbe či in memoriam). Početnosť generálov a obmedzený priestor sa odrazili v samotnom spôsobe prezentácie jednotlivých medailónov, ktoré sa autor rozhodol predstaviť popisne (čiže zverejnením stručných biografických údajov generálov, sprevádzaných rovnako stručným a zjednodušeným popisom ich vojenskej kariéry) bez uvádzania širšieho kontextu či hodnotenia. V abecedne radených biogramoch tak čitateľ s prehľadom nájde informácie o dátume a mieste narodenia (prípadne aj úmrtia) generálov, nadobudnutom civilnom a vojenskom vzdelaní či priebehu ich služobnej kariéry od vyššej dôstojníckej hodnosti nahor. Hodnostný postup uvádza reálne dátumy, keď príslušné hodnosti po podpísaní prezidentského dekrétu vstúpili (respektíve mali vstúpiť) do platnosti (nie so spätnou účinnosťou), pričom sa usiluje reflektovať jej dobové názvy s definovaním konkrétnej stavovskej skupiny (respektíve služobnej kategórie). Pri časovom vymedzovaní funkcií sa smerodajným stal dátum ustanovenia do nej, nie vždy zhodný s dátumom jej prevzatia. Súčasťou väčšiny hesiel je portrétovej fotografia.

Dve tretiny generálov sa objavujú na stránkach odbornej publikácie po prvý raz. V drivej väčšine ide o generálov menovaných po druhej svetovej vojne. Podobne je to aj s ich fotografiami. Záslušnosť autora v tomto smere neznižuje ani fakt, že 77 fotografií sa mu už nepodarilo dohľadať; respektíve fakt, že niektoré zo zaradených fotiek nezachytávajú príslušného generála v „generálskom“ (tzn. s lipovými ratolesťami na golieri), ale buď v civile, inej (najčastejšie plukovníckej) uniforme, či dokonca v uniforme s dištinkciami iných ozbrojených síl (napr. vládne vojsko, c. k. branná moc a pod.). Nevyhnutné zjednodušenia nijako nestážujú orientáciu v slovníku; pomoc čitateľovi je podaná v častiach *Štruktúra a výklad biografického hesla* (s. 73), ako aj v časti *Zoznam použitých skratiek* (s. 77). Pridanou hodnotou pri približovaní profesionálnej dráhy generálov je jej rekonštrukcia v rámci jednotlivých ozbrojených zložiek zvlášť (tzn. napr. rakúsko-uhorská branná moc, čs. vojenský odboj, slovenská branná moc, vládne vojsko či čs. armáda), ako aj prezentácia nadriadených veliteľských stupňov pri uvádzaní zastávaných funkcií konkrétnych príslušníkov generality (ktorá berie ohľad na zmeny reorganizačného i transformačného charakteru).

V tretej a zároveň záverečnej časti publikácie sa nachádzajú rozsiahle prílohy, ktoré pozostávajú z tabuliek, grafov a skenov vybraných originálnych archívnych dokumentov (s. 685-1 011). Tie popri primárnom spracovaní obrovského množstva archívneho materiálu predstavujú ďalší pozitívny prínos encyklopédie. Ako veľmi užitočné pre bádateľov aj širšiu čitateľskú verejnosť sa javia najmä prílohy č. 46 až 55, v ktorých sú prezentované zoznamy generálov na vedúcich postoch v čs. armáde počas dôležitých a prelomových udalostí čs. dejín 20. storočia (čiastočná mobilizácia r. 1921, mobilizácia r. 1938, februárový prevrat 1948, augustová invázia 1968 a novembrové udalosti 1989). Priaznivci určite ocenia zhrňujúci zoznam osôb slúžiacich v rokoch 1918 – 1992 vo vojenskej hodnosti čs.

generála aj s ich kvalitatívnou štruktúrou (príloha č. 1), kompletný prehľad o menovaní do čs. vojenskej generálskej hodnosti a povýšení v nej (príloha č. 4), či schematizmy o personálnom obsadení vybraných funkcií čs. vojenskej správy v predmetnom období (príloha č. 7). Početné menné zoznamy štruktúrované na základe konkrétnych ukazovateľov (napr. generáli pôsobiaci v generálskej hodnosti 10 rokov a viac; či, ktorí získali generálsku hodnosť pred dovŕšením 41. roku; „rýchlokvasení“ generáli; prípadne generáli podľa vojenského pôvodu) majú podstatnou mierou napomôcť orientácii v slovníku a byť akýmiś ukazovateľom pri vyhľadávaní generálov podľa istého kľúča. Rovnako prínosné sú aj grafy zaradené v prílohe č. 60. Ich slabinou však je, že sú zobrazené čierno-bielo, respektíve v rôznych odtieňoch šedej – a keďže tie tmavšie a čierna v postate farebne splývajú, znemožňujú bezproblémové vyčítanie údajov zanesených v grafoch.

Veľmi podnetným sú aj skeny vybraných archívnych dokumentov, ktoré veľmi zreteľne poukazujú na obrovský potenciál autorom načatej témy (resp. tém). Správa o nízkom vekom priemere čs. predmníchovskej generality, nelichotivé hodnotenia niektorých prvorepublikových generálov ich kolegami, správa o pomeroch na MNO v 30. rokoch, novinové články vyjadrujúce sa k mnohým problémom výstavby čs. vyššieho veliteľského zboru, hodnotenia niektorých čs. generálov odd. obranného spravodajstva, či napr. poslanecká interpelácia na problematiku personálne obsadenie MO po novembri 1989 – všetky tieto dokumenty spolu s niektorými poznámkami pod čiarou v úvodnej štúdií dokresľujú mnohé (v texte) naznačované skutočnosti a poskytujú doslova provokačný náhľad do atmosféry doby. Krátke nahliadnutie do dobových škandálov a páľčivých otázok, ktoré boli v jednotlivých historických obdobiach v súvislosti s čs. vojenskou generalitou riešené, ukazuje, že za týmito zdanlivo nezáživne pôsobiacimi heslami a profilmi jednotlivých čs. generálov sa skrývajú živé osobnosti z mäsa a krvi, so svojimi kladnými aj zápornými stránkami, ambíciami, úspechmi aj prehrami. Je veľká škoda, že charakter tejto práce a útržkovitosť archívnych materiálov z obdobia po roku 1948 neumožnili autorovi poskytnúť väčší priestor práve týmto vrcholne zaujímavým informáciám, doposiaľ zahaleným rúškom tajomstva. Biografický slovník uzatvára rozsiahly prehľad použitých archívnych prameňov a sekundárnej literatúry (s. 1 013-1 029).

Vzhľadom na vyššie konštatovaný priekopnícky charakter práce sa nazdávam, že negatívne hodnotiace poznámky je vhodné obmedziť iba na postrehy obcejšieho charakteru. Je zrejmé, že autor mal vzhľadom na nie vždy zjavnú kompatibilitu rôznorodých údajov ťažkosti pri formulovaní štruktúry úvodnej štúdie. Jej vnútorné členenie na podkapitoly, odzrkadľujúce hlavné etapy vývoja vojenského zboru generálov, je pritom absolútne v poriadku, otáznou je logický sled informácií, ktoré sa v nich prezentujú. Napr. možno by bolo vhodnejšie, aby sa časť s názvom *Generálsky systém a zásady povyšovania* (umiestnená vždy na konci každej podkapitoly) nachádzala v jej úvode. Čitateľ by tak od začiatku dostal informácie o „ideálnom“ stave generálskeho systému hodností a o zásadách, ktoré mali teoreticky v súvislosti s povyšovaním medzi jednotlivými stupňami platiť a potom by lepšie vnímal a chápal autorove vysvetlenia, čo tieto zásady v praxi deformovalo (napríklad v súvislosti s pomermi počas 1. ČSR, kde sa výrazne preferovala skupina „legionárov“ na úkor „austriákov“ a po februári 1948, kde podobná úloha privilegovanej skupiny pripadla „svobodovcom“).

Bez povšimnutia nemôžeme ponechať ani jazykové hľadisko textovej časti. Z celkového pohľadu je zaujímavá a pomerne sa dobre číta, ale niekedy je až veľmi zřejmý popisný charakter textu. Autorova skladba viet je na niektorých miestach trochu ťažkopádna. Nemiestne pôsobia aj autorove hovorové výrazy, ktoré sa podľa nášho názoru vyslovene

nehodia k vedeckému charakteru publikácie a v budúcnosti by sa ich mal autor vyvarovať. Z mnohých príkladov uvedieme len najviac sa opakujúce a najviditeľnejšie, ako napr.: „mozgový trast“, „rang“ či „šéfovia“ (v poslednom prípade mal autor pravdepodobne na mysli generálske špičky, resp. veliteľov). Takisto autorova snaha o istý popularizačný nádych a odľahčenie textu výrazmi, alebo slovami v úvodzovkách niekedy pôsobí umelo, najmä keď niektoré slová a výrazy úvodzovky v postate ani nepotrebujú (napríklad „omladdenie“ atď.). Tieto javy mal zachytiť a uviesť na správnu mieru jazykový redaktor, ktorý však zrejme pred autorovým živelným a občas svojráznym písomným prejavom mal až priveľký rešpekt.

Pri práci takéhoto rozsahu nebolo možné vyhnúť sa rôznym preklepom gramatického charakteru, či nepresnostiam pri funkčnom zaradovaní generálov (napr. R. Ducháček zastával na prelome rokov 1989/1990 post zástupcu ministra národnej obrany aj zmocnenca vlády pre záležitosti dočasného pobytu sovietskych vojsk v Československu, F. Havel bol v októbri 1938 prednostom Technického odboru MNO, E. Líška bol v čase novembra 1989 nielen zmocnencom vlády pre záležitosti dočasného pobytu sovietskych vojsk v Československu, ale z titulu svojej funkcie navyše aj zástupcom ministra národnej obrany, V. Nosek bol za mobilizácie veliteľom ženijného vojska Hlavného veliteľstva, V. Poltikovič s L. Puzejom boli náčelníkmi Úradu zmocnenca vlády pre záležitosti dočasného pobytu sovietskych vojsk v Československu).⁴ Chybičky krásy sa nájdu aj v rozsiahlych schematizmoch čs. armády, kde navyše objavíme niektoré „biele miesta“ v súvislosti s obsadením niektorých funkcií a kde autorova zjavná snaha o kontinuitu a nadväznosť centrálnych orgánov čs. vojenskej správy do roku 1939 a po roku 1945 nedopadla v niektorých prípadoch práve najšťastnejšie (napr. v prípade, železničného vojska, vojska protivzdušnej obrany či Technického odboru MNO). Je možné zmieniť sa aj o (určite nechcenej) zámene fotiek generálov V. Dvořákovcov (s. 166).

Vo všeobecnosti ale možno skonštatovať, že napriek čiastkovým nedostatkom sa publikácia A. Maskalíka javí ako veľmi užitočná pomôcka pre historikov i laickú verejnosť so záujmom o túto stránku čs. vojenskej histórie. Jej vysoko estetická podoba reprezentatívnu dokumentárnu úroveň knihy len umocňuje. Ostáva veriť, že autor neostane len pri nej (kde, ako sme už spomenuli, takpovediac „nahryzol“ niektoré zaujímavé skutočnosti a predstavil niekoľko kontroverzne ladených tvrdení), ale že sa danej problematike bude venovať aj naďalej, aby mohol tieto a iné otázky spracovať v ďalšej samostatnej vedeckej monografii; poprípade pripraviť druhé a rozšírené vydanie tohto diela.

Marek Meško

⁴ V texte uvedené: Rudolf Ducháček – „náčelník Hl. správy pozemného vojska – zástupca ministra národnej obrany“ (s. 162), František Havel – „za mobilizácie veliteľ ženijného vojska HV (Hlavného veliteľstva – poznámka recenzenta)“ (s. 215), Emil Líška – „zmocnenec vlády pre záležitosti dočasného pobytu sovietskych vojsk v ČSR“ (s. 382), Václav Nosek – „za mobilizácie veliteľ ženijného vojska I. armády“ (s. 435), Viliam Poltikovič aj Lubomír Puzej – „zmocnenec vlády pre záležitosti dočasného pobytu sovietskych vojsk v Československu“ (s. 483 a 492).

BIBLIOGRAFIA

VOJENSKÁ HISTÓRIA SLOVENSKA

Výberová bibliografia XVIII. – 2010

BOŽENA ŠEĎOVÁ

DO ROKU 1526

DANIŠ, Miroslav – VALACHOVIČ, Pavol, eds.: Medzi antikou a stredovekom. Rímska a germánska spoločnosť v barbarských zákonníkoch : Acta historica Posoniensia XIII. Historické štúdie. Bratislava : Stimul - centrum informatiky a vzdelávania FiF UK, 2010. - 302 s., ISBN 978-80-89236-87-9

KUČERA, Matúš: Kráľ Svätopluk (830? - 846 - 894) / Zodp.red.: Krébesová, Juliana. Martin : Matica slovenská, 2010. - 159 s. : fotogr., obr., lit. a pram., ISBN 978-80-7090-965-2

LENGYEL, Lancelot: Tajemství Keltů / Z franc. přel.: Beguivinová, Helena. Praha : Volvox Globator, 2010. - 221 s. : obr., lit., ISBN 978-80-7207-787-8

MUSILOVÁ, Margaréta – TURČAN, Vladimír a kol.: Rímske pamiatky na strednom Dunaji. Od Vindobony po Aquincum / Z maď. prel.: Kuzmová, Klára; z něm. prel.: Makovicová, Zuzana. Bratislava : Nadácia pre záchranu kultúrneho dedičstva, 2010. - 200 s. : fotogr., slovník, ISBN 978-80-968910-1-6

SEGEŠ, Vladimír – ŠEĎOVÁ, Božena: Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/1 : Od najstarších čias do konca 10. storočia / Mapy: Gurňák, Daniel. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2010. - 299 s. : pram. a lit., zozn., mp. príl., ISBN 978-80-970434-8-3

ŽUDEL, Juraj: Osídlenie Slovenska v neskorom stredoveku / Zodp. red.: Borčín, Emil. Bratislava : Veda, 2010. - 320 s. : fotogr., reg., lit., tabl., 2 mp. príl., ISBN 978-80-224-1079-3

* * *

HURBANIČ, Martin: Byzancia, Slovania a Avarský kaganát v období vlády cisára Foku (602 – 610). In: Historický časopis. - Roč. 58, č. 1 (2010), s. 3-13.

ČEPELA, Vladimír: Pašiový oltárny triptych z Hronského Beňadika vo svetle vývoja militárie. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 12-32.

* * *

BYSTRICKÝ, Peter: Od Gótov k Ostrogótom : Kmeňoví vodcovia a ich súperenie v dramatickom 5. storočí. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 10, č. 1-2 (2010), s. 2-5 : obr.

DUCHOŇ, Michal: Pevnosti na hraniciach kresťanského sveta : Bastiónové fortifikácie vo vojenských dejinách Slovenska. In: *História. Revue o dejinách spoločnosti.* - Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 13-20 : fotogr.

DVOŘÁKOVÁ, Daniela: Česť a právo bránené mečom : Súboje v stredovekom uhorskom kráľovstve. In: *História. Revue o dejinách spoločnosti.* - Roč. 10, č. 1-2 (2010), s. 16-19 : obr.

KOLNÍK, Titus: Rimania na Slovensku : Pokus o zjednotenie Európy pred 2000 rokmi. In: *Historická revue.* - Roč. 21, č. 7-8 (2010), s. 96-100 : fotogr.

LYSÝ, Miroslav: Boží bojovníci v Uhorsku. In: *Historická revue.* - Roč. 21, č. 1 (2010), s. 38-43 : obr.

SEGEŠ, Vladimír: Kráľovský kapitán Blažej Maďar. In: *Obrana.* - Roč. 18, č. 5 (2010), s. 27 : obr.

SEGEŠ, Vladimír: Majster humanistického dejepisectva. Antonio Bonfini a jeho Dekády uhorských dejín. In: *História. Revue o dejinách spoločnosti.* - Roč. 10, č. 1-2 (2010), s. 80-85 : obr.

SEGEŠ, Vladimír: Zápas dvoch veľmožov vyvrcholil pri Lučenci. Ján Jiskra z Brandýsa a Ján Huňady v boji o moc. In: *História. Revue o dejinách spoločnosti.* - Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 8-13 : fotogr.

1526 – 1914

Češi a Slováci v histórii letectví : Sto let letectví. Hundred years of aviation. L + K speciál. Sto let aviatiky v Čechách / Odp. red.: Sviták, Pavel. Praha : Aeromedia, 2010. - 113 s. : fotogr., nákr.

JANKÓ, Annamária – PORUBSKÁ, Bronislava: Vojenské mapovanie na Slovensku 1769 – 1883. Bratislava : Pamiatkový úrad SR, 2010. - 90 s., 1 CD

MORAVČÍK, Leopold: Vzbura proti maďarizácii. Obec Lúčky v rokoch 1906 – 1911. 2. vyd. Bratislava : Eko-konzult, 2010. - 134 s. : obr., pram. a lit., ISBN 978-80-8079-129-2

MRVA, Ivan: Slovensko a Slováci v 2. polovici 19. storočia. Bratislava : Perfekt, 2010. - 256 s. : fotogr., chronolg., lit., reg., ISBN 978-80-8046-458-5

RYBÁŘOVÁ, Petra: Antisemitizmus v Uhorsku v 80. rokoch 19. storočia. Bratislava : Pro Historia, 2010. - 186 s. : obr., lit., reg., ISBN 978-80-970060-7-5

WHEATCROFT, Andrew: Nepriateľ pred bránami : Habsburgovci, Osmanská ríša a bitka o Európu. Bratislava : Slovart, 2010. - 327 s. : lit., reg., ISBN 978-80-556-0135-9

* * *

BODNÁROVÁ, Katarína: Bratislavská mestská kniha. Rozdeľovanie vojenskej a mestskej stráže (1568 – 1586). In: *Vojenská história.* - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 84-88.

DOLÍNEK, Vladimír: K výzbroji národných gard v roce 1848. In: *Historie a vojenství.* - Roč. 59, č. 1 (2010), s. 102-111 : fotogr.

GRAUS, Igor: „Efficiat te deus equitem bonum et honorabilem in honorem domini et sancti Georgii.“ (Rytierske pasovanie ako predpoklad prepožičania insignií niektorých panovníc-

nych (dynastických) a záslužných radov). In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 3-26.

KERESTEŠ, Peter: Organizovanie vojenskej obrany Nitrianskej stolice z pohľadu jej samosprávy v 16. a 17. storočí. In: Slovenská archivistika.- Roč. 45, č. 2 (2010), s. 15-37.

PODRIMAVSKÝ, Milan: Myšlienka národnej identity Slovákov 1849 – 1914. In: Dejiny - internetový časopis Inštitútu histórie FF PU.- Roč. 5, č. 1 (2010), <http://dejiny.unipo.sk/>, s. 176-191.

PÖCHER, Harald: Zrínyi Miklós (1620 – 1664) : Staatsmann, Poet, Feldherr und Gründungsvater der ungarischen Militärwissenschaften. In: Österreichische Militärische Zeitschrift. - Roč. 48, č. 2 (2010), s. 226-234 : obr.

SEGEŠ, Vladimír: Slováci v habsburskej armáde – aspekt etnicity a identity. In: Studia Academica Slovaca 39. Prednášky XLVI. letnej školy slovenského jazyka a kultúry. Ed.: Pekarovičová, Jana – Vojtech, Miloslav. Bratislava : Univerzita Komenského, 2010, s. 215-226.

SLEZÁK, Tomáš: Bitka pri Podubní : (Prvé víťazstvo rakúskeho pomocného zboru na ťažení v Rusku roku 1812). In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 3-26 : mp.

VALACHOVIČ, Pavol: Poslední bratislavský puškári. In: Pamiatky a múzeá. - Roč. 59, č. 1 (2010), s. 62-64 : obr.

* * *

GORDIAKOVÁ, Mariana: Slavkovskí víťazi v Bratislave : Skúsenosť mesta s napoleonskou armádou roku 1805. In: História. Revue o dejinách spoločnosti.- Roč. 10, č. 1-2 (2010), s. 36-40 : obr.

KORBA, Matúš: Prvý zajatý generál. In: Obrana. - Roč. 18, č. 1 (2010), s. 39 : fotogr. [východné Karpaty]

SEGEŠ, Vladimír: Husársky podmaršal Michal Fábry. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 11 (2010), s. 27 : obr.

SEGEŠ, Vladimír: Ján Andrej Beňovský. In: Obrana. - Roč. 18, č. 2 (2010), s. 29 : fotogr.

SEGEŠ, Vladimír: Poľný maršal Andrej Hadik. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 9 (2010), s. 27 : obr.

VALLOVÁ, Viera: Protiturecká pevnosť v Komárne. In: Historická revue.- Roč. 21, č. 11 (2010), s. 77 : obr.

1914 – 1918

ČAPLOVIČ, Miloslav – FERENČUHOVÁ, Bohumila – STANOVÁ, Mária, eds.: Milan Rastislav Štefánik v zrkadle prameňov a najnovších poznatkov historiografie. Bratislava : Vojenský historický ústav – MO SR v spolup. s HÚ SAV a SNA, 2010. - 288 s., fotogr. príl., ISBN 978-80-970434-0-7.

Obsah: *Guelton, Frédéric*: Z observatória v Meudone do salónu Madame Boas de Jovenelovej alebo Štefánikova cesta medzi francúzskou vyššou spoločnosťou, s. 17-20; *Denda, Dalibor*: Divízny generál Dobrosav Milenkovič o pobyte Milana Rastislava Štefánika v Srbsku, s. 21-24; *Njegovan, Drago*: Milan Rastislav Štefánik – pilot dobrovoľník na srb-

skom fronte v roku 1915, s. 25-32; *Firsov, Evgenij F.*: Bojovník za národnú slobodu Milan Rastislav Štefánik vo svetle ruských prameňov, s. 33-44; *Biagini, Antonello*: Generál Štefánik. Muž, vojak a vlastenec v dokumentoch talianskych archívov, s. 45-52; *Benzoni, Alberto*: Naša návšteva s markízou Benzoniovou po stopách Štefánika na Slovensku v kritickom roku 1968, s. 53-54; *Kováč, Dušan*: Zápas o Štefánika v slovenskej historiografii a publicistike, s. 75-86; *Kuzmíková, Miriam*: Začiatok Štefánikovho pôsobenia vo Francúzsku a jeho kontakty s domovom, s. 87-96; *Kšišňan, Michal*: Metamorfózy Štefánikovej slovenskosti, s. 97-116; *Meško, Marek*: Milan Rastislav Štefánik ako vojenský pilot v Srbsku, s. 117-128; *Ferenčuhová, Bohumila*: M. R. Štefánik a česko-slovenské hnutie v zahraničí v zrkadle francúzskych diplomatických dokumentov, s. 129-150; *Musil, Miroslav*: Diplomatická stratégia Milana Rastislava Štefánika ako rozhodujúci faktor vzniku Česko-Slovenskej republiky vo svetle zahraničných archívov, s. 151-162; *Kopecký, Peter*: Vojenská misia generála M. R. Štefánika v Rumunsku vo svetle rumunských vojenských archívnych dokumentov, s. 163-166; *Serapionova, J. P.*: Dokumenty ruských archívov o Milanovi Rastislavovi Štefánikovi, s. 167-174; Harbul'ová, Lúbia: Vnútropolitická situácia na Sibíri v čase pobytu M. R. Štefánika (prelom rokov 1918 – 1919), s. 175-182; *Hronský, Marián*: Generál Dr. Milan Rastislav Štefánik – malé zamyslenie nad jedným rukopisom, s. 183-188; *Zemko, Milan*: Milan Rastislav Štefánik medzi legendami a antilegendami. Premeny ich podôb v politicko-spoločenských zmenách 20. storočia, s. 211-218; *Bajaník, Stanislav*: Fenomén Štefánik v reflexiách slovenského zahraničia, s. 219-228; *Čaplovič, Miloslav*: Význam osobnosti M. R. Štefánika v tradíciách čs. armády 1919 – 1939, s. 229-240; *Macho, Peter*: K vzniku Štefánikovho pomníka v Trnave, s. 241-248; *Magurová, Katarína – Vrabcová, Eva*: Spolok pre vybudovanie pomníka generálovi M. R. Štefánikovi, s. 249-256; *Kuzmík, Daniel*: Osudy archívnych dokumentov Milana Rastislava Štefánika, s. 257-262; *Sabov, Peter*: Osudy osobnej knižnice generála Milana Rastislava Štefánika a jej súčasný stav, s. 263-268; *Králiková, Eva*: Osudy jednej pozostalosti... (zbierka Milana Rastislava Štefánika), s. 269-275.

DROBŇÁK, Martin – KORBA, Matúš – TURIK, Radoslav: Mementá prvej svetovej vojny : Diel III. Cintoríny v okresoch Bardejov a Svidník. Humenné : Jana Fedičová – Redos pre Klub vojenskej histórie Beskydy, 2010. - 153 s. : fotogr., nákr., ISBN 978-80-790617-0-8

KARÁSEK, Martin: Rakúsko-uhorské pamätné čiapkové odznaky v zbierkach NBS - Múzea mincí a medailí v Kremnici : Österreichisch-ungarische Kappenabzeichen in den Sammlungen der Nationalbank der Slowakei - des Münz und Medaillenmuseums in Kremnitz / Fotogr.: Lacko, Miloš. Bratislava - Kremnica : Národná banka Slovenska - Múzeum mincí a medailí Kremnica, 2010. - 27 s. : fotogr.

KOVÁČ, Dušan, ved. red.: Slováci v prvej svetovej vojne 1914 – 1918. Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov XI b : Zmeny na politickej mape Európy a odchod Slovenska z Uhorského kráľovstva do Česko-Slovenskej republiky. Hl. red.: Dvořák, Pavel. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2010. - 359 s., príl. : fotogr., reg., ISBN 978-80-8119-027-8

MUSIL, Miroslav – BIAGINI, Antonello: Milan Rastislav Štefánik vo svetle talianskych dokumentov. Bratislava : Nadácia pre záchranu kultúrneho dedičstva, [2010]. - 223 s., ISBN 978-80-968910-2-3

TATAROV, Boris: Novodobí husité. Československé vojenské jednotky v Rusku (srpen 1914 - duben 1918). Praha : Naše vojsko, 2010. - 98 s. : fotogr., lit., ISBN 978-80-206-1159-8

* * *

JEFIMENKO, Andrej Ruslanovič: Čechoslovackij korpus v sostave ruskoj armiji i revolucionnyje sobytija 1917 goda. In: Vojenno-istoričeskij žurnal. - Roč. 71, č. 6 (2010), s. 17-22 : fotogr.

KUCÍK, Štefan: Protokol 2. schôdze Odbočky Československej národnej rady v Amerike, konanej dňa 31. mája 1918 v Moose Temple, Pittsburgh, Pa. In: Dejiny - internetový časopis Inštitútu histórie FF PU.- Roč. 5, č. 2 (2010), <http://dejiny.unipo.sk/>, s. 163-181.

MINÁR, Imrich: Príspevok k dejinám odboja vedeného Slovenskou ligou v Amerike 1907 – 1920. Bratislava : 2010. - 40 s. rkp.

MUSIL, Miroslav: Diplomata a stratég Milan Rastislav Štefánik (pri príležitosti 130. výročia narodenia). In: Studia politica Slovaca. Časopis pre politické vedy, najnovšie politické dejiny a medzinárodné vzťahy.- Roč. 3, č. 2 (2010), s. 132-139

RAJLICH, Jiří: Letecká bitva národů 31. srpna 1918 a její „české“ souvislosti. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 2 (2010), s. 4-32 : fotogr.

ŠAJTAR, Jaroslav: Kudy ze slepé uličky? In: ATM + Vojenský profesionál.- Roč. 8, č. 12 (2010), s. 76-79 : fotogr., tabl., mp. [straty ľudské, materiálne - padlí - ranení – zajatci - armáda britská, rakúsko-uhorská]

TURIK, Radoslav: Starostlivosť o vojnové cintoríny z prvej svetovej vojny v medzivojnovom Československu. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 3-23.

URBANOVÁ, Blažena – VRÁBEL, Ferdinand: Spomienky ruského legionára Andreja Šikuru z Mošoviec. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 137-173 : fotogr.

VÁCHA, Dalibor: Čechoslováci v Dobruďzi : Sonda do každodenného života a vnímaní vojaků na polozapomenuté frontě první světové války. In: Slovanský přehled. - Roč. 96, č. 1-2 (2010), s. 217-240.

* * *

ČAPLOVIČ, Miloslav: Kapitán in memoriam Štefan Fajnor. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 7 (2010), s. 27 : fotogr.

ČAPLOVIČ, Miloslav: Práporčík Dušan Jaroslav Kardoss. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 12 (2010), s. 27 : fotogr. [v časopise chybné uvedené meno autora: V. Segeš]

KLOKOČNÍK, Radovan: Československá přilba M15 francouzský model. In: Střelecká revue. - Roč. 42, č. 8 (2010), s. 80-81 : fotogr.

KLOKOČNÍK, Radovan: Československá přilba vz. 19 (rakouská). In: Střelecká revue. - Roč. 42, č. 9 (2010), s. 76-77 : fotogr.

KOCOUREK, Milan: Jan Sýkora, TGM a ti druzí. Začátek první světové války v Londýně a Paříži. In: Dějiny a současnost.- Roč. 52, č. 9 (2010), s. 21-23.

KŠIŇAN, Michal: Štefánikov druhý front : Osobné čaro hrdinu prvého odboja. In: História. Revue o dejinách spoločnosti.- Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 81-84 : fotogr.

Najväčšiu vzburu v rakúsko-uhorskej armáde vyvolal Hornomarikovčan. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifasistov.- Roč. 55, č. 26 (2010), s. 6 : fotogr.

1918 – 1939

BYSTRICKÝ, Valerián – MICHELA, Miroslav – SCHVARC, Michal a kol.: Rozbitie alebo rozpad? Historické reflexie zániku Česko-Slovenska / Zodp. red.: Borčín, Emil. Bratislava : Veda, 2010. - 575 s. : reg., pram. a lit., ISBN 978-80-224-1150-9

Obsah: *Dejmek, Jindřich*: Zahraniční politika Česko-Slovenska mezi Mnichovem a německou okupací českých zemí (říjen 1938 – březen 1939), s. 16-32; *Hrabovec, Emília*: Česko-Slovensko a Svätá stolica 1938 – 1939, s. 33-47; *Němeček, Jan*: Likvidace česko-slovenské zahraniční služby, s. 48-66; *Tejchman, Miroslav*: Konec appeasementu se zaměřením na Balkán, s. 67-72; *Zemko, Milan*: Nový režim pred novým štátom. Odras zániku demokratického režimu na Slovensku na jeseň 1938 v súdobej tlači, s. 73-91; *Olejník, Milan*: Bezpečnostné opatrenia štátnych orgánov na Slovensku evokované ohrozením Česko-Slovenskej republiky v rokoch 1938 – 1939, s. 92-110; *Čaplovič, Miloslav*: Československá armáda medzi Mnichovom 1938 a marcom 1939 s dôrazom na Slovensko, s. 111-126; *Harna, Josef*: Politické strany a straníci v českých zemích mezi Mnichovem a 15. březnem 1939, s. 127-137; *Bystrický, Valerián*: Zahraničnopolitické aktivity Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, s. 138-151; *Nižňanský, Eduard*: Predzvesť či náhoda – deportácie Židov v novembri 1938, s. 152-173; *Hallon, Ludovít*: Zmeny orientácie hospodárskej politiky na Slovensku 1938 – 1939 a vznik Slovenského štátu, s. 174-190; *Hermann, Angela*: Inštrumentalizácia myšlienky slovenskej autonómie nacionálno-socialistickým režimom, s. 192-209; *Schriffel, David*: Úloha Viedne v procese vzniku Slovenského štátu 1938/1939, s. 210-226; *Cséfalvay, František*: Maďarské ozbrojené a diverzné akcie proti východnej časti Československa (Česko-Slovenska) v rokoch 1938 – 1939, s. 227-236; *Janek, István*: Maďarské diplomatické úsilie o získanie Slovenska v rokoch 1938 – 1939, s. 237-253; *Dąbrowski, Dariusz*: Rozbitie alebo rozpad? Poľská politika voči Československu a otázka maďarských aktivít s cieľom revízie hraníc na Podkarpatskej Rusi, s. 254-271; *Spannenberger, Norbert*: Úloha národnostnej politiky počas česko-slovenskej krízy, s. 272-284; *Gebhart, Jan*: Mezi Mnichovem a okupací (Druhá republika a německá menšina), s. 285-295; *Schvarc, Michal*: Nádeje a sklamaní. Spišskí Nemci medzi autonómiou a 14. marcom, s. 296-312; *Simon, Attila*: Vplyv štátoprávnych a politických zmien z konca roka 1938 a zo začiatku roka 1939 na postavenie maďarskej menšiny (so zvláštnym zreteľom na bratislavských Maďarov), s. 313-325; *Tulkisová, Jana*: Zánik ČSR – vznik Slovenského štátu v tlači nacistického Nemecka, s. 326-341; *Smetana, Vít*: Březnové idy v Británii: od nejasných informací k politickému obratu, s. 342-354; *Gniedzowski, Mateusz*: Postoj Poľska k rozpadu Česko-Slovenska a vzniku Slovenského štátu, s. 355-373; *Hanzlík, František*: Reflexe vývoje událostí v Československu od září 1938 do 14. a 15. března 1939 mezi krajany v USA, s. 374-383; *Zudová-Lešková, Zlatica*: Výnimočný stav na Slovensku v marci 1939 a „Homolov puč“, s. 384-391; *Rychlík, Jan*: Vznik Slovenského štátu a česká spoločnosť, s. 392-405; *Letz, Róbert*: Katolícka cirkev a vznik Slovenského štátu, s. 406-429; *Hetényi, Martin*: Búrliivé udalosti v marci 1939 a nitriansky región, s. 430-447; *Baka, Igor*: Formovanie politického systému Slovenského štátu (marec – október 1939), s. 450-467; *Zavacká, Katarína*: Predstavy politickej reprezentácie HSLS o nezávislosti súdov a ich realizácia po 6. októbri 1938, s. 468-487; *Bystrický, Jozef*: K niektorým súvislostiam vzniku a počiatkov výstavby armády Slovenského štátu, s. 488-505; *Jašek, Peter*: Odsun českých vojakov zo Slovenska po vzniku Slovenského štátu, s. 506-518; *Hudek, Adam*: Obraz rozpadu Československa v interpretácii československej marxistickej historiografie, s. 520-534; *Michela, Miroslav*: 14. marec 1939 – medzi historickou udalosťou a symbolom, s. 535-548.

DUFFACK, J. J.: Psywar 1938. První psychologická válka moderní doby. Sudetská válka : Hitler proti Československu 20. květen – 30. září 1938. Praha : Naše vojsko, 2010. - 308 s. : lit., ISBN 978-80-206-1113-0

FERIANCOVÁ, Alena: (Ne)nájdená bezpečnost'. Československo, Německo a úpravy mezinárodního systému v Evropě 1922 – 1926. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2010. - 287 s. : pram. a lit., zozn, ISBN 978-80-8094-689-0

HAMÁK, Bedřich – VONDROVSKÝ, Ivo: Mobilizovaná československá armáda 1938 (30. září 1938). Dvůr Králové nad Labem : Jan Škoda - Fortprint, 2010, 207 s., ISBN 978-80-86011-44-8

Křídla nad Slovenskom 1918 – 1939 : Vojenské lietadlá a história. Fragments / Zost.: Begala, Ján. Bratislava : Magnet Press Slovakia, s.r.o., 2010. - 1 DVD

Kulometry, díl I. : Zbraně pěchoty, díl II. Samočinné zbraně, část 2 / Sest.: Friml, Josef. Praha : Čs. vědecký ústav vojenský, 1923, reprint 2010. - 116 s. : nákr.

Kulometry, díl II. : Zbraně pěchoty, díl II. Samočinné zbraně, část 2 / Sest.: Friml, Josef. Praha : Čs. vědecký ústav vojenský, 1923, reprint 2010. - 133 s. : nákr.

KUTHAN, Pavel J.: V těžkých dobách. Boje na Slovensku 1918 – 1919 / Odp. red.: Chodil, Jiří. Praha : Corona - Ares, 2010. - 180 s. : fotogr., zozn., mp., ISBN 978-80-86158-51-8

LAKOSIL, Jan – SVOBODA, Tomáš – ČERMÁK, Ladislav: Soubor bez vítěze : Německé přípravy na dobývání čs. lehkého opevnění v roce 1938 / Odp. red.: Pazdera, David. Praha : Mladá fronta, 2010. - 309 s. : fotogr., ISBN 978-80-204-2201-9

Mission militaire française auprès de la République Tchecoslovaque 1919 – 1939 : Franco-uzská vojenská mise v Československu 1919 - 1939 : Edition documentaire : Edice dokumentů. Serie I. 1919 - 1925, Vol. 3. Návrhy, nóty, memoranda / K vyd. přípr.: Břach, Radko, odp. red.: Karbalková, Eva. Vincennes - Praha : Service historique de l'armée de Terre - Historický ústav Armády ČR, 2010. - 255 s., ISBN 978-80-7278-549-0

NĚMEČEK, Jan – ESSEN, Andrzej – KUKLÍK, Jan, eds.: Juraj Slávik. Moja pamäť – živá kniha : Moje poslanie vo Varšave 1936 – 1937. Bratislava : Veda - Historický ústav SAV, 2010. - 486 s. : reg., pril., ISBN 978-80-224-1108-0

Počátky vojenského letectví u nás 1918 – 1938 / Režie film. dok.: Tabery, Jakub; námět: Tabery, Jakub; scénář lit.: Rajlich, Jiří; scénář film.: Fišer, Josef. Brno : MIDO Film Brno, s.r.o., b.r. - 1 DVD

SIDOR, Karol: Denníky 1930 – 1939 / Zodp. red.: Szabová, Katarína. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2010. - 487 s. : fotogr., ISBN 978-80-89335-23-7

* * *

BYSTRICKÝ, Valerián: Vojenský zásah ústrednej vlády na Slovensku 9. - 11. marca 1939. In: Historický časopis.- Roč. 58, č. 3 (2010), s. 439-469

ĎURIŠIN, Martin: Štátoprávny charakter Slovenskej republiky rád v roku 1919. In: Annales historici Presovienses 9 / Zost.: Pekár, Martin.- Prešov : Inštitút histórie FiF Prešovskej univerzity, 2010, s. 283-324.

HANULA, Matej: Sedliacka jazda na Slovensku: zelené vojsko agrárnej strany alebo jej prestížny klub? In: Forum historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy [onli-

ne]. Demokracia, spoločnosť a politika na medzivojnovom Slovensku.- Roč. 4, č. 1 (2010), 11 s., http://www.forumhistoriae.sk/FH1_2010/texty_1_2010/hanula.pdf

HOLEC, Roman: Trianonské rituály alebo úvahy nad niektorými javmi v maďarskej historiografii. In: Historický časopis. - Roč. 58, č. 2 (2010), s. 291-312.

IRMANOVÁ, Eva: Maďarsko a trianonská mírová smlouva : (Devadesát let od jejího podepsání). In: Slovanský přehled. - Roč. 96, č. 1-2 (2010), s. 41-64.

JASEK, Peter: Niekoľko poznámok k postaveniu Slovákov v česko-slovenskej armáde v období od podpísania Mníchovskej dohody do vzniku samostatného Slovenského štátu. In: Studia Historica Tyrnaviensia IX. - X./ Ed.: Dobrotková, Marta.- Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku v spolupr. s FiF Trnavskej univerzity, 2010, s. 259-278.

KLOKOČNÍK, Radovan: Československá přílba vz. 20. In: Střelecká revue.- Roč. 42, č. 12 (2010), s. 76-77 : fotogr.

MINAŘÍK, Pavel – ŠRÁMEK, Pavel: Dělostřelectvo československé armády v době vyvrcholení mnichovské krize. In: Historie a vojenství. - Roč. 59, č. 1 (2010), s. 46-55 : fotogr., tabl.

PLACHÝ, Jiří: Hroby vojáků padlých v letech 1938 - 1939 na území dnešní ČR a SR. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 3 (2010), s. 44-51 : fotogr.

PLACHÝ, Jiří: Padlí a zemřelí vojáci čs. armády ze Slovenska : (květen 1938 – březen 1939). In: Paměť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 1 (2010), s. 34-44 : fotogr., tabl.

ROGULOVÁ, Jaroslava: Slovenská národná strana a fašizmus v medzivojnovom období. In: Forum historiae. Časopis pre históriu a príbuzné spoločenské vedy [online]. Demokracia, spoločnosť a politika na medzivojnovom Slovensku.- Roč. 4, č. 1 (2010), 22 s., http://www.forumhistoriae.sk/FH1_2010/texty_1_2010/rogulova.pdf

ŠLEHOFER, Lukáš: První odvozy jako jeden z kroků na cestě k definitivnímu potvrzení existence Československa. In: Historie - otázky - problémy 1/2010.- Praha : FF Univerzity Karlovy, 2010, s. 53-62.

ŠRÁMEK, Pavel: Ferdinand Čatloš za mobilizace v září 1938. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 89-93 : fotogr.

VANĚK, Oldřich: Slovensko a Slováci po prvej svetovej vojne. In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 7, č. 1 (2010), s. 23-46.

VRÁBEL, Ferdinand: Vojenské udalosti v Lučenci na prelome rokov 1918/1919 a neskôr v politickej reflexii Ľudovíta Bazovského. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 33-51 : fotogr.

* * *

ČANÁDY, Bruno: Trianon – deväťdesiate výročie. In: Historický zborník 20, č. 2 / Zost.: Bobák, Ján.- Martin : Matica slovenská, 2010, s. 13-18.

CHORVÁT, Peter: Armáda a Bratislavský hrad : Neskromný návrh generála Homolu. In: História. Revue o dejinách spoločnosti.- Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 85-88 : fotogr.

JANEK, István: Trianonská trauma : Pohľad maďarského historika. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 9 (2010), s. 11-18 : fotogr.

- KAČÍREK, Ľuboš: Trianon v dátumoch. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 9 (2010), s. 9
- KUDLIČKA, Bohumír: „Dvaatfíctka“ z Vysočan. In: Hobby historie - osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století.- Roč. 1, č. 1 - 2 (2010), s. 6-12, 36-42 : fotogr.
- KUDLIČKA, Bohumír: Šmolík Š.5. In: Hobby historie - osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století.- Roč. 1, č. 5 (2010), s. 42-43 : fotogr.
- MICHELA, Miroslav: Trianon a Slovensko : Pohľad slovenského historika. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 9 (2010), s. 6-10 : fotogr.
- SCHWARZ, Karol: Od tragickej leteckej havárie Milana Rastislava Štefánika uplynulo 92 rokov : Priamy svedok havárie spomína. [Dudek Jozef] In: Bojovník. Dvojtyždenník anti-fašistov.- Roč. 56, č. 11 (2010), s. 6-7 : fotogr.
- ŠVANDA, Petr: Hrdinský boj čs. legionárov pri Bajči. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 17 (2010), s. 10 : fotogr.
- ŠVANDA, Petr: Letecké havárie na Slovensku v roku 1938. In: Letectví + kosmonautika. - Roč. 86, č. 6 (2010), s. 65-67 : fotogr.
- ŠVANDA, Petr: Zo záhad slovenskej minulosti : 70. výročie exhumácie a prevezenia pozostatkov slovenských hrdinov. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 11 (2010), s. 11 : fotogr. [marec 1939, Švento F.]
- TÓTH, Andrej: Trianonská mírová smlouva a politika Budapešti (prosinec 1919 - červen 1920). In: Historický obzor.- Roč. 21, č. 9-10 (2010), s. 208-218 : fotogr.
- ZAVADIL, Radomír – MINÁR, Daniel P.: Tatra T 26. První obrněné automobily značky Tatra. In: Hobby historie - osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století.- Roč. 1, č. 5 (2010), s. 36-41 : fotogr.

1939 – 1945

- BAKA, Igor: Politický systém a režim Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1940. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2010. - 322 s. : fotogr., pram. a lit., reg., ISBN 978-80-969375-9-2
- BAKA, Igor: Udział Słowacji w agresji na Polskę w 1939 roku / Tłumaczenie: Bakalarz, Joanna. Warszawa : Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2010. - 272 s. : pram. a lit., fotogr. príl., ISBN 978-83-89607-95-9
- FENCL, Vilém – LOŠEK, Petr: Cromwelly Československé brigády. Praha : Corona, 2010. - 234 s. : fotogr., pram. a lit., ISBN 978-80-86116-38-9
- HANZLÍK, František: Krajané a československý zahraniční odboj 1938 – 1945 v dokumentech a fotografiích. Praha : MO ČR - PIC MO, 2010. - 143 s. fotogr., ISBN 978-80-7278-532-2
- HAVEL, Jozef: Priebeg oslobodzovania miest a obcí nitrianskeho regiónu Červenou armádou a rumunskou armádou v roku 1945 : Pomôcka pre učiteľov ZŠ a SŠ nitrianskeho regiónu k výučbe dejín Slovenska z obdobia II. svetovej vojny 1939 – 1945. Nitra : Oblastný výbor SZPB v Nitre, 2010. - 42 s. : obr., mp., 1 CD, ISBN 978-80-970393-1-8
- HRUBOŇ, Anton: 5. poľná rota Hlinkovej gardy. Ružomberok : Historia nostra, o. z., 2010. - 100 s., pram. a lit., fotogr., dok., ISBN 978-80-970080-2-4

JANAS, Karol: Perzekúcie Rómov v Slovenskej republike (1939 - 1945) / Zodp.red.: Popparová, Alžbeta. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2010. - 112 s. : fotogr., lit., reg., ISBN 978-80-89335-30-5

JELÍNEK, Zdeněk: Operace Silver A : Druhé rozš. a akt. vyd., dopl. obr. příl. Jaroslava Čvančary a studiemí Libora Pařízka: Jiří Potůček, radiotelegrafista Silver A a Josefa Plzákka: Analýza agenturního rádiového spojení se stanici Libuše / Ed.: Šustek, Vojtěch. Praha : Scriptorium, 2010. - 335 s. : fotogr., lit., reg., obr. příl., ISBN 978-80-87271-28-5

KOKLESOVÁ, Bohunka: V tieni Tretej ríše : Oficiálne fotografie slovenského štátu. Bratislava : Slovart, 2010. - 239 s. : fotogr., lit., reg., ISBN 978-80-8085-938-1

KOVÁČOVÁ, Viera a kol.: Oslobodenie Slovenska 1944 - 1945 : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie 29. - 30. apríl 2010 Liptovský Mikuláš, Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2010. - 283 s. : reg., fotogr., ISBN 978-80-970238-9-8

Obsah: *Bystrický, Jozef*: Problematika oslobodzovania Slovenska v rokoch 1944 – 1945 v slovenskej historiografii posledných dvoch desaťročí, s. 14-34; *Rogovyy, Yevgen*: Vplyv politiky nemeckého okupačného režimu na slovenskú spoločnosť (september 1944 – apríl 1945), s. 35-44; *Uhrin, Marian*: K problematike výzbroje slovenskej armády – Domobrany v rokoch 1944 - 1945, s. 45-73; *Stanislav, Ján – Švacho, Jaroslav*: Z činnosti 15. americkej leteckej armády, s. 74-115; *Lachendro, Jacek*: Červená armáda v koncentračnom tábore Auschwitz a v okolí Osvienčimu v roku 1945. Oslobodenie alebo okupácia?, s. 116-128; *Mičianik, Pavel*: Oslobodenie juhu stredného Slovenska, s. 129-172; *Azaronok, Sergej*: Bielorusi a rodáci z Bieloruska v bojoch na území Slovenska, s. 173-192; *Šumichrast, Peter*: Činnosť sovietskeho letectva vo Východokarpatskej operácii (8. 9. – 28. 10. 1944), s. 193-213; *Skriabin, Viktor Nikolajevič*: Spoločné a osobité črty v oslobodení Slovenska Červenou armádou (historicko-politický diskurz), s. 214-220; *Hallon, Ľudovít – Sabol, Miroslav*: Vojnové škody v priemysle a infraštruktúre Slovenska 1944 – 1945, s. 221-264; *Vaněk, Oldřich*: Partizánske hnutie a hĺbkový prieskum počas bojov o Liptovský Sv. Mikuláš, s. 265-275.

KUBÍK, Petr: Slovensko-talianske vzťahy 1939 - 1945 / Zodp. red.: Szabová, Katarína. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2010. - 355 s. : reg., fotogr., ISBN 978-80-89335-34-3

KUDRNA, Ladislav: Odhodlaní bojovať : Vlastenectví československých letců v průběhu druhé světové války na pozadí válečných a politických událostí / Odp. red.: Příkryl, Marek. Praha : Naše vojsko, 2010. - 347 s. : fotogr., tabl., pram. a lit., ISBN 978-80-206-1079-9

KVAPIL, Oldřich: Cesta bouří / Odp. red.: Křestřanová, Lucie. Praha : Brána, 2010. - 307 s., ISBN 978-80-7243-436-7

LACKO, Martin: Zrod slovenského štátu v kronikách slovenskej armády. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2010, 183 s., ISBN 978-80-89335-19-0

LIČKO, Roman: Nevítaný host'. Milan Hodža v dokumentoch americkej vlády v rokoch 1941 – 1944. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2010. - 161 s. : dok., pram. a lit., ISBN 978-80-557-0056-4

MIČKO, Peter: Hospodárska politika Slovenského štátu : Kapitoly z hospodárskych dejín Slovenska v rokoch 1938 – 1945. Krakov - Banská Bystrica : Spolok Slovákov v Poľsku - Fakulta humanitných vied UMB, 2010. - 304 s. : reg., príl., pram. a lit., ISBN 978-83-7490-351-6

MICHÁLEK, Petr – MICHÁLEK, Petr, jr.: Pravda o Východní frontě (1941 - 1944) : Chronologie bitev bez ideologických mýtů. Praha : Antonín Boraň - Bondy, 2010. - 382 s. : mp., lit., ISBN 978-80-904471-4-1

MÍČEV, Stanislav: Augustín Morávek : Od arizácií k deportáciám. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2010. - 121 s. : fotogr., lit. a pram., ISBN 978-80-970238-8-1

NIŽŇANSKÝ, Eduard – HALLON, Ľudovít – HLAVINKA, Ján, eds.: Ústredný hospodársky úrad. (Holokaust na Slovensku). Bratislava : Univerzita Komenského – Historický ústav SAV, 2010, 191 s., ISBN 948-80-8127-010-9

NIŽŇANSKÝ, Eduard – HLAVINKA, Ján, eds.: Arizácie. Acta historica Posonensia X1. Judaica et holocaustica 1. Bratislava : Katedra všeobecných dejín FiF UK - Dokumentačné stredisko holokaustu, 2010, 213 s., ISBN 978-80-89236-85-5

NIŽŇANSKÝ, Eduard – HLAVINKA, Ján, eds.: Arizácie v regiónoch Slovenska. Acta historica Posonensia XII. Judaica et holocaustica 2. Bratislava : Katedra všeobecných dejín FiF UK - Dokumentačné stredisko holokaustu, 2010, 231 s., ISBN 978-80-89236-86-2

NIŽŇANSKÝ, Eduard: Nacizmus, holokaust, slovenský štát. Bratislava : Kalligram, 2010. - 290 s. : obr. príł., ISBN 978-80-8101-396-6

OTIPKA, Martin, ed.: Ostravsko-opavská operace 1945 v paměti českých veteránů : Ostravsko-opavská operacija - memuary českich veteranov. Do rus. přel.: Fistrová, Jele-na. Ostrava - Mariánské Hory : Montanex, 2010, ISBN 978-80-7225-317-3

PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: Okupace, kolaborace, retribuice. Praha : Vojenský historický ústav - MO ČR, 2010. - 327 s. : resumé, lit., reg., ISBN 978-80-7278-529-2

Obsah: *Kime, Matthew*: Silent Witness: The American Legation during the Czechoslovak Crisis 1938 – 1939, s. 7-9; *Hanzlík, František*: Reflexe vývoje situace v Československu v letech 1938 – 1939 mezi krajany v USA, s. 10-16; *Vájskebr, Jan*: První zatýkáci akce německých bezpečnostních složek v Protektorátu Čechy a Morava (tzv. Aktion Gitter), s. 17-23; *Bachová, Jana*: Rozhlas a březien 1939: změny postavení českého rozhlasu po zřízení Protektorátu Čechy a Morava, s. 24-31; *Bártik, František*: Jáchymovské doly 1938 – 1945, s. 32-40; *Zudová-Lešková, Zlatica*: Československí vojenská diplomati a ich postoj k okupácii a kolaborácii, s. 41-53; *Hauner, Milan*: O terorismu a heroismu v české historii: Reflexe k 67. výročí atentátu na Reinharda Heydricha, s. 57-66; *Gebhart, Jan*: Nacistická okupace a počátky české domácí rezistence, s. 67-83; *Jiránek, Tomáš*: Generál Čeněk Kudláček a jeho zpráva o počátcích Obrany národa, s. 84-93; *Čechurová, Jana*: Perzekuce a rezistence svobodných zednářů – sebereflexe a realita, s. 94-98; *Županič, Jan*: Rezistence a perzekuce. Rod Colloredo-Mannsfeldů za druhé světové války, s. 99-107; *Borák, Mečislav*: Fenomén německé volkslisty, s. 111-120; *Pejčoch, Ivo*: NSGSA a NSČDRS - dvě tváře moravského nacismu, s. 120-127; *Plachý, Jiří*: Případ komisaře Galla a židovští konfidenti pražského gestapa, s. 128-133; *Uhliř, Jan B.*: Emanuel Moravec 1939 - 1945, s. 134-138; *Státník, Dalibor*: Český fašismus – organizace, spolky, společnosti, bojůvky a jednotlivci, s. 139-149; *Sommer, Vítězslav*: Odboj a revoluce nebo zápas o charakter národní existence? Dvě historiografické koncepce dějin protektorátu a odboje v kontextu československé reformy šedesátých let, s. 153-165; *Horčička, Václav*: Konfiskace majetku knížat von und zu Liechtenstein v Československu po druhé světové válce, 1945 – 1946, s. 166-180; *Koutek, Ondřej*: Takzvaná Krajínova aféra, s. 181-187; *Jarkovská, Lucie*: Retribuční soudnictví 1948 – národní očista nebo třídní justice?, s. 188-198; *Kalous, Jan*: Využívání agentů na-

cistických bezpečnostných složek při vytváření politického zpravodajství MV po 2. světové válce, s. 199-209; *Bacher, Dieter*: Collaborations between members of Austrian police forces and Soviet counter-spionage organs in occupied Austria 1945 – 1955, s. 213-219; *Baka, Igor*: K vstupu Slovenskej republiky do vojny proti Poľsku v roku 1939 a ZSSR v roku 1941, s. 220-232; *Klubert, Tomáš*: Vznik a špecifiká ľudového (retribučného) súdnictva na Slovensku, s. 233-237; *Petranský, Ivan A.*: Ľudové súdnictvo na Slovensku v roku 1948, s. 238-252; *Medvecký, Matej*: Problémy s bezpečnosťou, s. 253-259; *Tomek, Prokop*: Prípád Matúše Černáka, s. 260-263; *Friedl, Jiří*: K pokusům o odsun tzv. polských okupantů z Těšínska po druhé světové válce, s. 264-270.

RAJLICH, Jiří: Josef František. Pokus o pravdivý příběh československého stíhače / Odp. red.: Moucha, Arnošt. Cheb : Svět křídél, 2010. - 354 s. : fotogr., pram. a lit., ISBN 978-80-86808-84-0

REICHL, Martin: F 2074 vypráví... : Vzpomínky příslušníka československé obrněné brigády Jiřího Pavla. Červený Kostelec : Pavel Mervart, 2010. - 357 s. : fotogr., ISBN 978-80-87378-33-5

SVOBODA, Gustav: 1. československá divize ve Francii (1939 – 1940). Praha : MO ČR - PIC MO, 2010. - 297 s. : fotogr., bibliogr., pram. a lit., zoznamy, ISBN 978-80-7278-541-4

RJABIK, Michal: Črepiny spomienok z rokov druhej svetovej vojny : Roky a udalosti v spomienkach veterána vojny. B.m. : vl. nákl., 2010. - 159 s. : fotogr.

ROSZBECK, Peter – ROSZBECK, Mário – ŠUMICHRAST, Peter – JAROŠOVÁ, Lucia: Katalóg vojnových hrobov príslušníkov Červenej armády padlých v období 2. svetovej vojny pochovaných na území Slovenskej republiky. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2010. - 396 s. : fotogr., mp., zozn.

ROSZBECK, Peter – ROSZBECK, Mário – ŠUMICHRAST, Peter – JAROŠOVÁ, Lucia: Katalóg vojnových hrobov nemeckých vojakov padlých v období 1. a 2. svetovej vojny pochovaných na území Slovenskej republiky. Bratislava : Ministerstvo vnútra SR, 2010. - 308 s. : fotogr., mp., zozn., lit.

SCHVARC, Michal – SCHRIFFL, David, eds.: „Tretia ríša“ a vznik Slovenského štátu. Dokumenty II. : Das Dritte Reich und die Entstehung des Slowakischen Staates. Dokumente II. Zomp. red.: Poparová, Alžbeta. Bratislava : Ústav pamäti národa - SNM-Múzeum kultúry karpatských Nemcov, 2010. - 627 s. : pram., reg., ISBN 978-80-89335-38-2

SLNEKOVÁ, Veronika: K osudom židovskej komunity v Trnave v rokoch 1938 – 1945. Nitra : Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa, 2010. - 338 s. : fotogr., ISBN 978-80-8094-725-5

SOKOLOVIČ, Peter, zost.: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov IX. Život v Slovenskej republike. Bratislava : Ústav pamäti národa, 2010. - 442 s., ISBN 978-80-89335-37-4

Obsah: *Vicen, Jozef*: Vzťah štátu a rodiny - ligislativa k ústavnej starostlivosti, s. 12-20; *Kubík, Petr*: Několik pohledů na cestování v době 1. Slovenské republiky, s. 21-24; *Tišliar, Pavol*: Sčítanie ľudu z roku 1940: k niektorým aspektom organizovania a priebehu cenzu, s. 25-35; *Rogovj, Jevgen*: Sociálno-ekonomické aspekty procesu slovakizácie v rokoch 1938 – 1941, s. 36-44; *Mitáč, Ján*: Život Slovákov na obsadenom území južného Slovenska zaznamenaný na stránkach novín Slovenská jednota 1939 – 1944, s. 45-56; *Lepiš, Juraj*:

Politicko-spoločenské pomery na území severného Spiša a hornej Oravy po inkorporácii v roku 1939 (do roku 1945), s. 57-62; *Stráska, Jana*: Prejavy filosemitizmu v činnosti Dr. Vojtecha Tvrdeho, s. 63-69; *Pekár, Martin*: Voľný čas a politika (Sonda do možností a podôb trávenia voľného času v rokoch 1939 - 1945 na príklade mesta Prešov), s. 70-84; *Sokolovič, Peter*: Sonda do snáh štátneho aparátu v boji s nadmernou konzumáciou alkoholu v rokoch 1939 - 1945, s. 85-100; *Kmeť, Miroslav*: Slovenské malomesto vo svetle reklamy (1939 - 1945) na príklade Banskej Bystrice, s. 101-110; *Mičianik, Pavel*: Život slovenských vojakov na východnom fronte, s. 112-134; *Jašek, Peter*: Spoločenské postavenie dôstojníkov slovenskej armády v zázemí a snaha o zvýšenie ich prestíže v rokoch 1939 - 1941, s. 135-144; *Lacko, Martin*: „Kde končil slovenský štát, začínalo Rusko“... (Každodenný život v tzv. partizánskych obciach v Považskom Inovci 1944 - 1945), s. 145-152; *Marciš, Pavol*: Vojenské väznice a trestnica v slovenskom štáte, s. 153-145; *Baka, Igor*: Branná výchova v réžii ministerstva národnej obrany v rokoch 1943 - 1944, s. 159-173; *Tomanová, Stanislava*: Záujmová, kultúrno-osvetová a propagandistická činnosť Hlinkovej gardy v Považskej Bystrici (1939 - 1943), s. 174-192; *Hruboň, Anton*: Perzekučné aktivity 5. poľnej rotý Hlinkovej gardy v Krupine a okolí po potlačení Povstania, s. 193-203; *Kárpáty, Vojtech*: K niektorým otázkam slovenského stredného školstva 1939 - 1945, s. 206-221; *Garek, Martin*: Školstvo na území hornej Oravy v rokoch 1939 - 1945, s. 222-229; *Majeríková, Milica*: Školstvo, kultúra a náboženské pomery na inkorporovanom území Spiša v rokoch 1939 - 1945, s. 230-244; *Ďurkovská, Mária*: Kultúra ako jedna z dimenzií spoločenského života v Slovenskej republike v rokoch 1939 - 1945, s. 245-258; *Schvarc, Michal - Hallon, Eudovít*: Nemecká kultúrna politika na Slovensku v rokoch 1939 - 1945. Náčrt problematiky, s. 259-284; *Suk, Pavel*: První antisemitské filmy v protektorátních kinech, s. 285-304; *Jarinkovič, Martin*: Spolkový život v prvej Slovenskej republike na príklade Slovensko-chorvátskej spoločnosti v rokoch 1942 - 1944, s. 305-324; *Borza, Peter - Mandzák, Daniel Atanáz*: Náboženský život grékokatolíkov v rokoch 1939 - 1945, s. 326-335; *Hetényi, Martin - Ivanič, Peter*: Poznámky k šíreniu kultu sv. Cyrila a Metoda v rokoch 1939 - 1945 na príklade mesta Nitra, s. 336-343; *Lipták, Richard*: Vybrané aktivity biskupa Jozefa Čárskeho a ich vplyv na posilnenie „katolíckosti“ veriacich v rokoch 1939 - 1943, s. 344-356; *Račko, Peter*: Spolková činnosť evanjelickej a. v. mládeže v 1. Slovenskej republike, s. 357-373; *Sabol, Miroslav*: Až na dno blahobytu (Hojnosť alebo chudoba slovenských rodín v Slovenskej republike 1939 - 1945), s. 376-389; *Hrehor, Henrich*: Vplyv pozemkovej reformy na obyvateľov východného Slovenska v rokoch 1939 - 1945; *Mičko, Peter*: „Sonda“ do problematiky hospodárskych vzťahov 1. Slovenskej republiky a Protektorátu Čechy a Morava s dôrazom na pracovné príležitosti slovenských robotníkov v „historických krajinách“, s. 404-412; *Kubuš, Martin*: Stav a situácia hospodárskych odvetví na východnom Slovensku v regionálnej pôsobnosti OPK v Prešove (1939 - 1945), s. 413-435.

SPIŠIAK, Ján: Spomienky z Budapešti 1939 - 1944 / Publ. priprav.: Michela, Miroslav. Bratislava : Slovak Academic Press, 2010. - 465 s., obr. príl., reg., ISBN 978-80-8095-063-7

SVOBODA, Gustav: 1. československá divize ve Francii (1939 - 1940). Praha : Ministerstvo obrany ČR - PIC MO, 2010. - 297 s. fotogr., tabl., mp., príl., dok., ISBN 978-80-7278-541-4

ŠMÁTRALA, Milan - KRÁLIK, Jozef: Obchodné zákonodarstvo a podnikanie v Slovenskej republike v rokoch 1939 - 1945 : 1.- 2. zv. Bratislava : Veda, 2010. - 462 s., 571 s., ISBN 978-80-224-1116-5

VARINSKÝ, Vladimír: Pešo z nemeckého Hamelnu do slovenskej Kremnice : Zápisky vojnového zajatca. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2010. - 112 s., obr. príl., ISBN 978-80-970238-4-3

VRZGULOVÁ, Monika – SALNER, Peter, eds.: Reflexie holokaustu. Bratislava : Dokumentačné stredisko holokaustu - Ústav etnológie SAV, 2010. - 151 s., ISBN 978-80-88997-43-6

* * *

BAKA, Igor: Činnosť 3. divízie slovenskej armády na slovensko-poľskom pohraničí v septembri 1939. In: Podkarpacki wrzesień. Polityczne i wojskowe aspekty wojny obronnej Polskie 1939 r. na Podkarpaciu / Red.: Olejko, Andrzej – Korzeniowski, Paweł. Rzeszów : Zakład Historii Wojskowości Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010, s. 133-154.

BAKA, Igor: Z problematyki dowodzenia armią słwacką na szczeblu operacyjno-taktycznym podczas wojny przeciwko Polsce w 1939 roku. In: Przegląd Historyczno-wojskowy. - Roč. 11 /62/, č.16 (2010), s. 43-58.

BAKA, Igor – MEŠKO, Marek: Činnosť slovenských Vzdušných zbraní na prelome rokov 1942/1943 v dokumentoch nemeckej leteckej misie na Slovensku. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 75-98.

BAKA, Igor – MEŠKO, Marek: Správa nemeckej leteckej misie o činnosti slovenských Vzdušných zbraní (apríl - september 1943). In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 3 (2010), s. 75-98.

BAKA, Igor – MEŠKO, Marek. Vstup slovenských vzdušných zbraní do vojny proti ZSSR v hláseniach Nemeckej leteckej misie. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 94-114.

BAKA, Igor – TULKISOVÁ, Jana: Vstup Slovenskej republiky do vojny proti ZSSR v dokumentoch nemeckej proveniencie. In: Historický časopis. - Roč. 58, č. 3 (2010), s. 533-574.

BYSTRICKÝ, Jozef: Aká bola slovenská armáda pred a počas ťaženia proti Poľsku? In: Podkarpacki wrzesień. Polityczne i wojskowe aspekty wojny obronnej Polskie 1939 r. na Podkarpaciu / Red.: Olejko, Andrzej – Korzeniowski, Paweł. Rzeszów : Zakład Historii Wojskowości Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010, s. 39-65.

ČANÁDY, Bruno: Právne a historické postavenie žúp v období prvej Slovenskej republiky (1939 – 1945). In: Historický zborník 20, č. 2 / Zost.: Bobák, Ján.- Martin : Matica slovenská, 2010, s. 46-66.

ČAPLOVIČ, Miloslav – BAKA, Igor: Udział Republiki Słowackiej w wojnie przeciwko Polsce w 1939 roku : Przegląd historiografii słowackiej. In: Przegląd Historyczno-wojskowy. - Roč. 11 /62/, č.16 (2010), s. 59-70.

ČATLOŠ, Dušan: Fatálna epizóda z druhej svetovej vojny na Liptove. In: Historické rozhľady VI. / Zost.: Lacko, Martin; Klubert, Tomáš; Varšo, Ivan.- Bratislava : Historické rozhľady, o. z., 2010, s. 135-138.

- HALLON, Ľudovít: Zápas slovenského a nemeckého finančného kapitálu o pozície v peňažníctve Slovenska 1939 – 1945. In: Historický časopis. - Roč. 58, č. 1 (2010), s. 37-59.
- HRADSKÁ, Katarína: Activities of the Jewish council in Slovakia : Vzник a činnosť Ústredne Židov na Slovensku. In: Ferenčuhová, Bohumila – Georget, Jean-Louis a kol.: Politické a kultúrne transfery medzi Francúzskom, Nemeckom a strednou Európou (1840 – 1945): prípad Slovensko : Political and cultural transfers between France, Germany and Central Europe (1840 – 1945): the case of Slovakia. Bratislava : Veda - HŮ SAV, 2010, s. 366-440.
- CHYTKA, Stanislav V.: Pars pro toto... In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 121-127 [historiografia slovenská, polemiky]
- JAŠEK, Peter: Nemecko a slovenská armáda 1939 – 1944. Náčrt problematiky. In: Historické rozhľady VI. / Zost.: Lacko, Martin; Klubert, Tomáš; Varšo, Ivan.- Bratislava : Historické rozhľady, o. z., 2010, s. 75-118.
- JESENSKÝ, Miloš: Wehrmacht a jednotky SS na Kysuciach : Wehrmacht and SS troops in Kysuce. In: Zborník Kysuckého múzea 13, 2010, s. 181-218.
- KOKOŠKA, Stanislav: Dlhá cesta k letadlům. In: Dějiny a současnost.- Roč. 52, č. mimořádné (2010), s. 6-13 : fotogr. [odboj čs.-zahraničný]
- KOPECKÝ, Milan: Úderné prapory 1. čs. armádního sboru v SSSR. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 3 (2010), s. 52-58 : fotogr.
- KOZOLKA, Jaroslav: Správa o náboženskom rozvrstvení frekventantov Vysokej vojenej školy z roku 1940. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 71-79 : tabl.
- KRALČÁK, Peter: Činnosť pracovných jednotiek slovenskej armády (1940). In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 109-121 : tabl.
- KUDRNA, Ladislav: Pohled na československé letce z lidské perspektivy. In: Dějiny a současnost.- Roč. 52, č. mimořádné (2010), s. 24-33 : fotogr. [odboj čs.-zahraničný]
- KUDRNA, Ladislav: Život mezi operacemi. In: Dějiny a současnost.- Roč. 52, č. mimořádné (2010), s. 14-22 : fotogr. [odboj čs.-zahraničný]
- KUKLÍK, Jan – NĚMEČEK, Jan: Československá exilová vláda, Britové a atentát na Reinharda Heydricha. In: Moderní dějiny. Časopis pro dějiny 19. a 20. století.- Roč. 18, č. 2 (2010), s. 145-176.
- LACKO, Martin: „Strážil som hranice nášho slovenského štátu“. (Rozhovor s bývalým príslušníkom Zboru finančnej stráže v rokoch 1942 – 1945 Ľudom Matejovom). In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 2 (2010), s. 94-105 : fotogr.
- LETZ, Róbert: List predsedu vlády Slovenskej republiky Vojtecha Tuku nitrianskemu sídelnému biskupovi Karolovi Kmeťkovi z 1. marca 1943. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 1 (2010), s. 53-58.
- MARTINÁKOVÁ, Dominika: O jednom osude z vypálenej partizánskej obce Kalište. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 1 (2010), s. 45-52 : fotogr.
- MIČIANIK, Pavel: Slovenská 1. pešia divízia na Kryme (august – október 1943). In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 27-59 : fotogr.
- MIČIANIK, Pavel: Zápisky Eduarda Kohútika zo zajatia (november 1944 – jún 1945). In:

Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 2 (2010), s. 88-93 : fotogr.

MITÁČ, Ján: Odboj a činnosť partizánskeho hnutia v Bánovciach nad Bebravou a okolí roku 1944 (august – november). In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 24-47.

MITÁČ, Ján: Strana slovenskej národnej jednoty na okupovanom území južného Slovenska v rokoch 1941 – 1944. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche.- Roč. 6, č. 3 (2010), s. 4-18 : fotogr.

NĚMEČEK, Jan: Beneš a jeho vzťah k SSSR za druhé svetovej vojny. In: Východná dilema strednej Európy.- Bratislava : SDK SVE - HÚ SAV, 2010, s. 51-61.

NĚMEČEK, Jan: Korespondence Karola Sidora a Ferdinanda Kahánka z roku 1940. In: Moderní dějiny 18/1. Časopis pro dějiny 19. a 20. století.- Praha : Historický ústav AV ČR, 2010, s. 209-230.

NIŽŇANSKÝ, Eduard: Rokovania nacistického Nemecka o deportáciách Židov v roku 1942 - príklad Slovenska, Rumunska a Maďarska. In: Historický časopis.- Roč. 58, č. 3 (2010), s. 471-495.

PAŽUROVÁ, Helena: Vojensko-partizánske jednotky utvorené z príslušníkov východoslovenskej armády. Brigáda Kriváň. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 48-70.

PEJS, Oldřich: Ke vzniku čestné jednotky prezidenta Slovenské republiky v roce 1939. In: Historické rozhľady VI. / Zost.: Lacko, Martin; Klubert, Tomáš; Varšo, Ivan. Bratislava : Historické rozhľady, o. z., 2010, s. 41-51.

PETRUF, Pavol: Nástupná audiencia vyslanca 1. Slovenskej republiky Jozefa Ciekera u šéfa španielskeho štátu gen. Francisca Franca vo svetle archívnych dokumentov. In: Studia Historica Tyrnaviensia IX. - X./ Ed. Dobrotková, Marta.- Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku v spolupr. s FF Trnavskej univerzity, 2010, s. 425-465.

PINČEKOVÁ, Iveta: Osudy Antona Martišoviča v SNP a v nemeckom zajatí. In: Historické rozhľady VI. / Zost.: Lacko, Martin; Klubert, Tomáš; Varšo, Ivan.- Bratislava : Historické rozhľady, o. z., 2010, s. 53-74.

Poselství Winstona Churchilla k Čechům a Slovákům : Britský rozhlas, 30. září 1940. In: Dějiny a současnost.- Roč. 52, č. mimořádné (2010), s. 23 : fotogr.

PLACHÝ, Jiří: Československý podíl na spojenecké pomoci při výstavbě jugoslávských jednotek v letech 1944 – 1945 : Příspěvek k československo-jugoslávským vztahům. In: Slovanský přehled. - Roč. 96, č. 1-2 (2010), s. 161-167.

PLACHÝ, Jiří: Obraz nepřítel : Posádka pevnosti Dunkerque ve výpovědích německých zajatců. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 2 (2010), s. 67-91 : fotogr., tabl. [aj Čs. samostatná obrnená brigáda].

PLAVEC, Michal: Zásoby pro atlantické pevnosti : Německé pokusy o zásobování pevnosti Dunkerque od září 1944 do konce války. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 2 (2010), s. 92-107 : fotogr., tabl. [aj Čs. samostatná obrnená brigáda].

POLÁKOVÁ, Miroslava: Osudy skupiny navrátilců ze Slovenského národního povstání na Uherskobrodsku od podzimu 1944 do jara 1945. In: Studia Historica Nitriensia 15 / Ed. Wiedermann, Egon.- Nitra : Univ. Konštantína Filozofa, 2010, s. 171-191.

PROCHÁZKA, Ivan: Brion-sur-Ource : Osudy vojáků 1. ženijní roty na území Francie a Británie v roce 1940. In: Historie a vojenství. - Roč. 59, č. 1 (2010), s. 19-45 : fotogr.

RAJLICH, Jiří: Vzdušná vítězství nárokováná čs. stíhači v bitvě o Británii. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 3 (2010), s. 124-135 : tabl.

SALKOV, Anatolij Petrovič: Sovietsky zväz a formovanie prvých predstáv o povojnovej československo-maďarskej hranici (marec 1939 - jún 1941). In: Acta Historica Neosolientia. Vedecký časopis pre historické vedy.- Roč. 13, č. 1-2 (2010), s. 149-163.

SCHVARC, Michal: Die Aussiedlung der sog. „Asozialen“ der deutscher Volkszugehörigkeit aus der Slowakei Ende Juli 1942 : Vysídlenie tzv. asociálnych osôb nemeckej národnosti zo Slovenska koncom júla 1942. In: Ferenčuhová, Bohumila – Georget, Jean-Louis a kol.: Politické a kultúrne transfery medzi Francúzskom, Nemeckom a strednou Európou (1840 - 1945): prípad Slovensko : Political and cultural transfers between France, Germany and Central Europe (1840 – 1945): the case of Slovakia. Bratislava : Veda - HÚ SAV, 2010, s. 338-365.

SCHVARC, Michal – SCHRIFFL, David: Vznik Slovenskej národnej banky a konštituovanie slovenskej meny vo svetle nemeckých dokumentov. In: Historický časopis. - Roč. 58, č. 1 (2010), s. 99-121.

SLNEKOVÁ, Veronika: K niektorým modelom správania majority na Slovensku v období holokaustu so zameraním na „divákov“ na príklade majoritného obyvateľstva v Trnave. In: Studia Historica Nitriensia 15 / Ed. Wiedermann, Egon.- Nitra : Univ. Konštantína Filozofa, 2010, s. 227-271.

SOKOLOVIČ, Peter: „Sestry a bratia“ alebo vulgárna antisemitská propaganda : (Protižidovský leták trnavského gardistu). In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 2 (2010), s. 85-87.

SYRNÝ, Marek – MEDVECKÝ, Matej: Zápisnice o výsluchu Viliama Širokého na Ústrední štátnej bezpečnosti. In: Soudobé dějiny. - Roč. 1, č. 1-2 (2010), s. 238-268.

ŠIMKO, Juraj: Druhá svetová vojna, príčiny a priebeh druhej svetovej vojny. In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 7, č. 1 (2010), s. 47-69.

ŠMIGEL, Michal: Ukrajinskí utečenci v Slovenskej republike v roku 1944. In: Historický zborník 20, č. 2 / Zost.: Bobák, Ján.- Martin : Matica slovenská, 2010, s. 67-95.

ŠUMICHRAS, Peter: Coordination and Co-operation between the Soviet Air Force and Ground Forces in the East Carpathian Operation (8 September - 28 October 1944). In: Military Conflicts in the 20th century - Political and Military Aspects. Papers from the 10th Annual Conference of the Euro-Atlantic Conflict Studies Working Group Warsaw, 25 - 27 May 2010.- Warsaw : National Defence University Warsaw - Hellenic Commission on Military History, 2010, s. 150-169.

TKÁČ, Ján: Chorvátsko v politike Slovenskej republiky v rokoch 1941 – 1945. In: Historický časopis.- Roč. 58, č. 4 (2010), s. 659-683.

VANĚK, Oldřich: Branný systém Slovenskej republiky v období 2. svetovej vojny. In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 7, č. 1 (2010), s. 70-94.

ZUDOVÁ-LEŠKOVÁ, Zlatica: Czechoslovak Democratic Resist Movement in Slovakia

from 1938 to 1945. Reality and Consequences. In: Němeček, Jan a kol.: Československo a krize demokracie ve střední Evropě ve 30. a 40. letech XX. století. Hledání východisek. Praha : Historický ústav AV ČR, 2010, s. 343-348.

* * *

BARTOŠ, Štefan: Nejednoznačný názor na okupáciu Slovenska. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 5 (2010), s. 4.

BUČKA, Peter: Šport za Slovenského štátu : Keď Bratislavou znelo: „OAP – neklape“. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 10 (2010), s. 74-77 : fotogr.

BYSTRICKÝ, Jozef: Ako to naozaj bolo? In: Ročenka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 11-17 [oslobodzovanie Slovenska]

CSÉFALVAY, František: Ferdinand Čatloš a východoslovenské divízie. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 4-5 (2010), s. 78-85 : fotogr.

CSÉFALVAY, František: Plukovník in memoriam Jozef Gabčík. In: Obrana. - Roč. 18, č. 4 (2010), s. 27 : fotogr.

CSÉFALVAY, František: Sergeant Michael Strank : Hrdina z Iwodžimy. In: Obrana. Mesačník MO SR. - Roč. 18, č. 10 (2010), s. 27 : fotogr. [v časopise je chybné uvedené autor P. Šumichrast]

DRAGÚŇ, Stanislav: Odhalili tajomstvo Osvienčimu. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 4-5 (2010), s. 60-67 : fotogr.

FRAŇO, Vladimír: Búrlivé roky 1938 – 1945 v Púchove 3. časť. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 1 (2010), s. 4.

FRAŇO, Vladimír: Ján Ušiak – veliteľ 1. partizánskej brigády Jana Žižku. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 22 (2010), s. 10.

GAJDOŠ, Milan: Anglická etapa odboja generála Rudolfa Viesta. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 42, č. 19 (2010), s. 7 : fotogr.

GAJDOŠ, Milan: Francúzska etapa odboja gen. R. Viesta. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 8 (2010), s. 10 : tabl.

GAJDOŠ, Milan: K storočnici generála Vladislava Kužela Znievčana. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 25 (2010), s. 8 : fotogr.

GAJDOŠ, Milan: Plukovník Alexander Doman. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 9 (2010), s. 10.

GETTING, Peter: Statočný. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 4 (2010), s. 10 : fotogr. [Pozdech Augustín]

JANCURA, Vladimír: Tábor pochoval najviac slovenských Židov. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 9 (2010), s. 7 : fotogr.

KAMENEC, Ivan: Jozef Tiso a holokaust na Slovensku : Fakty, dohady a nezodpovedané otázky. In: Historická revue. - Roč. 21, č. 4-5 (2010), s. 50-59 : fotogr.

KAMENEC, Ivan: Slovenskí poslanci o vojne a armáde : Vojenská a vojnová problematika na pôde Snemu Slovenskej republiky a Štátnej rady v rokoch 1939 – 1945. In: História. Revue o dejinách spoločnosti. - Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 42-47 : fotogr.

- KOBELA, Jozef: Vo vojne prišiel o ruku. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifaašistov. - Roč. 55, č. 16 (2010), s. 5 : fotogr. [Hasidlo Gustáv]
- KOLLER, Martin: 1. československá divize ve Francii. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 21, č. 5 – 6 (2010), s. 34-37, 46-47 : fotogr.
- LAVRINCOVÁ, Lenka: Krivdy spáchané na mladom hrdinovi. In: Bojovník. Dvojtyžden- ník antifaašistov. - Roč. 65, č. 6 (2010), s. 4 : fotogr. [Nešpor Mirko]
- LAVRINCOVÁ, Lenka: Krutá smrť prieskumníka. In: Bojovník. Dvojtyžden- ník antifaašis- tov. - Roč. 65, č. 7 (2010), s. 4 [Kubinec Ivan]
- LESNÍK, Dalibor – UHRIN, Marián: Pancierový vlak Štefánik. In: Pamiatky a múzeá. - Roč. 59, č. 3 (2010), s. 46-48 : fotogr.
- MÁČE, Jan: Československá armáda 1939 – 1945: Formování československé armády ve Francii. V období „podivné války“. U francouzských jednotek. In: ATM. - Roč. 42, č. 2 – 4 (2010), s. 75-77, 73-75, 75-77 : fotogr.
- MAJER, Petr: Generálmajor v.v. Miloslav František Kašpar, válečný veterán druhej svetovej války, zpravodajský dôstojník, dlouholetý predseda Československé obce legionárske v za- hraničí – Veľká Británie. In: Vojenské rozhledy. Teoretický časopis Armády ČR. - Roč. 19 /51/, č. 2 (2010), s. 171-173 : fotogr.
- MANNOVÁ, Elena: Nový formát spomínania na druhú svetovú vojnu. In: Vojenská histó- ria.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 198-201.
- MICHALÍKOVÁ, Anna - HULÍNEK, Ján: Protifašistický odboj v podjavorinskom kraji : 1. Cetunský boj v spomienkach; 2. Živá legenda. In: Bojovník. Dvojtyžden- ník antifaašistov. - Roč. 65, č. 6 - 7 (2010), s. 10, 4 : fotogr.
- MINÁR, Daniel P.: Tančík vz. 33 ve slovenské a německé armádě. In: Hobby historie - osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století.- Roč. 1, č. 4 (2010), s. 38-43 : fotogr.
- MRÁZIKOVÁ, Veronika: Holokaust v Trenčianskych Tepliciach. In: Bojovník. Dvojtyž- denník antifaašistov. - Roč. 54 – 55, č. 26 (2009); č. 1 (2010), s. 10, 10.
- NIŽŇANSKÝ, Eduard – SCHVARC, Michal – TULKISOVÁ, Jana: Naivný kolaborant? Ferdinand Ďurčanský a jeho pôsobenie v rokoch 1938 – 1945. In: História. Revue o dejí- nách spoločnosti.- Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 89-97 : fotogr.
- PAULIAK, Ervín: Horehronci a Handeľci v Povstaní 1.-6. In: Bojovník. Dvojtyžden- ník antifaašistov. - Roč. 65, č. 8 - 13 (2010), s. 4, 4, 4, 5, 7, 8.
- PEJČOCH, Ivo: Podplukovník Gregor Stegura. In: Hobby historie - osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století.- Roč. 1, č. 5 (2010), s. 34-35 : fotogr.
- PEJS, Oldřich: Čs. vojenský duchovní na Strednom východe. In: Bojovník. Dvojtyžden- ník antifaašistov. - Roč. 55, č. 3 - 6 (2010), s. 4, 4, 7, 7 (prevzaté: Vojenská história č. 3-4/2000, krátene)
- Plk. v.v. Alexander Schmidt, predseda HOSk 1. čs. armády na Slovensku v SNP. In: Ročen- ka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 68-69 : fotogr.
- Pravda o nováckom tábore (-lav-). In: Bojovník. Dvojtyžden- ník antifaašistov. - Roč. 55, č. 2 (2010), s. 4 : fotogr.

- RODÁK, Jozef: Historický odkaz Dukly. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov.- Roč. 55, č. 21 (2010), s. 1.
- RÝS, Ján: Ján Rýs, predseda HOSk partizánov v SNP a v zahraničí. In: Ročenka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 67-68 : fotogr.
- SABOL, Miroslav: Deštrukcia slovenského hospodárstva a infraštruktúry : Prechod frontu v rokoch 1944 – 1945. In: História. Revue o dejinách spoločnosti.- Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 61-65 : fotogr.
- SAMČÍK, Ján: Za vojnovým veteránom zo Sklabine. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 11 (2010), s. 8 [Ďurík-Haliene Jozef]
- SÚDNY, Boris: Havária lietadla Aero A-100-2 na letisku Piešťany 8. novembra 1939. In: REVI. - Roč. 17, č. 78 (2010), s. 2-4 : fotogr.
- ŠALKO, Oskar: Na krídlach slobody. Letci z Prešova v rokoch 1944 – 1945, 1.-4. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 10 - 13 (2010), s. 10, 10, 5, 8.
- ŠUMICHRAST, Peter: Generálporučik v.v. Ing. František Fajtl. In: Obrana. - Roč. 18, č. 1 (2010), s. 29 : fotogr.
- ŠUMICHRAST, Peter: Kapitán in memoriam Otto Smik. In: Obrana. - Roč. 18, č. 8 (2010), s. 27 : fotogr.
- ŠUMICHRAST, Peter: Major in memoriam Michal Minka. In: Obrana. - Roč. 18, č. 6 (2010), s. 27 : fotogr.
- ŠUMICHRAST, Peter: Slovenskí letci na východnom fronte : Skupina vzdušných zbraní pri Zaisťovacej divízii v priebehu roka 1942. In: História. Revue o dejinách spoločnosti.- Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 55-61 : fotogr.
- ŠVANDA, Petr: Košice v tieni šípového kríža : Nyilašovská krutovláda na juhovýchode Slovenska na začiatku roka 1945. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 3 (2010), s. 8.
- ŠVANDA, Petr: Na návšteve u povstaleckého veliteľa trnavskej posádky. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 42, č. 19 (2010), s. 8 : fotogr. [Fraňo Karol]
- ŠVANDA, Petr: Požiadal o pomoc pre slovenských povstalcov. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov.- Roč. 55, č. 26 (2010), s. 16 : fotogr. [Pika Heliodor]
- ŠVANDA, Petr: Rozlúšti niekto petrovickú hádanku? In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 16 (2010), s. 10.
- ŠVANDA, Petr: Spomienka na vzácneho človeka. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 6 (2010), s. 2 : fotogr. [Daňko Ján]
- Tak prisahali. Prísaha československého partizána. Prísaha povstaleckých vojakov a dôstojníkov (O. B.). In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 9 (2010), s. 3.
- TRPIŠOVÁ, Mária – ŠENŠELOVÁ, Emília: Cintorín padlých v Martine – Priekope. In: Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov. - Roč. 65, č. 7 (2010), s. 5 : fotogr.
- VANĚK, Oldřich: Plk. v.v. RNDr. Anton Droppa, CSc., predseda HOSk letcov, bojovníkov v SNP a v zahraničí. In: Ročenka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 70-71 : fotogr.

VANĚK, Oldřich: Viestov radista deväťdesiatročný. In: Bojovník. Dvojtýždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 10 (2010), s. 4 [Jančo Ján]

VITKO, Pavol: Imrich Gibala: povstalec, športovec, človek. In: ATM + Vojenský profesionál.- Roč. 8, č. 12 (2010), s. 90 : fotogr.

VITKO, Pavol: Ján Bačík – bojovník západného odboja. In: Obrana. - Roč. 18, č. 8 (2010), s. 16 : fotogr.

VITKO, Pavol: Povstalec a pryj veliteľ Dukly. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 12 (2010), s. 33 : fotogr. [Gibala Imrich]

VITKO, Pavol: Protifašistické rozhodnutie Jána Bačíka. In: Bojovník. Dvojtýždenník antifašistov.- Roč. 55, č. 21 (2010), s. 10 : fotogr.

ŽIAK, Jozef: Spomienky i slzy na Dukle. In: Ročenka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 73 : fotogr. [Sedláček Tomáš]

1945 – 1992

BALÁŽ, Anton: Transporty nádeje : Slovenskí Židia na ceste do novej vlasti. Bratislava : Marenčin PT, spol. s.r.o., 2010. - 229 s. : fotogr., lit., ISBN 978-80-8114-034-1

BÍLEK, Jiří: Vojáci druhé kategorie aneb Neříkejte jim černí baroni / Odp. red.: Urbanová, Anna. Praha : Euromedia Group, k.s. - Knižní klub, 2010. - 279 s. : fotogr., pram. a lit., ISBN 978-80-242-2822-8

BURIAN, Michal – DÍTĚ, Josef – DUBÁNEK, Martin: OT-64 SKOT historie a vývoj obrněného transportéru. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. - 184 s. : fotogr., nákr., ISBN 978-80-247-3283-1

DÚBRAVČÍK, Jan: Su-7 v československém letectvu 1964 – 1990 : The Su-7 in the Czechoslovakia Air Force 1964 – 1990 : 1. díl / Přel. do angl.: Leckie, Ina. Nevojice : Jiří Jakab, 2010. - 80 s. : fotogr., nákr., ISBN 978-80-87350-02-7

FENCL, Jiří: Samopal vz. 58 / Odp. red.: Konečný, Vratislav. Praha : Naše vojsko, 2010. - 145 s. : fotogr., nákr., tabl., pram., ISBN 80-206-0765-X

FENCL, Jiří: Univerzální kulomet UK vz. 59. Praha : Naše vojsko, 2010. - 214 s. : fotogr., obr. příl., ISBN 978-80-206-1100-0

IRRA, Miroslav: „Mezek“ Avia S/CS-199 : Konverze německého stíhače Messerschmitt Bf 109G v československém vojenském letectvu, 1. díl. Nevojice : Jakab Publishing, s.r.o., 2010. - 120 s. : fotogr., tabl., ISBN 978-80-87350-04-1

KRÁTKÝ, Karel: Marshallův plán : Příspěvek ke vzniku studené války. Plzeň : Vyd. Aleš Čeněk, s.r.o., 2010. - 541 s. : mp., reg., lit., ISBN 978-80-7380-185-4

KUDRNA, Ladislav: Bojovali a umírali v Indočíně : První vietnamská válka a Českoslováci v cizinecké legii / Odp. red.: Šanca, Ondřej. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů - Naše vojsko, 2010. - 399 s. : fotogr., reg., ISBN 978-80-87211-26-7

KUDRNA, Ladislav: Čechoslováci jako cizinečtí legionáři v Indočíně v průběhu tzv. první vietnamské války 1946 – 1954. In: Třetí odboj. Kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století. Plzeň – Praha : Aleš Čeněk – USTR, 2010, s. 39-54.

KUKLÍK, Jan – NĚMEČEK, Jan: Osvobozené Československo očima britské diplomacie : (Zprávy britské ambasády z Prahy v roce 1945). Praha : Karolinum – Univerzita Karlova, 2010. - 550 s. : reg., pram. a lit., ISBN 978-80-246-1849-4

POVOLNÝ, Daniel: Vojenské řešení Pražského jara 1968 II. : Československá lidová armáda v srpnu 1968. Praha : Ministerstvo obrany ČR – PIC MO, 2010. - 199 s. : fotogr., tabl., pram. a lit., ISBN 978-80-7278-525-4

ROMMER, Benjamín: Národní očista. Retribuce v poválečném Československu / Z angl. přel.: Rákosník, Jakub; odp. red.: Landová, Pavla. Praha : Academia, 2010. - 504 s. : příl., pram. a lit., reg., ISBN 978-80-200-1838-0

7,62 mm samopal vz. 58 : Výhradně pro služební potřebu. Praha : Ministerstvo národní obrany – Velitelství dělostřelectva, 1960. - 158 s. reprint [2010] : fotogr., nákr.

ŠRÁMEK, Jaroslav: Vzpomínky pilota : účastníka incidentu československých a amerických bojových letounů, při kterém sestřelili veterána korejské války / Odp. red.: Moucha, Arnošt. Cheb : Svět křídel, 2010. - 110 s. : fotogr., ISBN 978-80-86808-80-2

VOLOKITINA, Taťjana Viktorovna – MURAŠKO, Galina P. – STYKALINA, A. S., red.: 1968 god. Pražskaja vesna. Debaty : Istoričeskaja retrospektiva. Sbornik statej. Moskva : Rossijskaja političeskaja enciklopedija, 2010. - 806 s., ISBN 978-5-8243-1393-2

ŽÁČEK, Pavel: Odvrácená tvář pražského jara : Státní bezpečnost v Praze a srpen 1968 / Odp. red.: Moucha, Arnošt. Cheb : Svět křídel, 2010. - 351 s. : fotogr., reg., pram. a lit., ISBN 978-80-86808-87-1

* * *

BUČKA, Peter: Telovýchova a šport v československej armáde v rokoch 1945 – 1948. In: Vojenské reflexie. Vedecko-odborný časopis.- Roč. 5, č. 3 (2010), s. 47-61 : tabl.

DUBÁNEK, Martin: Ochrana proti zbraním hromadného ničení. Převozný úkryt PÚ-68 a úkrytové pracoviště ÚP-82. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 144-164 : obr.

GAREK, Martin: Organizácie na pomoc utečencom z hornej Oravy. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 1 (2010), s. 4-14.

HOFMAN, Petr: Chceme armádu novou... : Přijímání aktivních důstojníků do čs. armády v roce 1945. In: Dějiny a současnost.- Roč. 32, č. 12 (2010), s. 37-39.

HUDÁK, Petr: Prvá fáza povojnového vývoja židovskej minority na príklade členov židovskej náboženskej obce. In: Studia Historica Nitriensia 15 / Ed.: Wiedermann, Egon.- Nitra : Univ. Konštantína Filozofa, 2010, s. 35-52.

KONEČNÝ, Stanislav: Protikomunistické aspekty v činnosti jednotiek UPa na Slovensku po druhej svetovej válce. In: Odboj a odpor proti komunistickému režimu v Československu a ve strední Evropě. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2010, s. 251-261.

KLUBERT, Tomáš: Situačná správa o protizidovských násilnostiach v Topoľčanoch. In: Pamäť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche.- Roč. 6, č. 3 (2010), s. 53-56

KOVÁCS, László: Komemorácia Slovenského štátu a jej vplyv na utváranie politickej reality na Slovensku 1945 – 1949. In: Němeček, Jan a kol.: Československo a krize demokracie ve střední Evropě ve 30. a 40. letech XX. století. Hledání východisek. Praha : Historický ústav AV ČR, 2010, s. 317-326.

KUDRNA, Ladislav: Živí záviděli mrtvým : Českoslovenští dezertéři a zajatci ve vietnamských zajateckých táborech 1949 – 1951. In: Paměť a dějiny.- Roč. 4, č. 4 (2010), s. 42-58 : fotogr.

KUDRNA, Ladislav: Akce Vietnam : První repatriační transport Čechoslováků z Vietnamu do vlasti. In: Paměť a dějiny.- Roč. 4, č. 2 (2010), s. 23-43 : fotogr.

MASKALÍK, Alex: Niektoré aspekty pôsobenia veliteľského zboru čs. armády v boji proti banderovcom. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 61-74.

MICHL, Jan: Oldřich Burda - náčelník vojenské rozvědky v letech 1960 - 1968. In: Paměť a dějiny.- Roč. 4, č. 3 (2010), s. 91-99 : fotogr.

PEHR, Michal: Velké, nebo malé Československo? Aneb představy o poválečném uspořádání. In: Dějiny a současnost.- Roč. 32, č. 12 (2010), s. 30-32.

PEJČOCH, Ivo: „Akce Praha – Žatec“. Údajný pokus o vojenský protikomunistický puč. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 2 (2010), s. 33-51 : fotogr.

PLATOŠKIN, Nikolaj Nikolajevič: „Pražská vesna“: mify i fakty. In: Vojenno-istoričeskij žurnal. - Roč. 71, č. 8 (2010), s. 25-29 : fotogr.

POVOLNÝ, Daniel: Hokejové události v březnu 1969 z pohledu ČSLA, I. část. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 3 (2010), s. 59-83 : fotogr.

SIVOŠ, Jerguš: Tábor nútenej práce v Hronci (1949 - 1951). In: Paměť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche. - Roč. 6, č. 1 (2010), s. 15-33 : tabl.

SOKOLOVIČ, Peter: Proces s členmi Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy v roku 1958. In: Paměť národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche.- Roč. 6, č. 3 (2010), s. 19-38 : fotogr.

STARÝ, Jindřich – LACINA, Vladimír: Vzduchoplavba a doba poválečná. In: Hobby historie - osobnosti, letectví a vojenská technika 20. století.- Roč. 1, č. 3 (2010), s. 16-19 : fotogr.

ŠMIDRKAL, Václav: O vzniku a úloze bratislavského Vojenského uměleckého souboru. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 60-74.

ŠTAIGL, Jan: Účast slovenských odbojárov na akciách proti banderovcom na jeseň 1947. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 27-60 : tabl.

ŠUMICHRASŤ, Peter: Sovietske vojnové hroby na území Slovenska. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 111-136.

TOMEK, Prokop: Poválečná perzekuce bývalých československých příslušníků RAF. In: Dějiny a současnost.- Roč. 52, č. mimořádné (2010), s. 34-39 : fotogr.

TOMEK, Prokop: Zpravodajská skupina Iron a její infiltrace československými bezpečnostními složkami v letech 1948 – 1952. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 3 (2010), s. 23-43 : fotogr.

TSIVOS, Kostas: Československá angažovanost v řecké občanské válce a ve speciálních misích KS Řecka. In: Slovanský přehled.- Roč. 96, č. 3-4 (2010), s. 283-297.

VYHLÍDAL, Milan: Češi v Iráku. K činnosti expertní skupiny na Military Technical College v Bagdádu v letech 1978 – 1985. In: Historie a vojenství.- Roč. 59, č. 3 (2010), s. 84-97 : fotogr.

* * *

BIELIK, Oskar: Smutné životné cesty veliteľov SNP po oslobodení 1. – 2. In: Bojovník. Dvojtýždenník antifašistov. - Roč. 55, č. 2 - 3 (2010), s. 4.

DUBÁNEK, Martin: Československé úkryty z vlnitého plechu ÚO-1 až ÚO-3. In: Letectví + kosmonautika. - Roč. 42, č. 9 (2010), s. 66-68 : fotogr.

DUBÁNEK, Martin: Československý Stinger : Studie ručního protiletadlového raketometu z 50. let. In: Střelecká revue. - Roč. 42, č.7 (2010), s. 82-83 : nákr.

DUBÁNEK, Martin: Patent raketové vzducholodě : Za naprostou kuriozitu z bohaté historie československé armády můžeme považovat patentní návrh raketové vzducholodě z let 1950 – 1951. In: ATM. - Roč. 42, č. 4 (2010), s. 82 : fotogr.

DUBÁNEK, Martin: Projekt československé proudové stíhačky. In: ATM. - Roč. 8, č. 6 (2010), s. 62-65 : fotogr., nákr.

DUBÁNEK, Martin: Rakety pro zlepšení výjezdu OT-64 z vody. In: ATM + Vojenský profesionál.- Roč. 8, č. 12 (2010), s. 68-69 : fotogr.

DUBÁNEK, Martin: Rudý Letov L 501 aneb pokus o československý Mustang. In: Letectví + kosmonautika. - Roč. 42, č. 8 (2010), s. 65-67 : fotogr.

DUBÁNEK, Martin: Vyřazení tanků Cromwell a Challenger z výzbroje ČSLA : Tanky do šrotu. In: ATM. - Roč. 42, č. 4 (2010), s. 64-67 : fotogr.

DUBÁNEK, Martin: Zkoušky sovětského obrněného transportéru BTR-60P v Československu. In: ATM + Vojenský profesionál.- Roč. 42, č. 11 (2010), s. 71-73 : fotogr.

KOLLER, Martin: Sbohem Grady. In: A-report. Čtrnáctideník Ministerstva obrany ČR.- Roč. 21, č. 12 (2010), s. 40-45 : fotogr.

RAŠEK, Antonín: K nedožitým osmdesátiletým narozeninám Miroslava Purkrábka : * 16. května 1930 - † 8. září 2005. In: Vojenské rozhledy. Teoretický časopis Armády ČR.- Roč. 19 /51/, č. 4 (2010), s. 197-201 : fotogr.

TURZA, Peter: Sovietsko-poľský vrtuľník Mi-2 / Fotogr.: Mihálik, Miroslav. In: Obrana. - Roč. 18, č. 6 (2010), s. 26 : fotogr.

TURZA, Peter: Trofejné nemecké samohybné delá vo výzbroji čs. armády : V. časť. 152 mm samohybná húfnica vz. 18/47. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 1 (2010), s. 115-120 : fotogr.

VITKO, Pavol: Hrdina likvidácie vojnových výbušnín. In: Bojovník. Dvojtýždenník antifašistov.- Roč. 55, č. 24 (2010), s. 3 : fotogr. [Šaranič Pavol]

OD ROKU 1993

MINÁR, Miroslav – PURDEK, Imrich – VANGA, Milan – VITKO, Pavol: Vojenské misie : Military Operations : Slovenskí vojaci v službách mieru, stability vo svete a v boji proti terorizmu : Slovak Soldiers in the Service of Global Peace, Stability and in the Fight Against Terrorism / Zodp. red.: Begala, Ján. Bratislava : Magnet Press Slovakia, s.r.o., 2010. - 191 s. : fotogr., pram. a lit., ISBN 978-80-89169-20-7

NEČAS, Pavel – UŠIAK, Jaroslav: Nový prístup k bezpečnosti štátu na začiatku 21. storo-

čia. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 2010. - 166 s. : lit., reg., ISBN 978-80-8040-401-7

* * *

BUČKA, Pavel: Vysokoškolská príprava príslušníkov rezortu obrany SR. In: Vojenské reflexie. Vedecko-odborný časopis.- Roč. 4, č. 2 (2010), s. 57-66.

FERENCKO, Vladimír – HABÁNEK, Jaroslav: Disciplinárne priestupky, priestupky a trestné činy. In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 7, č. 2 (2010), s. 82-104.

HULAN, Bohumír: Etika vojenského profesionála, morálka a mravnosť. Etický kódex profesionálneho vojaka. In: Vojenská osveta. Spoločenskovedné semináre. - Roč. 7, č. 2 (2010), s. 50-81.

KOSTREC, Bohumil – NIŽŇANSKÝ, Jaroslav: Vojenské doktríny. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 136-146.

SALOŇ, Marián: Bezpečnostný systém Slovenskej republiky – súčasnosť a vízia. In: Polícajná teória a prax. Časopis Akadémie PZ v Bratislave.- Roč. 18, č. 1 (2010), s. 114-118.

* * *

CINKANIČ, Daniel – STANEK, Viliam: Vojenská hasičská jednotka Prešov. In: Obrana. - Roč. 18, č. 8 (2010), s. 34 : fotogr.

DAŇO, Tomáš: Slovenská ženijná jednotka na Cypre. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 11 (2010), s. 42-43 : fotogr.

ĎURICA, Peter: EOD na Slovensku. In: Střelecká revue.- Roč. 42, č. 11 (2010), s. 38-39 : fotogr. [pyrotechnici]

GYÜRÖSI, Miroslav: Pátrací a záchranný vrtuľník Mi-17 LPZS. In: ATM + Vojenský profesionál.- Roč. 8, č. 12 (2010), s. 44-45 : fotogr.

SOLDÁN, Marek: Poddôstojnícka akadémia po novom. In: Obrana. - Roč. 18, č. 6 (2010), s. 34-35.

VITKO, Pavol: Úlohy doma aj v zahraničí : Brigádny generál Jindřich Joch. In: Obrana. - Roč. 18, č. 2 (2010), s. 8-9 : fotogr.

ZDOBINSKÝ, Michal: Program vozidel LMV pro Českou a Slovenskou republiku. In: ATM. - Roč. 8, č. 7 (2010), s. 6-9 : fotogr.

ŽIAK, Jozef: Spolupráca ponad rieku Moravu. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 11 (2010), s. 14-15 : fotogr. [kynológia]

ŽIAK, Jozef: 10 years in Kosovo. In: Slovak army review. February (2010), s. 12-13 : fotogr.

PRÁCE PRESAHUJÚCE VYMEDZENÉ CHRONOLOGICKÉ OBDOBIA

ČAPLOVIČ, Miloslav – STANOVÁ, Mária, eds.: Slovensko v dejinách 20. storočia : Kapitoly k spoločenským a vojensko-politickým udalostiam. Vydané k 70. narodeninám PhDr. Mariána Hronského, DrSc. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2010. - 393 s. : reg., ISBN 978-80-970434-1-4

Obsah: *Stanová, Mária*: Slovensko v dejinách 20. storočia, s. 9-20; *Čaplovič, Miloslav*: Marián Hronský a jeho dejinné reflexie, s. 21-24; *Podrimavský, Milan*: Milan Hodža a prvý Slovenský denník (1900 – 1901), s. 25-38; *Dangl, Vojtech*: Rakúsko-uhorská armáda a slovenská spoločnosť v predvečer prvej svetovej vojny, s. 39-56; *Dejmek, Jindřich*: Obrisy genezy severovýchodní části „nové Evropy“: Pobaltí mezi Ruskem, Německem, bolševismem a nezávislostí (1917 – 1919), s. 57-88; *Krajčovičová, Natália*: Dva ťaživé problémy Úradu ministra s plnou mocou pre správu Slovenska po vzniku prvej ČSR, s. 89-102; *Švorc, Peter*: Mierová konferencia v Paríži a krajinská hranica medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou (rok 1919), s. 103-120; *Ferenčuhová, Bohumila*: Trianonská mierová zmluva a jej interpretácie v historiografii, s. 121-130; *Poláčková, Zuzana*: Pôsobenie sociálnych demokratov v Bratislave a vo Viedni a ich vzájomné vzťahy (predpoklady, kontext, význam), s. 131-142; *Baka, Igor*: Pôžička na hospodársku obrodu Slovenska v roku 1939, s. 143-150; *Zudová-Lešková, Zlatica*: Ku kľúčovým dňom česko-slovenskej štátnosti v marci 1939 (Dva dokumenty bezpečnostných zložiek štátu), s. 151-172; *Němeček, Jan*: Zdeněk Fierlinger a likvidace československého vyslanectví v SSSR, s. 173-194; *Michálek, Slavomír*: 14. a 15. marec 1939 vo svetle dokumentov Štátneho departmentu USA, s. 195-213; *Leikert, Jozef*: Prechody študentov do československej zahraničnej armády po zatvorení českých vysokých škôl cez Slovensko, s. 213-230; *Mičev, Stanislav – Uhrin, Marián*: Špeciálne protipartizánske jednotky na Slovensku, s. 231-250; *Štefánský, Michal*: Informačné bariéry po prevrate roku 1948, s. 251-262; *Štaigl, Jan*: Militarizácia slovenskej spoločnosti v rokoch 1948 – 1960 (náčrt problematiky), s. 263-282; *Londák, Miroslav*: K problematike 1. ekonomickej reformy a vývoju na Slovensku v 2. polovici 50. rokov, s. 283-298; *Žatkuliak, Jozef*: Reformy v Československu 1968 – 1969: Vízie a možnosti, s. 299-320; *Pešek, Jan*: Postavenie Komunistickej strany Slovenska ako územnej organizácie Komunistickej strany Československa (1948 – 1989), s. 321-336; *Kolář, František*: Češi na aténských olympijských hrách v roce 1906, s. 337-346; *Stanová, Mária – Šed'ová, Božena*: Bibliografia publikovaných prác PhDr. Mariána Hronského, DrSc., s. 361-372.

DUBÁNEK, Martin – FIC, Tomáš – LAKOSIL, Jan: Putování po československém opevnění 1935 - 1989 : Muzea a zajímavosti / Odp. red.: Pazdera, David. Praha : Mladá fronta, 2010. - 258 s. : fotogr., nákr., ISBN 978-80-204-2200-2

DUDA, Zbyněk Miloš: Sborový generál Ing. Alois Vicherek (1892 - 1956) / Odp. red.: Moucha, Arnošt. Cheb : Svět křídel, 2010. - 535 s. : fotogr., pram. a lit., reg., ISBN 978-80-86808-86-4

HODÍK, Milan – LANDA, Pavel: Signály aneb Ještě se troubí a bubnuje / Odp. red.: Fidleřová, Miroslava. Praha : Naše vojsko, 2010. - 199 s. : obr., příl., ISBN 978-80-206-1111-6.

KRAJČOVIČ, Milan: Slovenské národné hnutie v medzinárodnom kontexte : Od roku 1820 po vznik Slovenského štátu. Bratislava : Slovak Academic Press, 2010. - 459 s. : res., ISBN 978-80-8095-059-0.

KRYSTLÍK, Tomáš: Zamčené dějiny, 2. zv. / Odp. red.: Arazimová, Johana. Praha : Beta Books, 2010. - 222 s. : pram., reg., ISBN 978-80-87197-29-5

LETZ, Róbert: Slovenské dejiny IV. 1914 – 1938 / Zodp. red.: Skladaná, Jana. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2010. - 342 s. : obr., lit., reg., ISBN 978-80-8119-028-5

LIŠKUTÍN, Miroslav A.: Vzpomínky jednoho letce. 2. dop. vyd. Praha : Toužimský &

Moravec, 2010. - 191 s. : fotogr., ISBN 978-80-7264-110-9

MAJERIKOVÁ, Milica, zost.: Nepokojná hranica. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „Slovensko-poľské vzťahy v rokoch 1937 – 1947“ uskutočnenej 3. októbra 2009 v Spišskej Belej v spolupráci so Spišským dejepisným spolkom, Spolkom Slovákov v Poľsku a Ústavom pamäti národa. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku, 2010, 256 s.

MAREŠ, Marcel a kol.: Letov Š-16 v zahraničných službách. Autori: Bukhman, Moshe - Zulis, Gunars David – Sevel, Mehmet Haluk - Ostrič, Šime - Šumichrast, Peter. Naľžovské Hory : Kareš Publications, 2010. - 224 s. : fotogr., pram., ISBN 978-80-254-7534-8.

MARTINICKÝ, Pavel: Oslobodenie Slovenska : Zásluhy T. G. Masaryka, M. R. Štefánika a E. Beneša. Prešov : Vyd. Michala Vaška, 2010. - 105 s. : fotogr., lit., ISBN 978-80-7165-799-6

PETRUF, Pavol a kol.: Slovensko a Československo v XX. storočí : Vybrané kapitoly z dejín vnútornej i zahraničnej politiky. K 70. narodeninám PhDr. Dagmar Čiernej-Lantayovej, DrSc. Bratislava : Historický ústav SAV vo vyd. Typoset print, s.r.o., 2010. - 372 s. : reg., ISBN 978-80-970302-2-3

Obsah: *Kováč, Dušan*: Slováci v zahraničnopolitických siločiarach pred prvou svetovou vojnou a po nej, s. 11-22; *Ferenčuhová, Bohumila*: Na ceste k Trianonu – československo-maďarsko-rumunské konfrontácie na jar 1919, s. 23-36; *Harbul'ová, Ľubica*: K problematike vzťahov ČSR a ZSSR v rokoch 1922 – 1934 (Vo svetle ruských archívnych dokumentov, s. 37-50; *Petruf, Pavol*: Expozé československého vyslanca vo Francúzsku Štefana Osuského o československo-francúzskej spojeneckej zmluve z januára 1924, s. 51-80; *Poláčková, Zuzana*: Reakcia politických strán v Československu na príchod ľavicovej emigrácie z Rakúska. Kontexty, diskusia, dôsledky, s. 81-96; *Jaksicsová, Vlasta*: Kultúrno-spoločenský diskurz na prahu vojny (1936 – 1939), s. 97-112; *Bystričský, Valerián*: Informácie diplomatov a spravodajskej služby o pripravovanom rozbití ČSR, s. 113-128; *Kamenec, Ivan*: Aké úlohy zohrávali na Slovensku strach a alibizmus v procese kolaborácie a odboja v rokoch 1938 – 1945?, s. 129-140; *Hradská, Katarína*: Činnosť Ústredne Židov počas deportácií do koncentračných táborov, s. 141-134; *Leikert, Jozef*: Činnosť českých a slovenských študentov v Československej zahraničnej armáde počas 2. svetovej vojny, s. 155-166; *Segeš, Dušan*: Medzinárodné súvislosti československo-sovietskej spojeneckej zmluvy z roku 1943 – poľské aspekty, s. 167-188; *Manák, Marián*: Formovanie okupačných pásiem v Nemecku, s. 189-202; *Šutaj, Štefan*: Rokovania medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva v období od ukončenia mierovej konferencie v Paríži do podpisu mierovej zmluvy, s. 203-224; *Kožáková, Katarína*: Sociálne zabezpečenie na Slovensku – systém sociálneho poistenia v rokoch 1945 – 1948, s. 225-238; *Michálek, Slavomír*: Krátky príbeh Jána Hvastu z rokov 1948 – 1954, s. 239-252; *Pešek, Jan*: Od tvrdej represie k uvoľneniu mocenského zovretia. Cirkvi na Slovensku v rokoch 1948 – 1968, s. 253-270; *Sikora, Stanislav*: Bratislava – hlavné mesto Slovenska v rokoch 1948 – 1968. Štatút, alebo kompetencie slovenských národných orgánov?, s. 271-282; *Zavacká, Marina*: Slzy smútku, slzy radosti, zlé a dobré správy. Reakcie štátu a obyvateľstva na smrť J. V. Stalina a K. Gottwalda, s. 283-304; *Londáková, Elena*: Nežná revolúcia pred rokom 1989, s. 305-316; *Londák, Miroslav*: Koniec komunistického režimu a ekonomika Slovenska a Československa, s. 317-328; *Žatkuliak, Jozef*: Udalosti, ktoré viedli slovenskú spoločnosť k novembriu 1989, s. 329-344; *Mikuličová, Ivanka*: Výberová bibliografia prác PhDr. Dagmar Čiernej-Lantayovej, DrSc., s. 345-350.

PRAŽÁK, Richard: Dějiny Uher a Maďarska v datech / Odp. red.: Honzák, František. Praha : Libri, 2010. - 534 s. : fotogr., obr., reg., pram. a lit., ISBN 978-80-7277-391-6

PRCHAL, Josef: Ruční a puškové granáty : Rukověť pyrotechnika. Praha : Naše vojsko, 2010. - 267 s. : fotogr., ISBN 978-80-206-1120-8

RJABIK, Michal: Československí a slovenskí veteráni 2. svetovej vojny v službe, pri oslavách i pri družbe. B.m. : vl. nákl., 2010. - 71 s. fotogr.

SEGEŠ, Vladimír: Remeslá a cechy v starom Prešporuku. Bratislava : Marenčin PT, spol. s.r.o., 2010. - 304 s. : obr., lit., ISBN 978-80-8114-049-5

TISO, Jozef: Prejavy a články (1944 – 1947). Eds.: Fabricius, Miroslav; Hradská, Katarína. Bratislava : Pro Historia – Historický ústav SAV, 2010. - 249 s. : reg., ISBN 978-80-970060-8-2

* * *

ÁLDOZÓ, István: Vojenský a dopravný význam mosta na Dunaji pri Medveďove. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 111-122.

DUBÁNEK, Martin: Rakousko-uherská strážnice v Komárně. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 104-110 : fotogr.

KECSKEMÉTHY, Klára Siposné – BUČKA, Pavel: Milan Rastislav Štefánik (1880 – 1919). In: Vojenské reflexie. Vedecko-odborný časopis.- Roč. 4, č. 2 (2010), s. 67-79.

MEŠKO, Marek – CSÉFALVAY, František – ŠTAIGL, Jan: Slovakia's Military Identity in the Twentieth Century. In: End of Empires. Challenges to Security and Statehood in Flux. Papers from the 9th Annual Conference of the Euro-Atlantic Conflict Studies Working Group Bucharest, 26-28 May 2009. Ed.: Raugh, Harold E. Bucharest : Military Publishing House, 2010, s. 121-139.

MICHÁLEK, Slavomír: Vzťahy Československa a USA ku koncu druhej svetovej vojny a krátko po nej. In: Němeček, Jan a kol.: Československo a krize demokracie ve střední Evropě ve 30. a 40. letech XX. století. Hledání východisek.- Praha : Historický ústav AV ČR, 2010, s. 161-174.

PEKNÍK, Miroslav: T. G. Masaryk a slovenská politika pred vznikom Česko-Slovenska. In: Studia politica Slovaca. Časopis pre politické vedy, najnovšie politické dejiny a medzinárodné vzťahy. - Roč. 3, č. 1 (2010), s. 87-100.

PRŮCHA, Václav: Včlenění českých zemí a Slovenska do nacistického veľkoprostorového hospodárství. In: Němeček, Jan a kol.: Československo a krize demokracie ve střední Evropě ve 30. a 40. letech XX. století. Hledání východisek. Praha : Historický ústav AV ČR, 2010, s. 359-373.

SERAPIONOVÁ, Jelena: Osud legionára: prípad Mikuláš Gacek. In: Východná dilema strednej Európy.- Bratislava : SDK SVE - HŮ SAV, 2010, s. 181-188

SKÁLA, Milan – VAŘEJKA, Eduard: Hydrometeorologická služba Armády České republiky slaví 90. výročí svého založení. In: Vojenské rozhledy. Teoretický časopis Armády ČR. - Roč. 19 /51/, č. 2 (2010), s. 149-167.

ŠUMICHRAST, Peter: Nemecké vojnové hroby na území Slovenska, 1. časť. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 88-108.

ŠUMICHRAST, Peter: Nemecké vojnové hroby na území Slovenska, 2. časť. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 80-95.

TOMČÍK, Peter: Ferdinand Čatloš. Prežitkové fragmenty. In: Zborník SNM : História.- Roč. 101, č. 47 (2010), s. 111-128 : fotogr.

TULKISOVÁ, Jana: Príspevok nacistickej armádnej psychológie k otázke mentality slovenského národa. In: Acta historica Posonensia XIII. Historické štúdie / Eds.: Daniš, Miroslav – Valachovič, Pavol.- Bratislava : Stimul, 2010, s. 254-268.

VÁCHA, Dalibor: „Husité dvacátého storočia“. Odras fenoménu husitství v československých legiách v Rusku 1914 – 1920. In: Historie a vojenství. - Roč. 59, č. 1 (2010), s. 4-18 : fotogr.

* * *

BUČKA, Peter: Vojaci na športoviskách : Armádny šport na ceste k prívlastku vrcholový. In: História. Revue o dejinách spoločnosti.- Roč. 10, č. 5-6 (2010), s. 86-69 : fotogr.

ČAPLOVIČ, Miloslav: Plukovník Štefan Čáni. In: Obrana. - Roč. 18, č. 3 (2010), s. 27 : fotogr.

FOJTÍK, Jakub: Čtyřicet let Mi-24. In: A-report. Čtrnáctideník Ministerstva obrany ČR.- Roč. 21, č. 9 (2010), s. 38-40 : fotogr.

HORSKÝ, Ivan: Pechotný zrub BZ-8 v Bratislave oživa. In: Vojenská história. - Roč. 14, č. 2 (2010), s. 194-199 : fotogr.

KOLLER, Martin: Češi a Slováci v Iraku. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 21, č. 8 (2010), s. 44-47 : fotogr.

KOLLER, Martin: Ruční granáty. In: A-report. Čtrnáctideník Ministerstva obrany ČR.- Roč. 21, č. 9 (2010), s. 15-17 : obr.

KOLLER, Martin: Tatra slavila 160 let. In: A-report. Čtrnáctideník Ministerstva obrany ČR.- Roč. 21, č. 9 (2010), s. 41 : fotogr.

MAREK, Vladimír: Brána do armády : Vyškovská posádka oslaví v těchto dnech pětasedmdesát let své existence. In: A-report. Čtrnáctideník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 21, č. 3 (2010), s. 46-47 : fotogr.

MAREK, Vladimír: Od holí až po hvězdičky : Malá exkurze hodnostními označeními armád v průběhu několika staletí. In: ATM. - Roč. 21, č. 3 (2010), s. 40-41 : obr.

MAREK, Vladimír: Školství v uniformách : Československé vojenské školství prošlo za dobu své existence několika významnými mezníky. In: A-report. Měsíčník Ministerstva obrany ČR. - Roč. 21, č. 5 (2010), s. 30-31 : fotogr.

MIKUNDA, Vladimír: Generál Karol Schwarz, predseda HOSk vojakov zahraničných a spojeneckých armád, v tomto roku oslavujúci 90. narodeniny. In: Ročenka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 65-66 : fotogr.

MIKUNDA, Vladimír: Otto Wagner, predseda HOSk väzňov nacistických zajateckých a koncentračných táborov. In: Ročenka odbojárov 2011. Bratislava : Ústredná rada SZPB, 2010, s. 71-72 : fotogr.

RADIC, Aleksandar: Pragy na balkánských cestách. In: ATM. - Roč. 42, č. 5 (2010), s. 68-

71 : fotogr.

VITKO, Pavol: Hurbanove kasárne – 150 vojenských rokov. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 12 (2010), s. 11.

VRÁBEL, Ferdinand: Projekt mapovania vojenských pietnych miest. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 4 (2010), s. 171-174.

ARCHÍVNICTVO A MÚZEJNÍCTVO

ČEPELA, Vladimír: Tri stredoveké chladné zbrane v zbierkach SNM – Múzea Červený Kameň. In: Vojenská história.- Roč. 14, č. 3 (2010), s. 75-87 : obr.

PALÁRIK, Miroslav: Práca Zväzu slovenských múzeí na vytváraní múzejnej siete v rokoch 1940 – 1945. In: Múzeum. Metodický, študijný a informačný časopis pre pracovníkov múzeí a galérií.- Roč. 56, č. 4 (2010), s. 52-56.

* * *

GABČO, Martin: Plávajúci transportér PTS-10. In: Obrana. - Roč. 18, č. 7 (2010), s. 26 : fotogr.

HORNÁČEK, Drahomír: Sovietsky kanón z Dubnice. In: Obrana. - Roč. 18, č. 2 (2010), s. 28 : fotogr.

MIHÁLIK, Miroslav: Delostrelecký ťahač. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 10 (2010), s. 26 : fotogr.

MIHÁLIK, Miroslav: MiG-23 ML. In: Obrana. - Roč. 18, č. 3 (2010), s. 26 : fotogr.

MIHÁLIK, Miroslav: Najvýkonnejší stíhací bombardér Československa. In: Obrana. - Roč. 18, č. 8 (2010), s. 26 : fotogr.

MIHÁLIK, Miroslav: Raketomet z Trenčína. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 11 (2010), s. 26 : fotogr.

ŠČASNOVIČ, Anton: Legendary Tatra T-111N truck. In: Slovak army review. February (2010), s. 29 : fotogr.

ŠČASNOVIČ, Anton: Vojenská pragovka. In: Obrana. - Roč. 18, č. 4 (2010), s. 26 : fotogr.

TURZA, Peter: Svatava. In: Obrana. Mesačník MO SR.- Roč. 18, č. 9 (2010), s. 26 : fotogr.

TURZA, Peter: Tanková legenda. In: Obrana. - Roč. 18, č. 1 (2010), s. 28 : fotogr. [T-34]

TURZA, Peter: Vyvinuté v Martine, vyrobené v Detve. In: Obrana. - Roč. 18, č. 5 (2010), s. 26 : fotogr. [vozidlá bojové]

Zoznam excerpovaných časopisov a periodických zborníkov vydaných v roku 2009

A-report. Čtrnáctidenník Ministerstva obrany ČR

Acta historica Neosoliensia. Ročenka Katedry histórie FHV UMB

Acta historica Posoniensia. Ročenka Katedry všeobecných dejín FiF UK

Annales historici Presovienses. Ročenka Inštitútu histórie FiF PU

ATM + Vojenský profesionál
 Bibliographie internationale d'histoire militaire
 Bojovník. Dvojtyždenník antifašistov
 Bratislava. Zborník Múzea mesta Bratislavy
 Časopis Národného múzea – řada historická
 Český časopis historický
 Dějiny a současnost. Kultúrně-historická revue
 Hadtörténelmi Közlemények
 História. Revue o dejinách spoločnosti
 História – maď.
 Historica. Zborník Filozofickej fakulty UK
 Historická revue. Vedecko-populárny časopis o dejinách spoločnosti
 Historické štúdie. Ročenka Historického ústavu SAV
 Historický časopis Historického ústavu SAV
 Historický obzor
 Historický zborník. Zborník Slovenského historického ústavu MS
 Historie a vojenství. Časopis Historického ústavu Armády ČR
 Letectví + kosmonautika. Český a slovenský populárně-odborný časopis
 Militärgeschichte. Zeitschrift für historische Bildung
 Militärgeschichtliche Zeitschrift
 Moderní dějiny. Sborník k dějinám 19. a 20. století
 Muzealnictwo wojskowe
 Múzeum. Metodický, študijný a informačný časopis pre múzeá a galérie
 Národní osvobození. Čtrnáctideník Českého svazu bojovníků za svobodu a Československé obce legionářské
 Obrana. Vojenský mesačník MO SR
 Österreichische Militärische Zeitschrift
 Pamät' národa. Nacizmus a komunizmus vo svojej epoche
 Pamiatki a múzeá. Revue pre kultúrne dedičstvo
 Politické vedy. Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy
 Policajná teória a prax. Časopis Akadémie PZ v Bratislave
 Przegląd Historyczno-wojskowy
 REVI – dvouměsíčník o letadlech a letcích
 Slezský sborník
 Slovak Armed Forces
 Slovanský přehled. Review for Central, Eastern and Southeastern European History
 Slovenská archeológia
 Slovenská archivistika
 Soudobé dějiny
 Střední Evropa. Revue pro středoevropskou politiku a kulturu
 Střelecká revue
 Studia archeologica Slovaca mediaevalia
 Studia historica Nitriensia. Zborník Katedry histórie a archeológie UKF
 Studia historica Tyrnaviensia. Spoločenskovedný zborník Katedry histórie FH TU
 Századok. A magyar történelmi társulat folyóirata
 Vojenno-istoričeskij žurnal

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Vojenská história. Časopis pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívniectvo
Vojenská osвета. Spoločenskovedné semináre
Vojenské reflexie. Vedecko-odborný časopis
Vojenské rozhledy. Teoretický časopis Armády ČR

ANOTÁCIE, GLOSÝ

BÁRTA, Miroslav – **KOVÁŘ**, Martin a kol. *KOLAPS A REGENERACE: CESTY CIVILIZACÍ A KULTUR*. Praha : Academia, 2011. 814 s., ISBN 978-80-200-2036-9.

Vydavateľstvo Academia sa špecializuje predovšetkým na vydávanie pôvodných vedeckých prác českých a preklady významných zahraničných vedcov. Koncom roka 2011 vyšla v tomto vydavateľstve zaujímavá práca s názvom *Kolaps a regenerace: cesty civilizací a kultur. Minulost, současnost a budoucnost komplexních společností*.

Kniha pripomínajúca zborník je rozdelená na dovedna tridsať kapitol/štúdií od tridsiatich troch popredných českých akademikov: historikov, archeológov, antropológov, teológov, etnológov, ekonómov, geofyzikov, seizmológov, biológov, paleontológov, či geografov. Tento výnimočný tím ľudí dali dokopy dvaja editori publikácie: egyptológ a archeológ, vedúci archeologických a environmentálnych projektov Českého egyptologického ústavu Filozofickej fakulty Karlovej univerzity Miroslav Bárta a historik a riaditeľ Ústavu svetových dejín Filozofickej fakulty Karlovej univerzity Martin Kovář.

Práca je tematicky rozdelená do piatich častí, ďalej rozčlenených na jednotlivé prípadové štúdiá. Knihu otvára *Slovo úvodem* oboch editorov publikácie, v ktorom zdôrazňujú opodstatnenosť diskusie o „konci našej (tzn. západnej) civilizácie,“ cennosť a prínos knihy. Prvá špecializovaná štúdia, *Kolaps a regenerace: pokračující cesty minulých civilizací* pochádza z pera jedného z editorov publikácie, Miroslava Bártu. Vo svojej práci sa venuje fenoménu kolapsu „tak, ako sa javí na základe štúdia rôznych disciplín humanitného bádania, predovšetkým historických, archeologických a ekonomických odborov“.

Prvá časť, *Pravěk*, sa skladá zo šiestich štúdií, ktoré sa postupne zaoberajú dopadom posledného glaciálneho maxima na moravskú kultúru gravettien (Jiří Svoboda), fenoménom konštrukcie pravekých monumentov (Jan Turek), dve štúdiá sa venujú zániku keltskej civilizácie na území Čiech (Alžběta Danielisová a Jiří Militký). Poslednou štúdiou prvej časti je príspevok Evžena Neustupného, ktorý sa zamýšľa nad periodicitou vo vývoji ľudskej kultúry, ktorá spočíva v striedaní období rozkvetu a úpadku.

Druhá časť knihy, *Starověk*, pozostáva zo štyroch príspevkov. Čitateľ sa v nej postupne dozvie o transformácii sumerskej spoločnosti na prelome 4. a 3. tisícročia pred naším letopočtom (Petr Charvát), o Atonovom kulte a kráľovskej ideológii amarnskej doby (Jiří Janák), starovekej Číne (Jakub Maršálek) a kríze a úpadku Rímskej ríše (Jiří Musil).

Tretia časť knihy bola pomenovaná *Středověk a raný novověk*. Obsahuje spolu päť štúdií zaoberajúcich sa vzostupom a pádom „ríše českých Boleslavů“ (Michal Lutovský), husitstvom ako súčasťou krízy spoločnosti neskorého stredoveku (Petr Čornej), kolapsom indiánskych ríš (Markéta Křížová), úpadkom španielskeho koloniálneho panstva (Josef Opatrný) a významným medzníkom českých dejín, bitke na Bielej hore (Jaroslav Pánek).

Štvrtá časť pozostávajúca z deviatich štúdií nesie názov *Novověk a nejnovější doba*. Jednotlivé časti sa postupne venujú zániku osmanského impéria (Eduard Gombár), pádu Rakúsko-Uhorska (Robert Kvaček), kolapsu versailleského systému (Ondřej Houska), rozpadu Československa (Jan Rychlík), úpadku a pádu komunistických režimov v strednej a (juho)východnej Európe (Michal Pullmann), Spojeným štátom americkým po teroristických útokoch z 11. septembra 2001 (Jiří Ellinger), súčasnej ekonomickej kríze (Mojmír Hampl) a kolapsom verejných rozpočtov (Miroslav

Ševčík, Michaela Ševčíková). Súčasťou tejto časti je i štúdia *Smutný kolaps v pravý čas*. Pád, ktorý zachránil Británii jedného z editorov publikácie Martina Kovára. Kovář v nej analyzuje postupný úpadok britského impéria, spôsobený predovšetkým ekonomickými problémami a dvoma svetovými vojnami vedenými nad možnosťou Spojeného kráľovstva.

Záverečná časť, *Človek a prírodné prostredie*, obsahuje dovedna šesť prác. Tie riešia dve základné kategórie kolapsov, a to pôvodu prírodného a antropogénneho (Jan Kozák), analýzu dlhodobého vývoja českej kultúrnej krajiny (Petr Pokorný), pražské povodne (Pavla Státníková), výpovednú hodnotu krajiny a možné príčiny a dôsledky kolapsu ľudských spoločností (Lenka Lisá), nedostatok surovín (Václav Cílek) a nenávratné zmeny mosteckej krajiny, ktorú zmenila masívna ťažba hnedého uhlia (Vladimír Brůna, Kateřina Křováková, Peter Chrastina).

Na konci publikácie sa nachádza redakčná poznámka, ktorá upozorňuje na originalitu štýlov a jazykových prostriedkov autorov, z ktorých vyplývajú niektoré jazykové a výrazové odlišnosti v jednotlivých kapitolách (napr. letopočty pred Kristom i roky pred našim letopočtom) a zoznam autorov s krátkym životopisom.

J. Drábik

GALATÍK, Vlastimil – **KRÁSNÝ**, Antonín – **ZETOCHA**, Karel (eds.): *VOJENSKÁ STRATEGIE*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum, 2008, 343 s.

Zámerom širšieho kolektívu autorov z vojenského i civilného prostredia je hlavne podnietiť „záujem o hlbšie preniknutie do problematiky vojenskej stratégie a napomôcť zjednoteniu chápaniu pojmov a podstaty rôznych stratégií“. V prehľadne štruktúrovaných kapitolách autori postupujú od všeobecných teoretických východísk cez

minulé a súčasné stratégie až k praktickým otázkam z oblasti strategického riadenia.

V prvej kapitole sú uvedené klasické i moderné definície stratégie a definované jednotlivé strategické úrovne – globálna stratégia, všeobecná stratégia, ktorá zahŕňa vojenskú stratégiu, operačná stratégia, stratégia prostriedkov, operačné umenie a taktika. Nasleduje typológia stratégií, analýza možnosti voľby stratégie, analýza rozdielov priamej a nepriamej stratégie, vzťahu vojenskej stratégie k stratégii námornej, vzdušnej a pozemnej, charakteristika námorného a vzdušného prostredia vo vzťahu k stratégii, hlavné ciele a úlohy vzdušnej stratégie, vzťahu stratégie k ďalším kategóriám – politike, strategickým štúdiám, strategickému mysleniu. Na základe uvádzaných príkladov z histórie k najčastejšie sa vyskytujúcim princípom strategického myslenia, ktoré sa prelínajú v jednotlivých obdobiach, autori zaraďujú: princíp cieľa, útočenia, sústredenia síl, respektíve princíp koncentrácie, princíp ekonomickej sily, manévrovania, resp. pohybu, princíp jednoty velenia, respektíve kooperácie, princíp utajenia, prekvapenia, jednoduchosti plánovania a velenia. Z ďalších terminologických pojmov používaných v súvislosti so stratégiou sa autori venujú predovšetkým nasledujúcim: morálne sily, odstrašovanie, obmedzená vojna, princípy vojny, prekvapenie, technológie a stratégie, bojisko, vojenské umenie a vojenská veda.

Druhá kapitola je venovaná historickému vývoju vojenskej stratégie, ktorý nemal kontinuálny charakter, ale stratégia bola často v rôznych obdobiach a v rôznych kultúrach pod silným vplyvom rituálnych foriem bojového umenia a vojenstva. Vojenská stratégia sa rozvíjala predovšetkým v progresívnych štátnych a spoločenských celkoch s vysokým stupňom vojenskej a politickej organizovanosti, pričom mnohé dynamické zmeny boli iniciované technologickým pokrokom a zavádzaním nových a efektívnych druhov zbraní a zbraňových

systemov. Prierez významných stratégov a ich prínosu pre rozvoj vojenskej stratégie sa začína najstarším čínskym mysliteľom a vojvodcom, ktorý pôsobil v 6. až 5. storočí pred n. l., pokračuje stratégmi antického sveta, európskeho stredoveku, vznikom novovekých vojenských koncepcií a ich autorov, tvorcami moderného strategického myslenia 19. storočia a končí stratégmi v období bipolárneho rozdelenia sveta. Z vojenskohistorického hľadiska sú v publikácii definované tri hlavné strategické školy, ktoré sa zrodili postupne a v súčasnosti koexistujú – klasická škola, neoklasická a moderná škola, ktorá sa plne rozvinula až po druhej svetovej vojne. V rámci vývoja vojenskej stratégie v období studenej vojny autori opisujú povojnovú vojenskopolitickú stratégiu USA a Západu, postavenie európskych krajín v strategických koncepciách NATO, stratégiu ZSSR a Varšavskej zmluvy. Osobitná časť je venovaná jadrovej stratégii – jadrové odstrašenie, súperenie, charakteristika a delenie nukleárných zbraní, stratégia jadrového konfliktu, protiraketové systémy a obmedzovanie nukleárneho arzenálu.

Osobitná časť je venovaná československému strategickému mysleniu od vzniku ČSR do rozdelenia republiky. Kým v 20. rokoch bolo strategické myslenie viac-menej len na úrovni vojenských štúdií a plánov, v 30. rokoch sa už formovala prvá čs. vojenskostrategická koncepcia s príznačným francúzskym vplyvom a výrazne obranným charakterom. Pre obdobie po druhej svetovej vojne, s výnimkou pokusov o vytvorenie vlastnej národnej stratégie v období Pražskej jari, bol príznačný sovietsky vplyv. Po roku 1948 sa v Československu až do polovice 80. rokov používal termín vojenská doktrína len pre vojenské koncepcie západných krajín, v socialistických štátoch sa presadzoval termín vojenská veda, respektíve sovietska vojenská veda. Pojem vojenská stratégia sa takmer vytratil, vyskytoval sa len v súvislosti s politickou proklamáciou. Pokiaľ sa

termín stratégia používal, tak predovšetkým v kontexte vojenskej strategickej operácie, ale nie ako celková strategická koncepcia. Zásadná zmena nastala až po roku 1989, respektíve po zrušení Varšavskej zmluvy.

So zánikom blokovej konfrontácie vzniklo nové bezpečnostné prostredie a nové vojenské stratégie, ktoré sú predmetom predposlednej kapitoly. Americký prístup k definovaniu strategických priorít je viac orientovaný do budúcnosti a umožňuje väčšiu flexibilitu pri formovaní ozbrojených síl. Vojenskú stratégiu USA charakterizuje odklon od presného definovania štruktúry zložiek a väčšie zameranie na definovanie schopností, ktoré sa majú dosiahnuť.

Improvizovaný prístup k tvorbe základných bezpečnostných a vojenskostrategických koncepčných dokumentov Ruskej federácie v počiatočnom období po skončení studenej vojny vystriedala Koncepcia národnej bezpečnosti RF, Koncepcia zahraničnej politiky RF a Vojenská doktrína RF. Pod vplyvom zmien vo vonkajšom, ale i vnútornom bezpečnostnom prostredí boli na začiatku 21. storočia uskutočnené novelizácie bezpečnostných dokumentov.

Základné strategické dokumenty NATO, strategické koncepcie, vízie, vojenské výzvy, deklarácie a komuniké odrážajú zmeny v globálnom bezpečnostnom prostredí spôsobené protiteroristickým bojom. Medznikom vo vývoji európskej obrannej politiky bola dohoda medzi NATO a EÚ o poskytovaní niektorých prostriedkov a plánovacích kapacít NATO pre operácie EÚ. Základnými strategickými bezpečnostnými dokumentmi Európskej únie je Európska bezpečnostná stratégia a Dlhodobá vízia potrieb a kapacít európskej obrany, ktorá poskytuje rámec pre budúci rozvoj európskych obranných schopností.

V rámci bezpečnostnej politiky a obrany ČSFR a ČR na prelome 20. a 21. storočia autori porovnávajú východiskový organizačný a početový stav federálnej armády s výsledkami reorganizácie a redukcie zbra-

ní, okrem iného, i v rámci limitov Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe. Vzhľadom na dopady v oblasti dislokácie sa zmieňujú tiež o odsune sovietskych jednotiek v rokoch 1990 – 1991, venujú sa priebehu a výsledkom rozdelenia federálnej armády k 1. januáru 1993, chronologicky uvádzajú základné koncepčné dokumenty vzťahujúce sa k reforme čs. a českej armády po roku 1989. Kapitulu autori uzatvárajú *Koncepciou výstavby profesionálnej Armády ČR a mobilizácie ozbrojených síl ČR z rokov 2002 a 2003*.

Zámerom poslednej kapitoly *Strategický manažment a jeho funkcie* je upozorniť na špecifiká strategického riadenia v podmienkach ozbrojeného zápasu, upriamiť pozornosť na metodológiu riešenia problémov bezpečnosti a obrany štátu. Autori uvádzajú konkrétne a z praxe vychádzajúce príklady možného využitia teoretických poznatkov, prístupov a metód na riešenie reálnych a najčastejšie sa vyskytujúcich problémov strategického riadenia.

Cieľom publikácie, koncipovanej vo forme učebnice, je „*prispieť ku kvalite vyhodnocovania informácií, vypracovávaní vízií, prognóz a stratégií ...*“ Jej cieľovou skupinou sú nielen študenti vojenských i civilných škôl, ale aj odborná verejnosť a tiež je vybavená prílohami a vecným registrom.

B. Šed'ová

PROKŠ, Petr. *HABSBURKOVÉ A VELKÁ VÁLKA 1914 – 1918: PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA A ROZPAD RAKOUSKO-UHERSKA 1914 – 1918*. Praha : Naše vojsko, 2011, 285 s. 978-80-206-1203-8.

V rámci výskumného projektu Historického ústavu Akadémie vied Českej republiky pod názvom *Český dějinný prostor v evropském kontextu – Diverzita, kontinuita, integrace* bola v roku 2011 vydaná publikácia historika Petra Prokša, ktorá mapuje posledné roky existencie rakúsko-uhorskej

monarchie počas piatich rokov vojny (1914 – 1918) až do jej konečného rozpadu. Cieľom autora, ako to v úvode knihy píše, bolo priblížiť a osvetliť vnútorný vývoj a medzinárodné postavenie Rakúsko-Uhorska v súvislosti s priebehom prvej svetovej vojny a jeho následný rozpad, ktorý predznamenal vznik „nástupníckych“ štátov, medzi ktorými bolo i Československo.

Aj keď názov diela hovorí o Habsburgovcoch a na titulnej strane sa skvie pri podávaní vojenského hlásenia Friedrich Habsburský („markýz Gero“), o jednotlivých príslušníkoch habsburského rodu nenájdeme v tejto publikácii skoro nič. Hlavnú os, ktorú autor použil, totiž tvoria zasadnutia ministerskej rady pre spoločné záležitosti Rakúsko-Uhorska vo Viedni a korešpondencia významných štátnych predstaviteľov – cisárov z Berlína a Viedne, rôznych diplomatov, politikov a vojenských činiteľov. Táto pramenná materiál poslúžila autorovi ako hlavný pilier, na ktorý postavil dejinný vývoj rakúsko-uhorskej monarchie počas trvania prvej svetovej vojny. Zameraním je teda publikácia zacielená na zahraničnú a vnútornú politiku Rakúsko-Uhorska v rokoch 1914 – 1918, pričom túto politiku vo veľkej miere ovplyvňovala práve prebiehajúca vojna. Politickí predstavitelia monarchie museli reagovať jednak na vývoj vojenskej situácie na frontoch, ako aj na vstup nových štátov do vojny na strane Dohody. Vojnové udalosti na frontoch sú tu spomínané iba v stručnosti vždy na začiatku každej kapitoly, a aj to slúži autorovi iba ako odrazový mostík k opisu diplomaticko-politického diania. Viac by preto pre túto publikáciu zodpovedal skôr názov: *Zahraničná a vnútorná politika Rakúsko-Uhorska počas prvej svetovej vojny*.

Autor rozčlenil dielo na päť kapitol, ktoré obsahujú poväčšine dve podkapitoly ohľadne zahraničného a vnútropolitického vývoja v chronologickom slede. Len prvá kapitola sa z tohto rámca vymyká, pretože v nej autor synteticky podal za

roky 1914 – 1918 vývoj veľmocenských predstáv, plánov a vojnových cieľov Rakúsko-Uhorska. Dve kapitoly však aj tu rozdeľujú vojnové obdobie na dve etapy; jednak na obdobie expanzie, ktoré trvalo od júla 1914 do decembra 1916, a na obdobie plánovaného rozširovania s udržaním, ak nie bojom o prežitie, za obdobie od januára 1917 do októbra 1918. Hlavné expanzívne ciele Rakúsko-Uhorska v začiatkoch vojny predstavovali predovšetkým obsadenie Srbska, Čiernej Hory a Albánska. Srbsko ako také nemalo byť úplne vymazané z mapy, ale značne zmenšené. Albánsko chceli predstavitelia Viedne rozdeliť na tri časti, ktoré mali pripadnúť ako vojnová korisť Rakúsko-Uhorsku, Bulharsku a Grécku (samozrejme, za prísľub účasti vo vojne na strane Trojspolku). Na východnom fronte bolo cieľom monarchie podržanie Haliče, obsadenie Ruského Poľska (Kongresovky) a územné zisky na Ukrajine s cieľom získať prístup k Čiernemu moru. Plánoval sa tiež vznik „nezávislej“ Ukrajiny. Ruské Poľsko sa malo natrvalo pripojiť k Predlitavsku, pričom kvôli zvýšeniu slovanského obyvateľstva plánovali vo Viedni zaviesť trializmus. Pre maďarskú stranu v Zalitavsku bola ako kompenzácia určená Bosna a Hercegovina, ktoré sa mali natrvalo začleniť do Uhorska. Expanzívna politika sa prejavovala aj na diplomatickom poli, kde bolo hlavným cieľom získať spojencov. Z Talianska, Bulharska, Rumunska a Grécka sa nakoniec podarilo na stranu Trojspolku získať iba Bulharsko. Po víťazstve nad Rumunskom koncom roka 1916 vo Viedni plánovali spojiť južné rumunské oblasti so zvyškom Srbska a vytvoriť tak „nezávislé“ Novosrbsko. Zo zvyšných rumunských území mal vzniknúť „nárazníkový“ štát pod priamym vplyvom Rakúsko-Uhorska. Koncom vojny bola za hlavný cieľ určená porážka Talianska a podržanie jadranského pobrežia. V dôsledku hrozby rozpadu rakúsko-uhorského súštátia v závere konfliktu mali politickí predstavitelia vo Viedni snahu

pretransformovať predlitavskú časť na zväzok národných štátov, v zalitavskej časti mali zas uhorské „národnosti“ získať istý druh samostatnosti, prípadne autonómiu v rámci Uhorska.

Druhá až piata kapitola v chronologickom slede od začiatku do konca vojny podávajú prehľad politicko-diplomatického vývoja v súvislosti s vývojom na frontoch od júla 1914 do novembra 1918. Autor sa tiež pristavuje pri sarajevskom atentáte, ktorý poslužil ako hlavný motív k rozpútaniu vojnového konfliktu. Pravý motív, ktorý viedol predstaviteľov rakúsko-uhorskej monarchie k rozpútaniu vojny, bol však podmienený upadajúcou mocou dualistického súštátia. Rozhodným činom sa mala pred svetom demonštrovať zahraničná prestíž a vnútorná pevnosť monarchie. Získanie rešpektu za hranicami a razantné potlačenie odstredivých síl vnútri štátu podmienilo rakúsko-uhorských politikov k vyhláseniu vojny Srbsku, na čo poslužil práve sarajevský atentát. Mierové snahy Veľkej Británie a Spojených štátov, ktoré navrhovali vyriešiť vzniknutú situáciu formou medzinárodnej konferencie, nakoniec nemali úspech. Vypukla vojna, čo obyvateľom rakúsko-uhorskej monarchie prinieslo stratu ústavných a občianskych práv, ekonomickú závislosť od Nemeckej ríše a pre slovanskú časť citeľnú germanizáciu verejného života. Významným rokom pre monarchiu bol rok 1916, ktorým autor ukončuje obsahlu druhej kapitoly. V októbri 1916 bol napríklad atentátnikom zastrelený predseda rakúskej vlády Karl Stürgkh, v novembri zomrel cisár František Jozef I. a po nástupe nového cisára Karola I. bol v štátnych záležitostiach minimalizovaný vplyv politikov z „vojnovovej strany“. V decembri 1916 dokonca ponúkli Ústredné mocnosti štátom Dohody mier, no ten bol pragmaticky z ich strany odmietnutý.

Veľmi negatívne prijala svetová verejnosť fakt, že Rakúsko-Uhorsko sa postavilo kladne k neobmedzenej ponorkovej

vojne, ktorej začiatok ohlásili vedúce štáty Trojspolku na polnoc z 31. januára na 1. februára 1917; touto udalosťou začína autor druhú kapitolu. Strach z revolúcie po vzore Ruska nakoniec prinútil štátnikov Rakúsko-Uhorska hľadať rôzne cesty, aby bol čo najskôr uzavretý mier, pretože hrozil štátny kolaps. Vo Viedni sa rozhodovali, či zotrvať v pevnom zväzku s Nemeckom alebo opustiť spojenectvo a pristúpiť na separátny mier. Nakoniec pristúpili na „zmiešanú“ tretiu možnosť – zotrvať s Nemeckom, no ak sa to bude dať, hľadať cesty k uzavretiu mieru. Po prepuknutí Sixtovej aféry došlo nakoniec k tesnému pripútaniu k Nemecku. Tento stav donútil v máji 1918 spojenecké mocnosti k tomu, aby začali podporovať početné národy Habsburskej monarchie v boji za ich národné práva, čo malo naštrbiť spojenectvo Nemecka a Rakúsko-Uhorska, a tak spôsobiť medzinárodnú izoláciu Nemecka. V Habsburskej monarchii to začalo vriieť; rozpad sa začal manifestom cisára Karola o demokratizácii pomerov v Predlitavsku, čo de facto znamenalo koniec stavu po vyrovnaní z roku 1867. Maďarskí vojaci následne začali po 17. októbri 1918 húfne opúšťať svoje pozície na talianskom fronte. Vyhlásenia vzniku nových národných štátov na troskách monarchie koncom októbra 1918 predznamovali definitívny zánik Rakúsko-Uhorska. Cisár Karol abdikoval 11. a 13. novembra 1918 v rakúskej a potom v uhorskej časti monarchie.

Publikácia je doplnená o obrazovú prílohu hlavných politických predstaviteľov ministerskej rady pre spoločné záležitosti Rakúsko-Uhorska, no nechýbajú ani predstavitelia habsburského rodu. Záverečnú časť vyplňa zoznam prameňov a literatúry, ako aj abecedný zoznam mien rôznych politických a vojenských predstaviteľov, o ktorých sa v diele hovorilo. Trochu rušivo pôsobí časté používanie historického prezenta pri rokovaniach ministerskej rady, aj keď je jasné (no nie je označené), že ide o citácie prameňov. Zaujímavé je tiež

zduplikovanie textu; obsah strán 58 – 60 je úplne totožný so stranami 241–244. No i napriek malým nedostatkom toto dielo zaiste zaujme všetkých, ktorí si chcú rozšíriť svoje poznatky o Rakúsko-Uhorsku v posledných rokoch jeho existencie, o jeho medzinárodnom postavení a vnútropolitickú situáciu za roky 1914 – 1918.

J. Kallo

WESTWELL, Ian. I. SVETOVÁ VOJNA : STRUČNÝ, ALE SMERODAJNÝ VÝKLAD PRIEBEHU „VELKEJ VOJNY“ S ANALÝZOU ROZHODUJÚCICH UDALOSTÍ A VÝZNAMNÝCH BITIEK. Prel. Marek Meško. Bratislava : Fortuna Libri, 2009, 256 s. 978-80-89379-16-3.

V roku 2008, deväťdesiat rokov po skončení prvej svetovej vojny, vydalo londýnske vydavateľstvo Lorenz Books knihu mladého autora Iana Westwella, ktorý na 250 stranách pútavo a výstižne opísal dianie na bojiskách, bojovú techniku a významných aktérov „Veľkej vojny“. Cieľom autora bolo priblížiť prvú svetovú vojnu na základe početných dobových fotografií, grafických máp a portrétov dôležitých vojenských, ako aj politických osobností, z daného obdobia. Koncom roka 2009 vyšlo toto dielo i v slovenskom jazyku.

Autor rozčlenil publikáciu na sedem kapitol, pričom prvá a posledná kapitola tvoria len akýsi širší úvod a širší záver o príčinách a následkoch vojnového konfliktu. Členenie je tiež doplnené o dvojstranu chronologického prehľadu významných bitiek a udalostí hneď v samom začiatku publikácie. Hlavnú časť knihy obsiahnutú na 220 stranách rozdelil autor podľa jednotlivých rokov vojny na päť obsiahlych kapitol. Pomyselnú os tak tvoria roky 1914 – 1918. Každú kapitolu uvádza veľká jednostranná mapa Európy, na ktorej sú graficky označené hlavné smery útokov bojujúcich strán v danom roku, posuny frontov a vojenskopolitická

príslušnosť jednotlivých štátov, buď na strane Trojspolku alebo Dohody. Kapitoly sú popri hlavnom texte doplnené o výrezové mapy z jednotlivých bojísk, tabuľkami obsahujúcimi dátumy, miesta a výsledky daných bitiek, no taktiež i medailónikmi, ktoré približujú podrobnejšie nejakú udalosť alebo významnú osobnosť. Nachádzajú sa tu tiež technické tabuľky s parametrami rôznych ručných strelných zbraní, ťažkej delostreleckej i obrnenej techniky, lietadiel a vojenských plavidiel.

V samom úvode publikácie autor v stručnosti opisuje geopolitické a ekonomické očakávania veľmocí, ktoré im vojna mala priniesť. Zamýšľa sa tiež nad výsledkami, ktoré po vojne poznačili viac-menej celý svet, no predovšetkým Európu a jej neskorší vývoj, čo malo za následok vypuknutie druhej svetovej vojny.

Prvá kapitola je venovaná udalosti, ktorá poslúžila Rakúsko-Uhorsku ako vhodná zámienka na vyhlásenie vojny Srbsku – sarajevský atentát z 28. júna 1914, čo v konečnom dôsledku eskalovalo do vojenského konfliktu celoeurópskych a neskôr aj celosvetových rozmerov. Autor tiež v krátkosti približuje zaslanie ultimáta Srbsku a následnú „reťazovú reakciu“ ohľadne vyhlásenia vojny štátom Dohody štátom Trojspolku a naopak. V závere kapitoly je pojednanie o vojnových plánoch a smeroch hlavných útokov oboch zúčastnených zoskupení konfliktu.

Druhá až šiesta kapitola približujú jednotlivé roky prvej svetovej vojny. Štruktúra týchto kapitol je skoro identická; autor vždy v podkapitolách najprv opisuje západný front, potom východný front a nakoniec v priebehu rokov i dianie na „vedľajších“ bojiskách vojny, ako napríklad boje v Srbsku a na Balkáne, v Taliansku, v Rumunsku, či bojové strety na moriach alebo v koloniálnych dŕžavách. Nechýbajú ani boje v Palestíne, na Kaukaze, v Mezopotámii, Perzii a Afrike. Všetky tieto kapitoly sú zároveň nerovnomerne doplnené o rozširujúce technicko-vojenské podkapitoly, ktoré obohacujú poznanie čitateľa vo veci zákopovej vojny

a života v zákopoch, vojenských pevnosti, konvenčných, ako aj inovatívnych zbraní, lietadiel, tankov a bojových plavidiel. Z nebojových aspektov vojny autor približuje význam zásobovania, maskovania, spojovacej techniky a úlohu civilistov v zázemí. Značné miesto je tiež venované ruskej revolúcii a vstupu USA do vojny na strane Dohody, ako aj vzbure nemeckých námorníkov v Kieli, v dôsledku ktorej vypukli sociálne nepokoje v celom Nemecku, čo si vyžiadalo uzavretie prímeria ešte predtým, ako dohodové armády vôbec prekročili hranice Nemecka.

Posledná, siedma kapitola uzatvára vojnové roky a sústreďuje sa na následky, ktoré vojna ako taká spôsobila. Autor sa veľkou mierou sústredil len na západný front a uzavretie prímeria s Nemeckom dňa 11. novembra 1918, ostatné štáty vôbec nespomínajúc. Nachádza sa tu tiež pojednanie o mierových zmluvách z Versailles, ako aj vzniku a pôsobnosti Spoločnosti národov – organizácie, ktorá nakoniec nezabránila vypuknutiu druhej svetovej vojny. Na posledných stranách autor sumarizuje celkové straty na životoch v hrubých rysoch, zamýšľa sa nad zbytočnosťou vojny, čo dokazuje na príkladoch nosných myšlienok literárneho a filmového spracovania témy, no taktiež neopomína, že prvá svetová vojna mala byť vojnou, ktorá mala skončiť so všetkými vojnami.

Prvá svetová vojna od Iana Westwella je mimoriadne pútavá a prístupnou formou spracovaná publikácia zaoberajúca sa vojenskými a politickými udalosťami rokov 1914 – 1918. Je príznačné, že britský autor sa predovšetkým zameriava na západný front, čím je publikácia značne „prozápadne“ ladená. Početné mapy a dobové fotografie robia dielo prítlačlivé, no i tu je cítiť prevahu anglosaskej matérie pri výbere fotodokumentácie. I tak má však dielo ohľadne prvej svetovej vojny prípadným záujemcom v mnohom čo povedať.

J. Kallo

PATENAUDE, Bertrand M. *TROCKIJ. PÁD REVOLUCIONÁŘE*. Praha – Litomyšl : Paseka, 211, 350 s. ISBN 978-80-7432-129-0.

Doteraz najpodrobnejšia Trockého biografia vyšla v roku 2009 z pera Roberta Servicea pod názvom *Trotsky: A Biography*. Londýn : Belknap Press of Harvard University Press, 2009, 648 strán a teraz nový, rozsahom zhruba o polovicu stručnejší životopis, s akcentom na Trockého život v emigrácii, sa dostáva k čitateľom z nášho prostredia aj v češtine zásluhou vydavateľstva Paseka.

Ako uvádza vydavateľská poznámka na záložke publikácie, ktorá vlastne mapuje len záverečné roky Trockého pohnutého života, je táto „*srhujúci kniha, založená na dôkladnom studiu pramenů, je první monografií o Trockém na českém knižním trhu*“. Je to skutočne zaujímavý fakt, ako osoba Leva Davidoviča Bronštejna-Trockého (1879 – 1940), tohto ukrajinského vzdelanca židovského pôvodu, profesionálneho revolucionára, hlbavého teoretika, brilantného rečníka, bolševika a účastníka neblahých zmien v Rusku v druhej a tretej dekáde minulého storočia priťahovala a ešte aj dnes sústavne priťahuje najmä ľavicovo zameraných intelektuálov na Západe, a tí majú preňho stále aj značné sympatie. Akosi zabúdajú, že na počiatkoch nedemokratických postupov (napríklad likvidácia tých soviетov, kde bolševici boli v menšine) sa podieľal aj Trockij. Aj v jeho prípade sa ukázalo, že pomáhal roztáčať súkolesie, ktoré napokon „zomlelo“ aj jeho. Asi sa veľmi nemýlim, ak túto fascináciu Trockým odôvodňujem najmä tým, že sa postavil proti Stalinovi a že najmä jeho tragický koniec v Mexiku vzbudzuje aj istý súcit. Inak však Trockij bol z rovnakého druhu ľudí, ako boli práve aj Stalin, Dzeržinskij a ďalší bolševickí predstavitelia a je naivné sa domnievať, že keby bol zostal pri moci a zachoval si miesto v najužšej špičke sovietskeho vedenia, boli by mali udalosti v Rusku demokratickejšie alebo humánnejšie priebeh.

Spočiatku však Trockij patril k najostrejším kritikom Lenina a bolševizmus prevzal až potom, čo si uvedomil, že Leninom vytvorený stranický aparát predstavuje jediný nástroj, ktorý dokáže uskutočniť socialistickú revolúciu v Rusku. A v tom sa nemýlil (s. 50). Podľa marxistického učenia sa proletárska revolúcia uskutoční najprv v rozvinutých krajinách. Rusko však bolo zaostalým, prevažne agrárnym štátom, ale Trockij sa domnieval, že ruský proletariát dokáže urobiť obe revolúcie – buržoázu i socialistickú – takmer súčasne. Bola to Trockého teória tzv. „permanentnej revolúcie“. Ale inak sa Trockij domnieval, že socialistická revolúcia v Rusku, ako v zaostalej krajine, nemá nádej na úspech a jej zdarné zavŕšenie sa môže podariť len vtedy, ak sa rozšíri aj do priemyslovo vyspelých kapitalistických krajín.

Z kníh o Trockom slovenského čitateľa zaujmú predovšetkým tie kapitoly, ktoré sa týkajú česko-slovenského zahraničného vojaka v Rusku najmä v rokoch 1917 – 1920, ale aj ďalšie čiastkové problémy, napríklad mechanizmus rozpútavania prenasledovania „zradcov“ v komunistickej strane a s tým spojená príprava nezákonných procesov, postoj Trockého k sovietsko-nemeckej zmluve o neútočení z augusta 1939, alebo aj jeho súkromná aféra s exotickou kráskou a maliarkou Fridou Kahlo v jeho mexickom exile. Autor pripomína aj málo známy fakt, že Trockij, hoci sa v Československu nezabudlo na jeho falošný postoj k légiám, ani na jeho rozkaz, aby bol každý ozbrojený Čech alebo Slovák, ktorý nevstúpi do Červených gárd, na mieste zastrelený, čo sa neraz aj stalo, usiloval sa o azyl aj v tomto štáte. V čase, keď už žil po tom, ako ho Stalin prinútil opustiť sovietske Rusko, v exile v Turecku, žiadal aj Československo o povolenie na vstup, ale Praha mu ho odmietla – podobne ako mnohé ďalšie krajiny: Nemecko, Rakúsko, Nórsko, Holandsko, Veľká Británia atď. – dať (s. 12). Ako sa dalo čakať, Patenaude má len nepresné a veľmi

skreslené informácie o tom, že prvé výstrely proti bolševikom zazneli „z nečakanej strany“ – z légie 35 000 československých vojakov, bývalých habsburských vojnových zajatcov, ktorí skončili uväznení v Rusku: „*Těžce vyzbrojení Čechoslováci se pokoušeli dostat z Ruska přes Sibiř; táhli se podél nekonečné dlouhé transsibiřské magistrály, kde narazili na jednotky Rudé armády a začali svrhávat místní sovětské vlády*“ (s. 26). Autor zdôrazňuje, že aj keď Trockij nemal žiadne armádne skúsenosti, jeho energický zásah a viaceré opatrenia (napríklad aj zavedenie inštitúcie politických komisárov po boku veliteľa) zastavili šírenie moci bielych vojsk a dobytie Kazane 10. septembra a Simbirsku 12. septembra 1918 znamenalo začínajúci obrat v ruskej občianskej vojne. Bol to naozaj rozhodujúci zvrät a Trockij dokázal koordinovať vojenské sily na viacerých frontoch súčasne. A tak bolševici, ktorí ruským robotníkom a roľníkom sľubovali mier a pôdu v čase podľa nich imperialistickej vojny proti Nemecku a Rakúsko-Uhorsku, viedli tie isté masy ruského ľudu väčšinou nútené opäť do vojny, tentoraz v záujme proletárskej revolúcie, ale hlavne v záujme upevnenia moci bolševikov. Trockij preto používal aj drastické metódy najmä pri potieraní „zbabelosti“. Len pri Kazani dal popraviť dvadsať vojakov, vrátane veliteľa aj politruka, jednotky Červených gárd za dezerciu. Bol zástancom trestu smrti a vyhlasoval, že na hnisavú ranu je potrebné žeravé železo. Vojakov nemožno posielat bojovať na život a smrť, ak vedenie armády nemá v zálohe trest smrti pre tých, ktorí sa prejavia ako zbabelci, tvrdil Trockij.

Autor sa domnieva, že už v marci 1939, keď nemecké vojská vpochodovali do Prahy, si Trockij bol istý, že sa pracuje na nejakej sovietsko-nemeckej dohode. Trockij vlastne už niekoľko rokov prorokoval, že Stalin uzatvorí s Hitlerom spojenectvo (s. 212), ale súčasne tvrdil, že nakoniec medzi nimi dôjde napriek tejto dohode k vojne.

V závere autor pripomína Trockého osobnú tragédiu – nemohol sa celkom dištancovať ani od Stalinovho Sovietskeho zväzu, lebo tým by bol poprel nielen Októbrovú revolúciu z roku 1917, ale aj svoje celoživotné dielo a presvedčenie. Veľmi svojrázne však už v roku 1937 tvrdil, že rodisko socializmu splodí „*skutočne demokratický režim a stane sa najväčším sprostredkovateľom mieru a spoločenského zrovnoprávnenia ľudstva*“. Aj keď sa nad jeho hlavou už hromadili mračná, stále zdôrazňoval svoju neochvejnú vieru v marxizmus a hovoril o žiarivej budúcnosti sovietskeho ľudu. „*Optimismus bylo vlastně to jediné, co mu zbývalo.*“

F. Vrábek

HUDSKÝ, Jaroslav. *KLÁŠTERNÍ HRADISKO 1914 – 1918.* Olomouc : Signum Belli 1914, 2012, 131 s.

Občianske združenie Signum Belli 1914 združuje profesionálnych a amatérskych bádateľov histórie prvej svetovej vojny. Jaroslav Hudský, jeden z členov združenia, povolaním pedagóg, sa už niekoľko rokov ako amatérsky bádateľ venuje výskumu vojenských útvarov a zariadení z rokov 1914 – 1918 v meste Olomouc. Výsledkom jeho systematickej práce je aj publikácia *Kláštrení hradisko 1914 – 1918*, s podtitulom: *Stríčky z historie c. a k. vojenské nemocnice, jejich poboček a ostatních nemocnic a lazaretů v Olomouci během Velké války.*

Autor publikácie v úvodnej kapitole sumarizuje stručné dejiny vojenskej nemocnice v Olomouci od jej vzniku po dnešok. Vojenská nemocnica v Olomouci, Armády Českej republiky, je najstaršou vojenskou nemocnicou na území Českej republiky. Jej história siaha až do roku 1785, keď bola vojenská nemocnica zriadená, čo súvisí s posilňovaním pevnosti Olomouc. Od januára 1802 sa nemocnica premiestnila do rozsiahleho barokového areálu na Kláštrení Hradisko, kde sídli dodnes.

Nosná časť publikácie sa venuje vojenským nemocničným objektom na území mesta Olomouc v čase prvej svetovej vojny. Pred vypuknutím vojny sa na území Rakúsko-Uhorska nachádzalo 27 posádkových nemocníc. Olomoucká posádková nemocnica v rámci systematizácie rakúsko-uhorskej armády niesla číslo 6. Mobilizácia v lete 1914, mimo iné, zvýšila kapacity tejto nemocnice. Práve v prvých rokoch vojny nemocnica zažívala najväčší nápor ranených, najmä z frontu v Haliči.

V meste Olomouc okrem posádkovej nemocnice existovali aj ďalšie vojenské nemocničné zariadenia. Časť z nich vznikla už pred vojnou, zriadenie zvyšných si vyžiadali straty na frontoch a s tým súvisiaci veľký počet ranených. V meste Olomouc už pred vojnou v roku 1910 bola zriadená Zemebranecká nemocnica (vlastibranecká). Mobilizačným rozkazom bola zriadená Záložná nemocnica č. 1. V máji 1915 pribudla Záložná nemocnica č. 2. Ešte v roku 1914 boli zriadené: Epidemická záložná nemocnica, Núdzová nemocnica v Reinerových kasárňach, Núdzová nemocnica v budove Nemeckého gymnázia, Núdzová nemocnica Červeného kríža – „Salesiánum“, Núdzová nemocnica v delostreleckých kasárňach na Šibeníku a Núdzová nemocnica na Tabulovém Vrchu. Ako špecializované zariadenie bolo zriadené Vojenské zubné ambulatórium. V čase najväčšieho náporu ranených vznikli v meste ešte menšie núdzové nemocnice, o ktorých však v súčasnej dobe máme len málo informácií. Autor sa im venuje v samostatnej kapitole.

O spomínaných nemocniciach autor prináša informácie o ich činnosti. Analyzuje množstvo pacientov, ktorí prešli nemocničnými zariadeniami a zároveň zostavil štatistiku, koľko mŕtvych pripadalo k množstvu liečených vojakov. Napríklad Posádková nemocnica ošetrila počas vojny 95 045 vojakov, z nich zomrelo len 417 vojakov, čo predstavovalo len 0,44 percenta celkového počtu. Táto vysoká úspešnosť

súvisí s polohou zariadenia, ako posádkovej nemocnice v zázemí. Kto prežil transport z frontu do tohto zariadenia, zväčša sa dožil konca vojny.

Posledná kapitola publikácie je venovaná vojenskému cintorínu Olomouc – Černovír. Cintorín vznikol ešte pred prvou svetovou vojnou, ale väčšina obetí na ňom bola pochovaná v čase prvej svetovej vojny. Konkrétne najmä vojaci, ktorí podľahli zraneniam a chorobám v nemocničných zariadeniach na území mesta Olomouc.

Vhodným doplnkom publikácie sú výpisky z dobovej tlače. Autor pri každej z opisovaných nemocníc prináša zmienky o konkrétnom zariadení publikované v dobovej tlači. Nechýba menný a miestny register. Súčasťou publikácie sú aj cenné prílohy, ako napríklad zoznam poľných útvarov zostavených zdravotníckym oddelením Posádkovej nemocnice č. 6 na začiatku vojny a pod. Za zmienku stoja aj časti spomienok MUDr. Karla Elbogena a MUDr. Maxmiliána Munka, ktorí počas vojny nemocnicu viedli. Publikácia obsahuje tiež bohatú obrazovú prílohu, ktorá je výsledkom autorovej dlhodobej zberateľskej činnosti.

M. Drobňák

SYRNÝ, Marek – UHRIN, Marian (ed.) *SITUAČNÉ HLÁSENIA OKRESNÝCH NÁČELNÍKOV (SEPTEMBER 1944 – FEBRUÁR 1945)*. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2012, 201 s. ISBN 978-80-89514-09-0.

Historici sa dozaista zhodnú, že edované dokumenty majú na rozdiel od monografií či zborníkov omnoho väčšiu životnosť, pretože sú aktuálne i dlhé roky po ich vydaní. Na doteraz publikované edície k obdobiu medzi vypuknutím Povstania a zánikom prvej Slovenskej republiky nadväzuje novinka pracovníkov Múzea SNP Mareka Syrného a Mariana Uhrina *Situačné hlásenia okresných náčelníkov (september 1944 – február 1945)*. Dielo tematicko-chronologicky voľ-

ne rozširuje pramene rovnakého druhu pokrývajúce obdobie január – august 1944, ktoré svojho času vydal Martin Lacko.

Zostavovatelia pristúpili k prameňom mimoriadne zodpovedne, čoho svedectvom je najmä bohatý poznámkový aparát, lemujúci celú zbierku dokumentov. V jednotlivých poznámkach čitateľovi bližšie objasňujú termíny, fakty a udalosti spomínané v hláseniach. K svojim vysvetľujúcim vstupom uvádzajú dostupnú literatúru i odkazy na archívy, kde sa o danom probléme možno dozvedieť viac. Celkom iste to nebola ľahká úloha – okresní náčelníci podávali nadriadeným orgánom informácie v rámci ich vtedajšieho poznania, zjednodušene a najčastejšie bez konkretizácie osôb alebo vojenských jednotiek, o ktorých sa zmieňovali. Zatiaľ čo pri identifikácii pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy (respektíve poľných jednotiek HG) a Domobrany sa zostavovatelia mohli oprieť o relatívne spoľahlivé poznatky o presnom poli pôsobnosti domácich ozbrojených síl, pri partizánskych skupinách museli mnohokrát postupovať viac-menej intuitívne. Zvolený prístup „zasadenia udalostí, opisovaných v dokumentoch, do širších či súvisiacich dobových kontextov“ sprehľadňuje dielo aj laikom a dopomáha ďalším kolegom z odboru pri spracúvaní regionálnych tém.

Z hľadiska regiónov hlásenia zachytávajú predovšetkým situáciu na západnom Slovensku, stred a východ je zastúpený torzovitejšie. Ako M. Syrný a M. Uhrin upozorňujú v úvode, napriek zaužívanému názvu, nejde úplne o produkt okresných náčelníkov. Správy z okresov totiž skracovali a sumarizovali pracovníci Ústredne štátnej bezpečnosti, ktorej podriadení reprezentanti štátnej správy v zmysle nariadenia ministra vnútra z 27. februára 1940 zasielali periodické mesačné hlásenia o vývoji v meste, respektíve obci a okolí. Tie obsahovali informácie o všeobecnej politickej situácii, stave a činnosti ľudáckych a karpatskonemeckých organizácií, aktivitách komunistov, národ-

nostných, náboženských, hospodárskych či sociálnych pomeroch a židovskej otázke. Skrátené verzie sa dostávali na stôl prezidenta republiky, predsedu vlády, ministra vnútra, národnej obrany a hospodárstva, generálneho tajomníka Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, predsedu Najvyššieho úradu pre zásobovanie, nemeckého policajného ataše a po vypuknutí Povstania šéfa Einsatzgruppe H na Slovensku. Edícia je okrem hlásení okresných náčelníkov doplnená aj o hlásenia Štátneho policajného úradu v Žiline a Policajného riaditeľstva v Prešove. Pre úplnosť treba snáď už len spomenúť, že od novembra 1944 sa frekvencia podávaných hlásení pod vplyvom dynamickosti vývoja zvýšila na dve mesačne. V publikácii sú zaradené všetky, ktoré sa zostavovateľom podarilo pri výskume objaviť.

A. Hruboň

REJTHAR, Stanislav. *DOBŘÍ VOJÁCI PADLI... ZE VZPOMÍNEK VÁLEČNÉHO PILOTA*. Praha : Nakladatelství & vydavatelství VOLVOXGLOBATOR, 2011, 304 s., ISBN 978-80-7207-827-1.

Memoárová literatúra čs. zahraničných letcov zažila po roku 1989 veľký rozmach, napriek tomu záujem o ňu neklesá ani v posledných rokoch, čoho dôkazom je aj 3. vydanie tejto knihy, ktorá vyšla pri 100. výročí narodenia autora. Jeho osobnosť sa dá zhrnúť do troch slov: vlastenec, kresťan, nestraník. Stanislav Rejthar, vojnový pilot, príslušník 313. čs. stíhacej perute Kráľovského letectva – Royal Air Force (RAF) vo Veľkej Británii, sa zúčastnil aj SNP so 128. čs. stíhacou peruťou v ZSSR pod velením škpt. Františka Fajtla. Po roku 1948 bol degradovaný, prepustený z armády a vyhodený z bytu. Uplatnil sa ako žeriavnik a neskôr projektant. Jeho spomienky pripomínajú nielen vojnové útrapy a víťazstvá nad nacistami, ale aj doživotnú perzekúciu po uchopení moci komunistami.

Kniha *Dobří vojáci padli...* svojím názvom naráža na cynickú neokrôchanosť úradníka („*To ste neboli dobrý vojak, keď ste sa z vojny vrátili. Dobří vojáci padli.*“), uvádza veľmi pútavým a bezprostredným spôsobom jeho spomienky, názory a postoje. Obsahuje tiež myšlienku, ktorú odovzdal svojmu priateľovi počas vojnových útrap: „*Som vojak, k tomu som sa už v mladosti sám rozhodol. A ako vojak som vlasti ponúkol svoj život a vlasť mala právo odňať mi všetko – zdravie, budúcnosť i šťastie. Teraz mi zostala iba časť a tú si chcem udržať celú, bez poškrvny, pretože ona je dedičstvom mojich detí.*“

Začiatok diela *Muž a žena v jednej vojne* (miesto úvodu) napísal Stanislav Motl na jeseň 2011. Nasleduje osem častí, ktoré sa začínajú nadpisom *Tisíc pilotov republiky* (Československo). Stanislav Rejthar, výnimočný muž priamej povahy, múdreho prehľadu a pevného charakteru sa narodil 28. októbra 1911 na Morave v dedine Kurošlepy, okres Třebíč. Po maturite na jar 1933 sa dal na dráhu vojaka. Začal pri delostrelcoch, ale učarovala mu obloha. Absolvoval Vojenskú akadémiu v Hraniciach a Letecké učilište v Prostějove. 1. augusta 1937 sa stal poručíkom letectva a nastúpil na službu pri 5. leteckom pluku v Brne. Dielo pokračuje časťou *Odchod za hranice* (Poľsko). Tragický 15. marec 1939 – začiatok nemeckej okupácie – nezlomil jeho ani rad priateľov – letcov. Rozhodol sa odísť do exilu a bojovať až do konečného oslobodenia Československa. Okupácia milovanej vlasti bola začiatkom dlhej cesty boja za slobodu, ktorým splnil svoju vojenskú prísahu. Odišiel cez Poľsko z prístavu Gdyna na švédskej lodi Castelholm do Francúzska. Nasleduje časť *Zastavte paľbu* (Francúzsko), kde spomína na legionára Roberta Robotku. Opisuje činnosť v mestách Cognac, Chartres, Tarbes, Bordeaux od júla 1939 do júna 1940. Rýchly pád Francúzska a kapitulácia zabránili jeho presunu na front a operačné nasadenie. Štvrtú časť predstavuje *Ohnivá*

nebo (Anglicko). Poslednou nádejou sa preto stalo Anglicko, kde v júli 1940 vstúpil do RAF, prešiel výcvikom, niekoľkými kurzami a pôsobil ako inštruktor. 22. septembra 1942 nastúpil k No. 313 Czechoslovak fighter squadron RAF – 313. čs. stíhacej peruti RAF, s ktorou bojoval nad Kanálom i okupovaným Francúzskom. Dňa 2. apríla 1943 pri návrate z operačného letu bol nútený pre nedostatok paliva núdzovo pristáť, pričom v zdemolovanom Spitfire (pľuvači ohňa) utrpel ťažké zranenie chrbtice. Odporúčali mu prechod k pozemnému personálu, on sa však nevzdal, po štvormesačnej rekonvalescencii sa vrátil k svojej Squadrone a pokračoval v ofenzívnych akciách. Nasleduje časť *Veľký presun* (Blízky východ). Začiatkom roka 1944 sa prihlásil do Fajtlovej skupiny 20 letcov pre ZSSR, dúfajúc, že sa tak dostane na územie Československa skôr z východu. Vo februári 1944 opustil ostrovy, cez Egypt, Palestínu do Damašku, Irak a Irán sa dostal do ZSSR. Pokračuje časť *To je biblia* (Sovietsky zväz), kde 3. júna 1944 vznikla v Kubinke 128. čs. stíhacia peruč v ZSSR, ktorá mala dve letky. 1. júna 1944 bola rozšírená na 1. čs. samostatný stíhací pluk v ZSSR s lietadlami Lavočkin La-5 a La-7, v ktorých sa stal NŠ. Napísali telegram maršalovi Stalinovi o pripravenosti na front a do boja, ale márne čakali. Siedma časť má názov *Naša prvá vlajka doma* (SNP). Pluk bol 17. septembra 1944 poslaný na pomoc SNP, ktorého boje boli poznačené nedostatkom materiálu, očakávaná pomoc ČA cez Dukliansky priesmyk neprišla a povstalci boli ponechaní napospas Wehrmachtu. Lietadlá odleteli späť do ZSSR a po potlačení povstania kpt. Rejthar sa s pozemným personálom pluku (ako partizánmi) stiahol do hôr. Operovali v priestore Hornej Lehoty. Richtár mu vydal občiansky preukaz na meno Ondrej Kováčik. Čiernou bodkou v snehu bola pani fárarka s potravinami. Poslal telegram manželke do Anglicka „Lucky not caught“ (mal som šťastie, nedostali ma). Po 4 mesiacoch strávených v horách 15.

februára 1945 prešli cez front pri Brezne. Po pobyte v Tatrách a Košiciach sa na Moravu vlakom vrátil cez Maďarsko v polovici mája 1945. *Dobří vojáci padli...* (*Návrat z vojny*) je poslednou časťou knihy. Ďalej slúžil v armáde, ale komunistický prevrat vo februári 1948 zmaril všetky vyhliadky na dobrú a slobodnú budúcnosť krajiny. Nový režim charakterných hrdinov nepotreboval, zneuctil ich a uvrhol do zabudnutia. Aj pplk. Rejthar bol vyhodенý z armády, vypočúvaný, perzekvovaný, šikanovaný, ale udržal si rovnú chrbticu, nikdy sa nepodvolil, zostal vzpriamený so vztýčenou hlavou, verný svojim zásadám a presvedčeniu. Prevratu v novembri 1989 sa, žiaľ, nedočkal. Pilot, ktorý nalietal vyše 1 500 hodín, dôstojník, ktorý prispel ku konečnému vojnovému víťazstvu, odišiel od nás 20. novembra 1977. Republika stratila veľkého vlastenca, jedného zo svojich verných synov a výnimočnú osobnosť. Stanislav Rejthar bol a je jedným z hrdinov, ktorým patrí úcta a nesmú ostať zabudnutí. Pre našu spoločnosť je inšpiráciou a príkladom hodným nasledovania. Aj po rokoch zostáva vzorom a inšpiráciou nielen pre čitateľov vojenských letcov.

Doslov vyjadril Vladimír Beránek v Brne v decembri 1977. Edičné poznámky 1999/2002 napísala manželka Vlasta Rejtharová a dcéra Olga Bezděková-Rejtharová. Medailón Stanislava Rejthara obsahuje dni, mesiace a roky jeho činnosti. Bibliografia uvádza knižné publikácie, články, state a zborníkové štúdie. Kniha končí menným registrom. V strede knihy je vložených 20 listov fotografií na kriedovom papieri.

Napriek významu diela sa vyskytuje rad nepresností, napr. na s. 160, že myšlienka povstania vznikla v Londýne, s. 162 – mjr. Cyril Kuchta bol npor., s. 183 a 185 je uvedená Latigolská hole i Litigolská hole, namiesto Latiborská hoľa, s. 183 – so Švermom nemohol spať pod borovicou, keď tam rastú smreký a kosodrevina. Naproti tomu kladom je, že za anglickými výrazmi v zátvorkách sú často uvedené české ekvivalenty.

L. Jančo

KUCHAŘ, Jiří. *HITLEROVA SBÍRKA V ČECHÁCH I. SOCHY, BUSTY, DROBNÉ PLASTIKY*. Praha : Eminent, 2009, 271 s., ISBN 978-80-7281-386-5. 2. *Obrazy, dary, psací stůl*. Praha : Eminent, 2012, 323 s. ISBN 978-80-7281-433-6.

Absolvent stavebnej fakulty, ktorý už tri desaťročia pôsobí ako uznávaný nezávislý publicista a spisovateľ sa venuje predovšetkým dejinám umenia, architektúry, sochárskym i maliarskym výtvarom. Z tejto oblasti publikoval viacero monografií a ďalších publikácií, z ktorých niektoré vyšli aj v nemčine a angličtine. Venuje sa aj spirituálnym a ezoterickým témam, psychotronike atď. Jeho kniha *Zjevení Matky Boží v Turzovce* vyšla okrem češtiny aj po slovensky a nemecky. Jeho dvojdielna práca o umeleckých zbierkach vodcu tretej ríše vyšla vo vydavateľstve Eminent, ktoré sa venuje vydávaniu zaujímavých publikácií z obdobia druhej svetovej vojny. Vyšla tu napríklad kniha Nicholasa Goodricka-Clarkeho *Okultní kořeny nacizmu, Ozvěny lidické noci* od známeho českého autora literatúry faktu Stanislava Motla alebo aj *Lída Baarová & Joseph Goebbels* s podtitulom *Prokletá láska české herečky a d'áblova náměstka* od toho istého autora.

Teraz sa vydavateľstvo postaralo o skutočne príťažlivý titul o umeleckej zbierke Hitlera v Čechách, ktorý vyšiel vo voľnej edícii *Stíny Třetí říše* vo dvoch zväzkoch na kvalitnom kriedovom papieri a ako to vyplýva už zo samotného charakteru publikácie, oba zväzky sú bohato ilustrované a doplnené fotografiami historických osobností i umeleckých diel.

Aj keď tu nejde o dielo striktné zamerané na vojenské dejiny, domnievam sa, že si kniha zaslúži pozornosť špecialistov na históriu tretej ríše i druhej svetovej vojny, pretože prináša mnohé zaujímavé informácie a detaily, ktoré môžu mnohé súvislosti vojenských dejín doplniť, alebo uviesť do iného, úplnejšieho svetla. V oboch dieloch sú aj prehľadné medailóny nielen umelcov,

ale aj rôznych vojenských činiteľov, ktoré poskytujú prehľadné informácie o ich živote a vojenskej kariére.

Zaujímavé sú napríklad údaje o Heydrichových vyjadreniach, ako ho vraj trápi, že svet ich označuje ako katanov (II, s. 12), alebo tom, že Hindenburg označoval Hitlera slovami *böhmischer Gefreiter* – mylne sa totiž domnieval, že Hitler pochádza z Braunau-Broumova vo východných Čechách – (I, s. 13), pripravovanom atentáte na Hitlera, ktorý chcel v Prahe spáchať 15. marca 1939 sionista Jicchak Shimkin, pôvodne majiteľ elektrotechnického obchodu v Haife, ktorý do Prahy pricestoval z Budapešti a povedal si, že Hitlera zastaví aj za cenu samovražedného atentátu. Shimkin sa pri Hitlerovom príchode dostal až na Hradčanské námestie, ale atentát sa mu nepodaril, lebo Hitler nešiel v odkrytom automobile a on nevedel, v ktorom vozidle vodca sedí (I, s. 15).

V úvode prvého diela autor vysvetľuje, ako sa vlastne umelecké diela z Hitlerovej zbierky dostali do Čiech. Vodca dal 20. apríla 1945, v deň svojich päťdesiatichšiestich narodenín zabaliť svoj osobný archív ako odkaz budúcim generáciám. Ten mal byť prevezený do alpskej pevnosti v Berchtesgadene lietadlom Junkers 352 dňa 21. apríla. Lietadlo, ktoré pilotoval Friedrichom Grundlfingerom, jedným z najskúsenejších nemeckých pilotov (vozil zásoby obkľúčeným vojskám pri Stalingrade a slúžil aj v Hitlerovej osobnej strážii), však bolo zostrelené v blízkosti bývalých československo-nemeckých hraníc, ale časť nákladu esesáci zachránili a previezli do úkrytu v Protektorate. Hitler údajne nikdy nebol taký skrúšený ako práve 22. apríla, keď sa o katastrofe lietadla dozvedel a s ňou sa dáva do súvislosti aj jeden z posledných záchvatov zúrivosti, ktorý vodcom v ten deň zalomcoval. Hitlerova osobná zbierka, ktorá je niekedy mylne spájaná s jeho archívom, mala pre neho taký význam, že ju spomína aj vo svojom závete. Skladala sa z obrazov, sôch, nábytku a obrovského pokladu zlatých mincí. Autor

podáva prehľad o objavených umeleckých dielach, ktoré sa nachádzali na rôznych miestach, napríklad v kláštore vo Vyššom Brode, na zámku Konopište, zámku Zákupy či v depozitári Národnej galérie v Doksách. Ďalej sa dozvedáme aj o pátraní po ich pôvodných majiteľoch, aby im mohli byť vrátené, a autor informuje aj o prekážkach a negatívnych skúsenostiach s rôznymi českými inštitúciami. Aj keď u viacerých diel Kuchař uvádza aj sumy, za ktoré ich Hitler kúpil, neplatí to ani zd'aleka o všetkých kusoch v jeho zbierke. Napríklad pri svojej len dvadsaťdva hodinovej návšteve Prahy si ako „suvení“ z Pražského hradu zobral cenné tapisérie, ktoré boli zrolované a ukradomky naložené do jeho auta. Pripomínalo to, ako ktosi napísal, „hotelového hosťa, ktorý si tajne kradne uteráky z kúpeľne“ (I, s. 17). Oba zväzky zaujmú okrem bohatej dokumentácie aj mnohými detailmi o funkcii umenia v tretej ríši, vzťahu a funkciách sochárstva, maliarstva a umelcov k politikom tretej ríše, o rôznych umelcoch a ich pomere s vodcom, vzťahu psychológa C. G. Junga a führera, ktorý Hitlera nazval „novodobým európskym medicinmanom“ (I, s. 70-73).

F. Vrábek

ŠMIGEL, M. – KRUŠKO, Š. OPCIJA A PRESÍDLLENIE RUSÍNŮV DO ZSSR (1945 – 1947). Na základe československo-sovietskej dohody z 10. júla 1946. Bratislava : GORALINGA, 2011, 340 s., ISBN 978-80-970042-6-2.

Opcia (právo osôb voliť si medzi občianstvom dvoch alebo viacerých štátov) Rusínov zo severovýchodného Slovenska do Sovietskeho zväzu na základe druhej československo-sovietskej dohody z 10. júla 1946 sa prejavila tragicky: domnelá príslušnosť k ruskému národu mala za následok podľa hnutie sovietskej propagandy a vyst'ahovanie vyše 12 000 osôb na sovietsku socialistickú Ukrajinu.

Proces opcie bol doteraz málo známy. Vyst'ahovaním karpatských Nemcov a presídlením Maďarov pokračoval aj v prípade menších Rusínov a Poliakov, hoci miernejším spôsobom, keď princíp povinnosti vyst'ahovania bol nahradený pojmom „dobrovoľnosti“ presídlenia. Bol to proces výmeny obyvateľstva medzi ČSR a ZSSR na základe bilaterálnych dohôd z rokov 1945 a 1946, ktorým boli Česi a Slováci z bývalej Podkarpatskej Rusi a ukrajinskej Volyne vymenení za Rusínov zo severovýchodného Slovenska (prešovského regiónu – neprávne Prešovsko, Prjaševščina). Kniha sa predovšetkým zameriava na opciu a presídlenie Rusínov zo Slovenska do ZSSR v rokoch 1945 – 1947, podrobne ukazuje prípravu, priebeh a výsledky tohto procesu. V širšom kontexte rozvádza udalosti spojené s odstúpením Podkarpatskej Rusi v prospech ZSSR podľa zmluvy ČSR – ZSSR z 29. júna 1945 a takmer neznámym hnutím severovýchodných okresov Slovenska k sovietskej Ukrajine. Sleduje otázky národnej identity Rusínov a kritickú povojnovú situáciu regiónu a zamýšľa sa nad tým, ako dokázala sovietska propaganda a agitácia získať 12 000 Rusínov na presídlenie do neznámeho Sovietskeho zväzu. Napokon analyzuje dopady procesu na oblasť severovýchodného Slovenska. Je to príbeh o živote slovenských Rusínov po ich presídlení a usadení sa v ZSSR, o krutej sovietskej realite povojnového obdobia, o každodennom strachu, o horkosti sklamaní, o rozčarovaní, ponížení a pocite krivdy, ktoré zažili optanti na sovietskej Ukrajine. Krivdy, ktoré si uvedomili, že sa dobrovoľne prihlásili na presídlenie a že sa dostali do oveľa horších podmienok, než z ktorých prišli. Z vedomia, že propagácia a agitácia boli veľké podvody zakladajúce sa na lži. Ale súčasne je táto kniha aj o vzdore a odvahe vzoprieť sa sovietskemu režimu, napriek zatýkaniam, väzneniam a odvahe i túžbe návratu do pôvodnej vlasti. Autori skúmajú reemigrácie optantov zo ZSSR až

do 90. rokov minulého storočia, ktoré sú príbehmi jednotlivých aj kolektívnych osudov a životných tragédií.

Obsahom knihy je Predslov a v úvode terminologická charakteristika kľúčového pojmu. Vlastné dielo pozostáva z troch častí: *Historické a politické súvislosti opcie v Československu po druhej svetovej vojne* rieši národnostnú otázku v obnovenom Československu (snaha o odstránenie menších), Podkarpatskú Rus (do r. 1918 Podkarpatsko či Uhorská Rus, od 10. 9. 1919 Podkarpatská Rus, 14.3.1939 Vološin vyhlásil Karpatskú Ukrajinu, od 18. 3. 1939 to bola maďarská Kárpátálja (Podkarpatsko), od 29. 6. 1946 po odstúpení ZSSR Zakarpatská oblasť), ako aj ukrajinskú (rusínsku) otázku na Slovensku. Ďalej opčné dohody z 29. júna 1945 a z 10. júla 1946 (jej kontroverznosť), snahy volynských Čechov o návrat do ich pôvodnej vlasti, vrátane situácie haličských Lemkov v Poľsku (poľských Rusínov). Od roku 1886 postupne žilo na Volyni 40 000 Čechov, z nich prišlo do Prahy v roku 1945 s 1. čs. armádnym zborom 3 900 a v roku 1946 sa presunulo do ČSR 33 070 osôb. Naproti tomu v ČSR žilo v 20. rokoch 20. storočia 20 – 30-tisíc emigrantov ruskej, ukrajinskej, bieloruskej, gruzínskej, arménskej... národnosti.

Druhá časť sa volá *Opcia na základe československo-sovietskej dohody z 10. júla 1946: prípravy a realizácia*. Opisuje prípravu a realizáciu opcie do ZSSR a vzájomného presídlenia, jej agitáciu a propagandu, vyostrenie situácie na severovýchodnom Slovensku, niektoré aspekty a celkové výsledky opcie v Československu v rokoch 1945 – 1947. Boli to chýry či realita o násilnom vyst'ahovaní Ukrajincov z ČSR? V roku 1950 sa rávalo, že na východnom Slovensku žije 150 000 Rusínov, avšak ich počet klesol o 45,1 %. Z ČSR bolo do ZSSR presídlených 12 401 osôb, z toho 12 015 (v tabuľke uvedených 11 607 osôb) z východného Slovenska, hlavne z okresov Bardejov, Medzilaborce,

Sabinov, Svidník, Stará Ľubovňa a ďalších šestnástich, a to z 233 obcí. Preprava sa uskutočnila v 37 vlakových súpravách a 1 903 vagónoch. Prítom sú uvedené hodnoty hnutel'ného i nehnuteľného majetku, živého a mŕtveho inventára. Do ČSR sa vrátilo či presídlilo 33 077 volynských Čechov, ktorí boli umiestnení v severných Čechách a na Morave.

Napokon časť III. sa zaoberá *Situáciou československých optantov na ukrajinskej Volyni a ich snahy o návrat na Slovensko (1947 – 1998)*. Vykresľuje sovietsku realitu a sklamanie optantov, z ktorých 8 892 bolo umiestnených v Rovenskej oblasti s hlavným mestom Rovno v 9 rajónoch (okresoch), v 67 obciach a osadách a 3 244 osôb vo Volynskej oblasti (mesto Luck) v 7 okresoch a 27 obciach, 330 rodín bolo umiestnených inde. Ďalej sú uvedené úteky jednotlivcov zaznamenané už cestou do ZSSR, potom z Volyne (v rokoch 1947 – 1952) v marci 1948, od mája 1948 masové úteky celých rodín. Okolo 40 prípadov bolo úspešných,

mnohí boli na hraniciach chytení, vrátení a potrestaní. Prvé oficiálne návraty do ČSR boli až od roku 1952. Masová reemigrácia do ČSSR nastala v rokoch 1963 – 1968, keď sa vrátilo 8035 reoptantov, z ktorých 7 000 sa usídlilo vo Východoslovenskom kraji. A nakoniec nasledovalo presídlenie Rusínov na Slovensko po černobyľskej jadrovej havárii (26. 4. 1986). Nachádzalo sa tu 9 000 osôb českého a 8 000 osôb slovenského pôvodu. V rokoch 1993 – 1998 prišlo do Česka 1 812 občanov. V roku 1992 sa na Slovensko žiadalo 1 300 osôb, z ktorých prišlo v rokoch 1994 – 1998 spolu 1 221 osôb.

Na konci knihy je uvedených 740 poznámok a 13 príloh (zmluvy, protokoly, dohody, ústavný dekrét, vládne nariadenie, inštrukcie, ako aj pramene a použitá literatúra a zhrnutie v anglickom a ruskom jazyku).

Je to vskutku vedecké dielo, ktoré má čo povedať nielen historikom, ale aj širokej laickej verejnosti.

E. Jančo

KRONIKA

ZAČIATOK VÝSKUMU ARCHEOLÓGOV A HISTORIKOV NA BOJISKU PRVEJ SVETOVEJ VOJNY PRI OBCI VÝRAVA

Bojové operácie prvej svetovej vojny prebiehali na území súčasnej Slovenskej republiky od novembra 1914 do mája 1915. Línia frontu prechádzala dnešnými okresmi Bardejov – Svidník – Stropkov – Medzilaborce – Humenné – Snina. V jeseni 1914 bol tento úsek Karpatského frontu iba vedľajším bojiskom, ale od začiatku roku 1915 jeho strategický význam dramaticky stúpol. Ruské velenie v tomto priestore uskutočnilo dve generálne ofenzívy (január/február a marec/apríl 1915), ktorých cieľom bol prienik cez Karpaty do vnútrozemia Rakúsko-Uhorska a jeho vyradenie z vojny. Najmä v poradí druhá z ofenzív, z prelomu marca a apríla 1915 sa radí medzi najvýznamnejšie operácie prvej svetovej vojny. Do európskej vojenskej histórie vstúpili tieto boje ako „Veľkonočná bitka v Karpatoch“ a ruská vojenská historiografia ich označuje za „Tretiu karpatskú bitku“. Ťažisko ruskej ofenzívy sa nachádzalo juhovýchodne od Medzilaboriec, kde bol v priestore obcí Krásny Brod – Čabalovce – Sterkovce – Výrava zasadený najsilnejší úder. Na tomto úseku útočili jednotky ruského Zmiešaného zboru pod velením generálporučika Sergeja Fjodoroviča Dobrotina. Proti nim v obrane stáli jednotky rakúsko-uhorského X. armádneho zboru generála pechoty Huga Meixner von Zweienstamm. Po urputných bojoch sa ruským vojskám dňa 2. apríla 1915 podarilo prelomiť front a preniknúť k obci Valentovce. Kritickú situáciu zvrátilo až nasadenie nemeckých jednotiek Beskiden Korpsu, ktorému velil generál jazdecstva Johannes Georg von der Marwitz. Nemeckí vojaci prešli do protiútok a v súčinnosti s rakúsko-uhorskými jednotkami do 6. apríla 1915 znovu dobyli stratené pozície. Rakúsko-uhorská armáda tak vydržala kľúčovú zaťažkávaciú skúšku a vytvorila podmienky pre sústredenie nemeckých záloh presunutých zo západného frontu, ktoré na začiatku mája 1915 prešli do úspešnej ofenzívy na poľskej strane Karpát pri Gorliciach.

Stopy ťažkých bojov v tomto priestore môžeme pozorovať aj dnes. Nachádza sa tu niekoľko vojnových cintorínov, ale aj ucelené línie zákopov. Práve dobré zachované bojisko sa stalo cieľom záujmu spoločnej Česko-slovenskej archeologicko-historickej výskumnej skupiny. Cieľom niekoľkodňovej práce odborníkov nad obcou Výrava bolo uskutočniť prvý prieskum bojiska a pripraviť podklady na detailnejší a rozsiahlejší výskum, ktorý plánujeme uskutočniť v roku 2013. V západnej Európe je takýto výskum významných bojísk z obdobia prvej svetovej vojny bežný. Po takmer 100 rokoch môžu výskumu frontových udalostí poslúžiť nielen údaje získané z archívov, ktoré sú spracované historikmi, ale aj údaje získané priamo z bojiska, spracované a vyhodnotené profesionálnymi archeológmi.

Prieskumu sa zúčastnili mladí výskumní pracovníci z Klubu vojenskej histórie Beskydy, Katedry histórie FF UPJŠ v Košiciach a Ústav archeológie a muzeológie FF Masarykovej univerzity v Brne. V pracovnej skupine bolo zastúpených niekoľko archeológov, historikov, geológov, geodetov či botanikov.

Výskum sa uskutočnil v dňoch 5. – 8. novembra 2012. V priebehu niekoľkých dní uskutočnila pracovná skupina viacero aktivít. V prvom rade si obhliadla bojisko a porovnala realitu v teréne s dobovými situačnými bojovými schémami a mapami, ktoré sa podarilo

výskumom získať vo viedenskom Kriegsarchive. Nasledovalo zameranie skúšobného polygónu, na ktorom sme vykonali podrobnejší nedeštruktívny prieskum lokality. Pomocou totálnej stanice výskumníci geodeticky zamerali vybraný terénny relikť – teda časť zákopu. Výsledkom je 3D model tohto úseku zákopu. Odobraté boli tiež vzorky pôdy. Tieto putovali na geochemické analýzy, za účelom získania informácií, či sa prítomnosť veľkého množstva vojakov prejavila aj v zložkách pôdy. Zároveň bolo skúmané, ako zloženie pôdy v tejto oblasti ovplyvní zachovanie organických materiálov (napríklad kožených výstrojných súčiastok a pod.). Ďalšou z aktivít bolo zameranie zákopov pomocou GPS prístroja. Vďaka presnému zameraniu zachovanej zákopovej línie bude možné jej prenesenie do súčasných máp a následné porovnanie s dobovými mapami.

V súčasnej dobe prebieha spracovanie získaných údajov a poznatkov. Vzhľadom na to, že ide o jedinečný výskum v rámci Slovenska, ale aj celej strednej Európy, nasledovať bude prezentácia výsledkov na medzinárodných konferenciách a workshopoch. Rozsiahlejší archeologický prieskum v tejto lokalite je plánovaný na rok 2013.

M. Drobňák

AUTORI ČÍSLA

Mgr. Peter SEDLÁČEK, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave,
Gondova 2, 814 99 Bratislava

Zoltán BAGI, PhD., Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Közép és
Koraújkori Magyar Történeti Tanszék Szeged, Hungary

PhDr. Karol SORBY, PhD. ml., Ministerstvo zahraničných vecí SR, Hlboká 2, 833 36
Bratislava/Zu Berlín

Mgr. Alex MASKALÍK, PhD., Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

Mgr. Peter CHORVÁT, PhD., Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

Mgr. Martin DUBÁNEK, Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv,
Sokolská 136, Praha-Karlín 8, Česká republika

PhDr. Stanislav CHYTKA, Malé Tatry 21, 034 05 Ružomberok

Dr. Imrich PURDEK, Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

Mgr. Milena BALCOVÁ, Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

PaedDr. Peter BUČKA, PhD., Lubľanská 11/4, 010 01 Žilina

UPOZORNENIE REDAKCIE

V záujme plynulého priebehu redakčných prác Vás prosíme o dodržiavanie určitých zásad pri písaní rukopisov.

Spôsob odovzdávania rukopisov

*Príspevky do Vojenskej histórie odovzdávajú, resp. posielajte zásadne v textových editoroch Word, v iných len na základe dohovoru. **Poznámky je potrebné vkladať pomocou programu WORD na vkladanie poznámok/odkazov pod čiarou – nie písať ich mechanicky vzadu za textom štúdie.** K štúdiu je potrebné pripojiť resumé v rozsahu cca jednej strany a osobné údaje o autorovi: rodné číslo, adresu trvalého bydliska i pracoviska, číslo účtu, telefonický a emailový kontakt.*

Rozsah príspevkov

Rozsah štúdií, vrátane poznámkového aparátu, by nemal presiahnuť 40 strán. Recenzie môžu byť v rozsahu do 15 strán, anotácie maximálne do 3 strán. Počet strán sa počíta podľa počtu znakov (1 800 znakov na stranu).

Vzhľadom na platnosť STN ISO 690 (01 0197) – Dokumentácia. Bibliografické odkazy. Obsah, forma a štruktúra, apríl 1998, je potrebné pri citáciách rešpektovať jej zásady (sú zjednotené s používaním citácií v iných časopisoch, ktoré sa pridružujú aj medzinárodného citovania). Za správnosť citovania (obsahovú i formálnu) zodpovedá autor príspevku, redakcia nebude do citácií zasahovať. Na ulahčenie citovania uvádzame niektoré vzory:

¹ VÁROŠ, Milan. *Posledný let generála Štefánika*. Bratislava : International, 1994, s. 56. ISBN 80-215-0149-9.

² PEJSKAR, Jožka (ed.). *Poslední pocta : Památník na zemřelé československé exulanty v letech 1948 – 1981*. B. m. : Konfrontace, 1986, sv. 2., s. 118-121. ISBN 3857701203.

(v prameni neuvedené miesto vydania: bez miesta; podobne aj pri neuvedenom vydavateľstve: b. v., roku: b. r.)

³ ŠPIRKO, Dušan – LUPTÁK, Miroslav. Obrana bratislavského predmestia vo francúzsko-rakúskej vojne roku 1809. In *Vojenská história*, 2002, roč. 6, č. 1, s. 9-10. ISSN 1335-3314.

(u cudzojazyčných zdrojov uvádzať v príslušnom jazyku, napr. anglický zdroj: *In Army History*, 2003, vol. 59, no. 1, p. 13-15.)

⁴ DEIGHTON, Leon. *Blitzkrieg : Od Hitlerova nástupu po pád Dunkerque*. Prel. Kárník, Zdeněk. Praha : Argo, 1994, s. 85, 80-85794-08-X.

⁵ PEJSKAR, ref. 2, s. 97.

- v prípade, že v jednej poznámke sú uvedené dva pramene toho istého autora, v ďalších poznámkach uvádzame aj prvé slová názvu prameňa: PEJSKAR, Poslední, ref. 2, s. 93.
- autor nemusí uvádzať mená všetkých pôvodcov citovaného diela (druhého, tretieho) alebo ak má citované dielo viacerých ako troch pôvodcov uvádzame: ŠPIRKO, Dušan et al.
- v prípade viacerých miest vydania, alebo názvov vydavateľstiev píšeme bodkočiarku alebo čiarku: Praha : Naše vojsko; Bratislava : Magnet Press, 1999,
- údaje v bibliografickom popise citovaného prameňa sa uvádzajú v jazyku prameňa až po údaj o rozsahu
- pri odkaze na archívny prameň je potrebné uvádzať skratky: f. (nie fond)
 - šk. (ako škatuľa, nie krabica)
 - č. j. (s medzerou)
 - VHA Bratislava, f.; pozri tiež PEJS, O.: ...
 - Tamže, s. 8. (nie tamtiež)
- najfrekvencovanejšie skratky archívov: SNA Bratislava, VÚA-VHA Praha, VHA Bratislava, NA Praha, AM SNP B. Bystrica,
Číslo poznámok v texte uvádzať indexovo: ⁴ nie: ⁴⁾ ^{4/}

Používanie skratiek a označovanie

Skratkou pre označovanie strán alebo strany je s., ročníky časopisov a čísla zborníkov sa uvádzajú arabskými číslicami. Pokiaľ sú dokumenty v edíciách číslované, je potrebné uvádzať okrem strán aj číslo.

Pri anotáciách a recenziách je potrebné uvádzať ISBN.

Adresa redakcie: Vojenský historický ústav, Krajná 27, 21 04 Bratislava

tel: 02/48 207713

E-mail: redakciavh@gmail.com

Redakčná rada si vyhradzuje právo na základe vyžiadaných odborných posudkov rozhodnúť o uverejnení, prípadne vrátení príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú.

Vojenská história 1/2013

Časopis pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívniectvo

Vydáva Vojenský historický ústav v Bratislave
V spolupráci s Ministerstvom obrany SR

Editor a šéfredaktor: pplk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.

Výkonná redaktorka: Mgr. Mária Stanová

Kontaktná adresa: redakciavh@gmail.com

Grafická úprava: OdPČ

Redakčná rada: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD. (predseda), PhDr. Vojtech Dangl, CSc. (podpredseda), PhDr. Igor Baka, PhD., PhDr. Valerián Bystrický, DrSc., PhDr. František Cséfalvay, CSc., PhDr. Viliam Čičaj, CSc., Mgr. Peter Kralčák, PhDr. Slavomír Michálek, DrSc., plk.gšt. v.v. Dr. Jaroslav Nižňanský, PhD., PhDr. Jan Štaigl, CSc., pplk. v zál. PhDr. Peter Šumichrast, PhD., doc. PhDr. Pavol Valachovič, CSc.

Medzinárodný redakčný kruh: Dr. István Janek, PhD. (Budapest), PhDr. Michal Lukeš, PhD. (Praha), Mgr. Mateusz Gniazdowski, PhD. (Warszawa), Dr. László Szarka, CSc. (Budapest), Ph Dr. Jiří Rajlich (Praha), Dr. Martin Zückert (München)

Vychádza štyrikrát ročne.

Rozširuje Vojenský historický ústav, Krajná 27, 821 04 Bratislava

Fax: + 421/2/48207719

Schválené do tlače dňa: 21. januára 2013

EV 734/08

Nepredajné

ISSN 1335-3314

Tlač: ÚVŠP, OdPČ, Kutuzovova 8, Bratislava

Na obálke: Fotografia zachytáva vojakov pri odbere stravy v poľných podmienkach počas cvičenia čs. brannej moci v 30. rokoch 20. storočia.